

ภาคผนวก

กัณฑ์ที่ 1

เรื่อง นกกระเต็น

เป็นคำกลอนสำนวนภาคอีสาน 5 กัณฑ์ จบ ชำระโดยพระราชรัตนโนบล เจ้าคณะจังหวัดอุบลราชธานี สำนักงาน ส.ธรรมภักดีอุสาหะพยายามพิมพ์ขึ้นเป็นครั้งพิเศษ พิมพ์ที่ ร.พ.ลูกส.ธรรมภักดี ถ.ตะนาวพระนคร นายบุญช่วย หิริญวฒน์ ผู้พิมพ์โฆษณา

คัมภีร์พระธรรมเทศานี้ ข้าพเจ้า...ได้มีจิตกุศลศรัทธาบริจาคทรัพย์สร้างประดิษฐานไว้ในพระพุทธศาสนา

ขออุทิศส่วนกุศลแห่งธรรมทานนี้ให้แก่...ผู้ล่วงลับไปสู่ปรโลกแล้วหากท่านที่กล่าวนามมาแล้วนี้ สามารถทราบได้โดยวิญญานวิถีทางใด ขอจงได้รับอนุโมทนาในส่วนกุศลที่ข้าพเจ้าอุทิศไปนี้เพื่อความสุขในคติภพนั้นๆ นิพพาน ปัจฉโย โหตุ เม อนาคตา กาเล และขอผลานิสงส์แห่งธรรมทานนี้ จงเป็นอนุคามินิตติดตามข้าพเจ้าไปในสัมปรายภพ ขอให้ประสบซึ่งมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติและนิพพานสมบัติ ในอนาคตกาลนั้น เทอญฯ อิจฉิตติ ปัตถิ ตัง มัยห ขิปปเมว สมิมฉนตุ

กัณฑ์ที่ 1

นกกระเต็นด่อน (นกกระยางคำ)

นะโม ตัสสะ ภาคะวะโต สัมมาสัมพุทธัสสะฯ

อะระหัง อันว่าผู้ข้า นะमितตะวา ไหว้แล้ว โลกะเสฏฐัง ซึ่งพระพุทธเจ้าตนเป็นครูแก่โลกทั้งหลาย

บัดนี้ ข้าจักนับชาติทำวปางก่อนโพธิญาณก่อนแล้ว ต่างลือชาเชิงไปทั่วค่ายอะละในกาละเมื่อนั้น ยังมีเมืองมิ่งกว้างเรียกชื่อนครศรี ราชอาณาจักรอยู่เพิ่นเสวยสร้าง อยู่เกษมล้วนเหลือเมืองในโลกเฮานี้ ดีแต่ฝูงพ่อค้าไปเต้าจ่ายของ อันว่าเงินคำแก้ว กองมณีนับโกฏ ช้างแลม้าเหลือล้วนตัวอ๊กโข แท้เหล่าแล้ว อันว่า เสาโสงเจ้าคำตันทั้งแห่ง ยอดช่อฟ้าพิลาแก้วหน่วยใส อันว่า เทวีแก้วมเหสีเทียมฝาง นางสนมหนุ่มน้อยแฝงเฝ้าแกว่งวี

แต่นั้น เทวีแก้วปัจจุมานางนารถ นางก็ทรงครรภ์น้อยในท้องพรำนาน ดูนานได้สิบเดือน ถ้วนแก่ นางก็ได้ประสูติออกได้นางแก้วแมนหญิง แท้เหล่าแล้ว

เมื่อนั้นพระบาทเจ้าชมชื่นยินดี ก็เพราะว่า เห็นสายใจลูกตงงามย่อย เมื่อนั้น พระกระหายามได้มหาชัยอุตมะโชค ไสซื่อน้อยนางแก้วลูกตง พระกระบอกสำข้าตงแต่งพาขวัญ โภชนังมีสู่อันมวลพร้อม ยอมาตั้งกลางโองเฮืองเฮือเสเนตพร้อมประณมนิ้วสู่อัน อันว่าบุญนางล้นใจมแขนน้อยอ่อน พระบาทเจ้าบายฝ้ายผูกแขน

แต่นั้น พรหมณ์ก็บายเอาได้ใหม่คำเคียนผูก แล้วจึงเอิ้นเฮียกฮ้องขวัญน้อยใส่คิงว่ามาเยอ ขวัญแจ่มเจ้าสุชาดาน้อยอ่อน มาเยอมาเข้าอยู่เนื้อคิงเจ้าให้ใหญ่สูง พ่อเนอ มาเยอขวัญแก่นแก้วสุชาดาดวงอาจมาเยอ เจ้าจงมาอยู่ห้องนางแก้วแม่เมือง พ่อท่อน มาเยอ ขวัญอ่อนน้อยลมชิตต้องถือก็ดี อย่าได้ไลลาเนื้ออ่อนเจ้าอย่าอยู่ตง แต่ถ่อน

ค้อมว่าแล้ว ถอยพาลาเล็ก พระบาทน้อยใจมเจ้าใส่เพลอ อันว่าราชาเจ้าแพงนางสุทธะยังพระก็ฮักยิ่งพียนเหมือนดั่งหน่วยตา ถ่าแล้ว แต่มันหลายเดือนได้ หลายปีแถมถ่ายมาแล้ว นางนารถเจ้าแพงล้านใหญ่สูง นางนั้นบันอินหน้าสิบลีลอนสาว โฉมเจลาดังอินทร์แปลงบัน อันว่า ผิวนางน้อยชาวอนิมอ่อน เหมือนดั่งลวดกลีบฟ้าลงแท้แต่พรหมเจ้าเอย อันว่า ได้ห่มฟ้าบมีไผ่ปูนเบรียบเพียงแต่สุชาดาแก้วเมียบอินทร์ เทวโลกกายพัน ฮูปพระหลุ่มฟ้าสุชาน้อยเก็งกัน แท้แหล่ว

เมื่อนั้น พระก็เอามาพร้อมหมอฮู้อาจบเพศ สูงคุณเลขตั้งนางแก้วลูกเฮาเทียมเทอญ ผุงหมูพรหมณ์ก็บายสอตั้งกระดานหินเขียนชื่อลงเลขตกเป็นถ่านล้าแยง คุณชาตแล้วทัญอ่านคำถวาย อันว่าเกณฑ์นางน้อยสุชาดาดียังพระเอย นางจักได้สืบสร้างเมืองนี้แท้จริง แท้แหล่ว อันว่าผิวนางนั้นคนพลอยทุกซะหมอดจิงแล้ว เพิ่นหากคาดแต่ฟ้าลงพร้อมพรั่กัน เจ้าเอย ท่อว่าบุญบาทำวชายพลอยมีมาก พระก็ชอบที่แท้เมือหน้า หากสิเห็นพระเอย

ค้อมว่าพรหมณ์เล็กแล้วลาลงปราสาท เมือสู่อองเฮือนย้าวแห่งตงฮันแหล่ว

จักกล่าวถึงเฒ่าฮัยกาเจ้าย่าก่อนแล้วเขาก็ทุกซะยากไ้ทั้งข้าพราหลาน แท้แหล่ว เขาก็อยู่แห่งห้องเมืองใหญ่นครศรีเจ้าเอย สองยายหลานตบตองเฮือนย้าว อันว่า ฮัยกาเฒ่าไปเที่ยวชอกินชาวเมืองเขาไปรยทานคนไ้ ย่าก็คินมาบ้านถึงหลานชมชื่น สองก็ไปห่อเข้าทั้งจำแจ่วล่วงอันใดโภชนังพอฮิมกลางเทื่อพอให้ได้แต่หลาน ย่าก็ทำเพียรเลี้ยงหลานเดียวน้อยอ่อน หมอมหม่อมหน้าบาทำวใหญ่สูง ทำวก็ฮายได้ปีขึ้นมาใหญ่แล้ว ทำวก็เก็บหมากบ้ำมาเล่นแอบมือ แต่มัน ผุงเด็กน้อยทั้งหลายมาจวบเขาก็ชวนอ่อนน้อยบาทำวให้พนัน ครันว่า ตูหากแพ้สิเอาเงินฮ้อยหนึ่งจิงแล้ว ผิวว่าโตหากแพ้ดูสิให้เพ็งกินแท้แหล่ว

แต่นั้น กำพลอยน้อยด้านตอบฝูงเขา เขาบ่มีเงินฮางสิพนันนำเจ้า แต่ั้น ฝูงเด็กน้อยชาวเมืองด้านตอบ ค้นว่า ท่านหากแพ่ตุลให้เที่ยงจิงแท้แหล่ว แต่ั้นเขาเล่าหุ่มยิงหมากบ้ำของบาน้อยอ่อน ท้าวกำพำเลยแพ่สุคน แท้แหล่ว ท้าวก็ได้ห่อข้าวเมื่อบ่อนยาตน เมื่อนั้น ดูนาน ได้หลายเดือน แถมถ่ายมาแล้วท้าวก็คิดอยากไปใส่แ้วบ่มีฝ้ายแต่งสาย แท้แหล่ว บานำไปขอใหม่ นำยาเย่าก็เอามือพาดท้องตีทรวงกลิ้งเกลื่อนว่าดูราน้อยชายพลอยทุกซ่มอดยาเอย เจ้าก็ทุกซ่มยากใส่ลิไปได้ที่ใด นี่เด่แม่นว่ายากแล้วหลานบ่มีฟัง บากี้ยังดันขอเหนี่ยวอันมิแล้ว ยาจึงจกชกไซร์นำหลิบบแกฝากี้จึงเห็นสายหลาซากเสียวในหั้น ยาจึงกำเอาได้สายหลาปดซากมาต่อให้หลานน้อยแห่งตน แท้แหล่ว เมื่อนั้นกุมารน้อยทุกตะโดยด่วนไปฮ้างแ้วสระกว้างขอบสะพัง ท้าวฮ้างแล้วกลับตัวคืนมาเด็งเคหังตูปตองเขายัง พอยามแล้วสุริโยค้อยค้ำ หลานยาพร้อมกินข้าวเหล่านอนพอเมื่อราตรีค้อยสอยวอยใกล้สิฮุงมาแล้ว ไก่กะตบปีกทำขันขันทั่วเมือง พอสุริโยแจ่งเฮืองแสงใสส่องมานั้น ท้าวก็ลุกส่วยหน้ายามเข้าก่อนงาย บากี้ไปยามแ้วแกมสะพังหนองบวก ไปฮอดใกล้บาเยียมฝ่อดูแท้แหล่ว เมื่อนั้น ยังมีสฎณาน้อยนกกกระเด็นคำตัวเผือก บินมาเด็งสะพังพักจอบกินแควน้ำ แต่ั้นนกล่าไปถีกแ้วทุกตะน้อยอ่อน หินบ่ได้สายแ้วผูกตีนนกกก็บินผันขึ้นไปจับปลายไม้ดู ท้าวบ่ชกาค้อนแล่นไป บากี้ยอเชิดค้อนบายมาว่าสิพาด นกทะเลยขอชีวิตเชิงบาคีน้อย อันชีวิตขอยขอบายโผดแต่ก่อนขอให้เลี้ยงข่อยไว้อย่าให้ฆ่าเสียวเจ้าเอย เมื่อทุกตะได้ยินเสียงนกกกล่าว บานำน้อยเลยค้อมคิด บากี้บายมาแท้สฎณีกะเด็นค้อนดกบ่วงหน้าบาท้าวขึ้นชม เมื่อนั้นสฎณีน้อยด้านนำบาอ้อยอินช้อยบ่หนีจากเจ้าสิเมื่อสร้างอยู่ดอม แท้แหล่ว นกกกล่าวแล้วท้าวขึ้นชมบาน สฎณาเอยอย่ามีใจฮ้อนค้อมว่าท้าวกล่าวแล้วกระเด็นค้อนยินดี บาคานผายอาบศรีสร้งน้ำ อันว่าในสะพังกว้างอุทกังใสส่อง มีทั้งกบเขียดฮ้องแควน้ำซัวแซว มีทั้งปลาพร้อมหอยบึงหน่วยใหญ่ มีทั้งหอยกบก็หอยกว้างหน่วยงาน มีทั้งปลาฝ่าพร้อมแมงดาเหนียววามก็มี มีทั้งเต่าและกั้งทั้งไข่ไล่ปลา มีทั้งปลาพงพร้อมกินโคลแหนจอก ปลาปากว่อนกินโคลดอกจาว มีทั้งปลาชิวพร้อมปลาเอ็นเป็นหมู ปลาแ้วใกล้เป็นฝ่ายมากหลาย มีทั้งประหลาดุกดินในตมแกมเขียดปลาค้อกั้งคะโยงเต้นออกมามีทั้งปลาหว่าใกล้ไปชันหลิบบิน มีทั้งปลาบีกน้อยเป็นพิ้งนำแม่ แลหุ่มห้วยเหลือล้นแต่ปลา ที่นี้ดูตระการกว้างปลาเทียวหลายหลาก มีทั้งดอกเกษแก้วบานพร้อมแควสะพัง มีทั้งท่าอาบเกลี้ยงเหมือนหน้ากลองไชยภายในมีดอกบัวบานบ้างบัวกลางสิ้นบัวคำไชกาบ มีทั้งบัวขี้แบ้เขียวแหล่แลขาว มีทั้งบัวเงินพร้อมสุรพีพวงพี มีทั้งบุณาคน้อยเหลืองเข้มดั่งคำ มีทั้งมาลาสร้อยนิรุบลหอมอ่อน ท้าวกะอาบน้ำแล้วเลยค้อมนกกกระเด็น บากี้นำทางท้าวเด็งเฮือนของเก่ายาย่าเต่าเห็นแล้วขึ้นชม แท้แหล่ว แต่ั้น บัญหลานได้สฎณาเป็นคูจิงนอ สองอ่อนน้อยอย่าได้พรากกันแม่ถ่อน ค้อมว่า ยากแล้วแล้วฝางายตั้งฝางกินข้าว แล้วบานำท้าวเหล่าไป บากี้หาเอาได้บ่งไลไม้ไหล มาเป็นกรงนกคองให้พ้อเมือง

พอเมื่อบาแต่งแล้วเขาก็เอากระเต็นด่อน ทำวยกขึ้นคอนแล้วเล่าแยง บาก็ยินดีแท้ตบมือเจ้าย่า ซ้อยหากตั้งเฮ็ดเล่นแท้ ๆ ก็ยังได้ตั้งใจย่าเอย เอานกกระเต็นกินแลงเถอะนอวันนี้ วันลุนหน้าหลานสิ เอามาอีกย่าเอย ค้อมว่า ทำวกล่าวแล้วทั้งมือยื่อใส่สกุณา แต่นั้น อัยกาเห็นทั้งฮ้องใส่ ดูราน้อยสาย ใจเจ้าย่า กูเอย อันว่านกตัวนี้เจ้าจงแพงมันไว้ทั้งสองเป็นคู่เจ้านา เจ้ายังสิมาฆ่ามันแท้สิ่งใด แม่เด ค้อมว่าอย่ากล่าวแล้ววาคานชมขึ้น อันว่าอัยกาเอย ออย่ากลัวหลานฆ่า แต่นั้น บาก็นอนตะแคง สิ่งหลิงดูนกกระเต็นด่อน นกก็หากขาวยั้งเพี้ยงเพี้ยงด้ามดั่งเงิน เมื่อนั้นบาก็บายเอาข้าวทั้งปลา ป้อนมาย นกก็กินอิมแล้วยูไซร์ปีกหาง แท้แหล่ว ครั้นว่าหลายวันได้หลายเดือนนกแก่แล้ว นกก็บินสอดแส่วนำด้ายเลียบเนิน แท้แหล่ว ยามนั้นสกุณาน้อยบินไปในเดือน ซอกหมากไม้มาเลี้ยง ย่าตนก็ไปจวบพ้อชมพูหอมต้นใหญ่ สุกแดงเข้มเหลือล้นมากหลาย ตั้งหากดูงามลันชมภูหวานสุด กะสว่าง หอมทั่วทั้งค่ายสุ่พาย นกกะสับเอาบินแล้วสอดมาได้ให้ทำวาคานสามหน่วย ย่าแจ่มเจ้า เอาให้สี่อัน ย่าก็บายเอาได้ชมภูหอมชิมเบ็ง รสสว่างเฮ้าถึงเท่าเทวพาย ย่าก็เลยหายเกียงโรคาแสน สิ่ง คือว่าเจ็บดูกเคี้ยวเอ็นน้อยใหญ่หลวง ทั้งมวลเท่าเมาหัวหายสว่าง เพราะเพื่อรสหมากไม้ชมภูแก้ว หน่วยดี แท้แหล่ว ย่าก็ยินดีเจ้าจาวหวานเสียงอ่อนเลยเล่าด้านหัวหัวต่อหลาน เมื่อนั้น นกก็บินผัน ผายเมื่อผายบวระพา มันก็ไปพ้อหมากไม้ปางหวานเข้มสุกงามหน่วยใหญ่มันก็สับคาบได้ยั้งยังอยู่ เทิง เลยได้คำว้าสังกาแก้วอยู่ไกลน มันก็บินเข้าใกล้ไหคำหลังหล้า แล้วจึงเห็นอยู่หนึ่งบินแล้วแส่วไป ไปอยู่ใกล้ไหคำถามข่าว นกกล่าวด้านถามถ้อยเชิงกัน ดูราสังกาแล้วสหายกูยงคอยอยู่ดีลือ อันว่า โภยพยาธาฮ้ายในเนื้อก็มี แต่ลือ เมื่อนั้น สกุณาน้อยสังกาขานตอบ ซ้อยก็ยังอยู่ทำวดงกว้าง สำสาญ ดอยนา มาดีหรือสายใจเจ้าเสี่ยวกูเอย เจ้าก็มาสอดซ้อยสำสาญอยู่ดี แต่ลือ เมื่อนั้น นกพากย์ถ้อยไมตรีติดต่อกันนั้น ทั้งพานพีเสมอด้ามดั่งเดียว แล้วนาก็สับส่อเว้าจากันหลายสิ่ง ออระไมหน้าจาต้านต่อกัน แต่นั้น นกกระเต็นด่อนน้อยชวนอ่อนสังกา เฮามาอยู่เมืองคนพูน ตั้งแต่อยู่สนุกลันนครศรีเมืองใหญ่ ผุ่งหมูชนไฟบ้านบมีได้ใช้การ แท้แหล่ว ตั้งแต่หัวเมืองเข้าทาง ยาว 8 โยชน์ วังใหญ่กว้างดูได้เกินวาดด้วยตา เจ้าเอย ก็มีเดือดฮ้อนก้าฝ่ายแดนใดอยู่ต่างชายของ ผ่าอาภรณ์ทุกสิ่ง เงินแลแก้วคำพร้อมสู่ประการยูถ่างกินทานสร้างสมภารภูวนารถแท้นาสทานเอย จงเมื่อดอมซ้อย

อันว่าสักขาไม้อัมพามีม่วง ของกินบได้เหลือล้นอเนกนอง อันว่าสกุณินั้นบินมาเป็น หมู่เฮาแล้วสหายเอย ผุ่งหมูดวงดอกไม้หอมเท่าหัวเมือง เฮาจึงเมื่ออยู่พูนกินหมากขนุนสุก สังگانก เหล่าถามไปหน้า ดูราเจ้าขนงามเต็นด่อน อันว่าเมืองมิ่งพูนตั้งต่อบุญบเด เมื่อนั้นสกุณาน้อยผณา ศรีเต็นด่อน ขานตอบถ้อยสังกาแก้วว่า เออ ดูราแก้วสังกาถามถี้ อันว่าเมืองมิ่งกว้างยังตั้งต่อบุญ แท้แหล่ว อันว่าราชาเจ้านครศรีเมืองใหญ่ก็ตีถ่อน ศิล 8 ตั้งจำไว้บไลเจ้าเอย อันว่าเทวีแก้วปทุมมา

เมื่อนั้น คีล 5 ตั้งจำไว้สู่อัน แท้แหละ เมื่อนั้นสกุณาน้อยสังกาถามถี อันว่าลูกพระเจ้ามีแท้พอได้
แต่นั้น ออระใหม่หน้าสกุณาเต็นต่อน นักหนองหน้าคะนิงผู้้อ่าจา อันว่าราชาเจ้านครศรีภูวนารถลูก
ท่านทำมีแท้ผู้เดียวดอกนา ชื่อว่าสุชาดาเจ้าจอมเมืองยศยั้งจริงแล้ว ครั้นว่า สองสองกล่าวแล้วบิน
ต้นควนไปแท้นอ เสนาธิธรรมชาติเชื้อสหายก้ำฮักกัน แท้แหละ เมื่อนั้น สกุณาน้อยเต็นต่อนเลยลา
สังกาเลยฮีบเมื่อเดี๋ยวนี แต่้นั้นสกุณาสังกาเลยสั่งว่า ค่อยอยู่ดีได้ผลพวงพัวแซมชววย ค่อยอยู่แต่
ถ่อน ค่อยอยู่ดีเยอ อูสสู้อ้อยสามวาหวานอ่อนพุ่นเยอกับทั้งต้นดอกไม้ อีเฮียมใช้ชอกกิน ค่อยอยู่ดี
เยออุททะเลิก

ล้วยมือนางตีนเต่า กุเอย ฝูงหมูกล้วยตีบอ้าวทั้งก้านกองงาม ค่อยอยู่ดีเยอรุกขาไม้ไผ่คำ
ต้นใหญ่ฮีเฮียมเยอ จักลาเจ้าวางไว้เปลา่ตายก่อนแล้ว ค่อยอยู่ดีเยอ นุปผาทั้งโขงแดนฮีเฮียมอยู่
ก็ตายแล้ว ช้อยจักลาจากเจ้าอย่าเศร้าหงอมเหงา แท้แหละ ค่อยอยู่ดีแต่ถ่อน ค้อมว่า นกสั่งแล้วพา
กันบินแอ้วคาบหมากไม้เมื่อตอนยานาย เมื่อนั้น เขาก็พากันฝ่ายบินมาหาย่าแล้วเล่าเข้าสู่ห้องเฮือน
น้อยตูปตอง แต่้นั้น อัยกาเฒ่าเหลียวเห็นสองอ่อนยาก็ชมชื่นได้หลานแก้วจงคืนมา เจ้าก็มาตีแล้ว
สังกาน้อยสุดใจเจ้าอย่ายังค่อยบินควนได้มาที่ฮอดดีอย่าลือ เมื่อนั้น สุกาน้อยสังกาขานตอบ
หลานก็เดินดั่งต้นมาที่ฮอดดีอย่าเอย ก็หากเป็นแต่บุญหลังสร้างภายหลังนำส่ง ก็จึงมาพบอ้ายเต็น
แก้วควนมาอย่าเอย เมื่อนั้น ยากล่าวด้านขานตอบสกุณา ว่าก็คลองหาหลานผู้ชันจิงแท้ บัดนี้
ดีดีแล้วหลานกามาฮอดสองอ่อนน้อยน่าของย่าวางแม่ถ่อน แต่้นั้น พอเมื่อหลายเดือนได้หลายปีแถม
ถ่ายมาแล้ว 15 ขวบ เข้าบาท้าวฮูปงาม ดูดั่งสอยวอยหน้าตาคมคิ้วก่อง ท่อว่า ท้าวหากทุกขียากไธ
บมีได้อาบสี ท้าวก็ขนชววยได้หาพินมาจ่าย เลี้ยงย่าเฒ่าตนแท้สูวัน เมื่อนั้น สกุณาแก้วบินแอ้วไป
มา ก็จึงหลังอาณาเขตบาให้ท้าว ก็ดูตระการกว้างเหมือนความสหายว่า แท้หนอ มันก็ไปเที่ยวฝ่าย
ในคุ่มพระยอดเมืองพุ่นก็บินฮอดแล้วจับอยู่ปลายไฮ สังกาเห็นสองไสนางแก้ว ในโฮงนี้ก็มีพรั่งพร้อม
ทุกสิ่งนานา แท้หนอ สกุณีแก้วบินเห็นหลายหลาก มันหากมีสี่เข็มพิมพะเสนหอมอ่อนงามเด
นกกกล่าวแล้วหลังหล่าไปมา ก็จึงเห็นสุชาดาออกมาเกยกกว้างนางก็เลยลงหองพระบิดาตนพ่อ ลีลา
เลิงฮอดโฮงนางพุ่น นางก็ย่องแย่งขึ้นบันไดคำปราสาท ขึ้นสู่ห้องปรางค์แก้วแห่งตน พอเมื่อเมื่อเลิง
ห้องปรางค์เนาว์นั้ง นางก็นั่งเพียบพร้อมยอน้ำเย็นถววย เมื่อนั้น สังกาน้อยกระสันดอมนางนารถ
พอเมื่อเห็นอ่อนน้อยนางแก้วฮูปงาม แท้แหละ นกฮ้อแล้วแล้วคะนิงอยู่ในใจ กูจักจางางงามเผื่อบา
ได้อ้าว เมื่อนั้น สุชาดาแก้วเห็นบาทหลังหล่า นกตัวนี้หากงามยิ่งย้อยสั่งมาเศร้าห้วงมเหงา นี้เด หรือ
ว่าฮุ้งพันโตนี้สับตอดจิกกิน หรือว่า แผลวแม่นี้กำได้หลูดเลี่ยนลือ ก็จึงบินเข้าสู่ในนี้บดิง หรือว่า เป็น
นกใช้ท้าวต่างดินแดนนี้เด ก็จึงบินมาจับเป็นชอนแห่งภูวนันนี้ เมื่อนั้น สกุณาน้อยสังกาถอยกล่าว
ชานี้ก็หากแม่ถ่อนลูกประเทศดาวดงกว้างควนมาเจ้าเอย ชาก็เดินมาพ้อชวยพลอยผู้หนึ่ง ท้าวนั้นก็

หากงามยิ่งน้อยหลานแต่อย่าสวน แท้แหละ ข้าก็เห็นท่อนท้าวปานหน่วยพระจันทร์เพ็ญ แท้แหละ ก็หากขุนแสงท้าวปุนป้องอิดอ่อน แดดแห่งฮ้อนโคลคล้าวหลังไหล บัดนี้ ข้าจักหนวงเหนียวเจ้าเสด็จ ด่วนเมื่อบน พอแต่กรุณาผายโผดพระจันทร์ท้าว เมื่อนั้น สุชาดาแก้วฟังคำนกกกล่าว นางนารถน้อย คะนิงผู้สู้อัน แท้แหละ แต่นั้น สกุนาน้อยสังกาก็มกราบ ลาบาทเจ้านางแก้ว ด่วนเมื่อก่อนแล้ว แต่นั้น นกก็ผันเตียงบนานมีข้า แล้วเล่าไปเถิงห้องเฮือนตนหย่า ฮอดตูปน้อยยามค้อยคำแลง แท้แหละ เมื่อนั้นสกุนาเจ้าสุชาดาคิดฮ้ำในทรวงสกุนาเล่าจาคำนี้ หรือเป็นนกใช้ทุกตะมาบอก จิงลือ หรือว่ามันอยู่ดาวดวงที่ใดนั้นเด หรือว่ามีคำสอนสั่งมาพอยู่นั่นคือ นกจึงมาปากเว้าพอยู่ เมื่อบานี้หรือ ค้อมว่านางฮ้ำแล้วสลบท้าวลิมคิงกองแพงนางเหมื่อยมะโนคาแค้น ก็เพื่อบุญบาท้าว ทั้งสองลิมาสอดกันแล้ว ก็จิงสวนสวาทเข้าใจน้อยอ่าวเถิง แท้แหละ แต่นั้นกองแพงแก้วนางสนมมา ฮอดใจมแจ่มเจ้านางน้อยนั่งจา เมื่อนั้นสุชาดาเจ้าโคมเวลาเสียนหล่อ ได้ผู้ข่าวเจ้าน้อยบาดาน เสน่หาฮักกล่อมนางหิวให้ จักกล่าวเถิงท้าวบาดานน้อยอ่อนก่อนแล้ว นกก็ไปกล่าวต๋านจาว่าพีตุน ข้อยก็ไปเที่ยวเล่นในคุ่มพระยอดเมืองพีเอย ข้อยก็เห็นนารถน้อยชื่อสุชาดาสมงามคือตั้งอินทร์ แปลงไว้ ออดหลอดเนื้อเหล่าคิง แม่นหล่อ เนื้ออ่อนน้อยแดงเข้มตั้งคำ พีเอย นางนั้นแขนกลมสวย คือางข้างท้าว นางนั้นหากได้เป็นเอื่อยแห่งเฮียม แท้แหละ นางนั้นอยู่แห่งห้องปราสาทเสาเดียวหัน แล้ว ก็หากคูตระการตางามเครื่องคำแกมแก้ว เหมือนตั้งวิมานเจ้าพระอินทร์ทรงอยู่จิงแล้ว นางก็เนาวิอยู่ห้องนอนแล้งผู้เดียว พีเอย นางนั้นคิ้วกลมสวยแหวบางคิ้วค่อง ผมเกศเกล้าดำเหลือม ดังเทา อันว่านมสองเต้า คืออินทร์ปั้นหล่อ คิ้วค่องค้อมตาไว้วาดไว อันว่า วาจางัวเสมอคือเสียง พรหม พีเอย อันว่า กัลยานางอยู่ครองคอยเจ้า ครันเมื่อนกกกล่าวแล้ว บาดานฟังพากย์

จิงแบ่งกะนิงผู้สู้อนาง แท้แหละ เมื่อนั้นสกุนาน้อยเดินด่อนบินมา ตามสังกาว่าสังเดเจ้า แต่นั้นสกุนาน้อยสังกาเลยกล่าว บอกให้แจ้งผางผื่นบย้ง เฮียมก็เมื่อหนห้องเมืองหลวงเลียบบึง เลยเหล่าเห็นลูกพระเจ้าหลุ่มฟ้างามย้อยตั้งเขียนเจ้าเอย เฮียมก็ผายคำต๋านวาจาจ้าน้อยอ่อน อันว่านางนารถน้อยกะนิงผู้ที่เฮา แท้แหละ โอนอ พีจักปองเอาน้องฉันใด บาบ่าวน้อยกะนิงแก้ว หน่อเมือง แท้แหละ โอนอ พีจักปองเอาน้องฉันใด จิงลือชอบนางนอ ผู้ว่าถูกจักขึ้นสู้อห้องเมื่อเข้า พระยอดนางนั้นลือ ภูนี้ทุกขียากพุนย่านเพิ่นนิทา แท้แหละ กลัวแต่จอมศรีพระยอดนางสือายหน้า แม่นว่าเขาสือเอาพินฆ่าเสียคอกก็ตามช่างสังถ่อน ภูนี้ชาติกำพรวดตายแล้วบ่แห่งแลนา กลัวแต่สุชาดาแก้วกัลยานางนารถ ย้านแต่พระพ่อเจ้าช้งน้อยคอบภูนี้แล้ว ครันว่า ท้าวกล่าวแล้ว มือผ่าผะเตียงอก สายใจเอยดังโอดเดเจ้าหรือว่าให้พินนี้แทงคอฆ่าตายเสียให้มันลวงเสียนั้น คันเป็นคน ก็หากทุกขียากไฮ้ยินช้ายากก็ใจตั้งนี้ ลือว่าชาติก่อนพุนบได้ทำบุญสร้างบารมีจักลือหรือว่าบุญภู นี้ภายหลังบ่ทันฮอดจิงนอ สังบโมบแล่นฟ้าวมาค้ำขาดกระสันนี้เด แม่นบ่บุญบ่ค้ำตายไปกะตาม

ช่าง ครั้นว่า ไปได้นารถน้อยแพงล้านภูท้าวบเขาร่างแล้ว ภูจ๊กแปลงตนตั้งเมื่อถึงถวายบาทพระนาง
 พุ้น ภูจ๊กใช้นกน้อยส่งกาตันควนไป ชะซอนหน้าสองเจ้าสืบมาที่ถ่อน สูงนำสาส์นแก้วลานคำถวาย
 บาทพระนางพุ้น เฮาจักถามข่าวเจ้านางแก้วเบ็งที่ แท้แหล่ว ท้าวกล่าวแล้วคิดว่าคะนิงนาง มีมือตี
 ทรวงเกลื่อนกระหายหิวให้ ไปได้เยอชอยวอยหน้าสังกาเต็นด่อนภูเออย เข็องจงเมื่อถวายไหว้พระคุณพู้
 นตั้งความพื่อ่นเข็องอย่าขอแซเว้าจากันมิตมีพื่อ่น หลอนว่าเพินหากู้กู้อ้ายส่วนตาย แท้แหล่ว
 เมื่อนั้นสกุกานน้อยฟังบาตอนสั่ง ใจซื่นซ้อยจำแจ้งปี่ลิมแท้แหล่ว แต่่นั้น นกก็บินผันผ่ายเวลาเหาะ
 ห่อนไปแล้ว ถึงแห่งห้องปรางค์แก้วพระยอนนาง นกก็พากันเข้าปรางค์ของนางนารถ บินสอดเข้า
 ทางเค้าปล่องลม เมื่อนั้น นกก็วันทาน้อมชูลีพรถวายบาท สอังกักมกอบไหว้นางแก้วหน่อเมือง นกก็
 ยอสาส์นแก้วลานคำถวายบาท นางนารถน้อยเผยแล้วอ่านดูว่า โอนอ สาส์นนี้ชื่อว่าสาส์นศรี สาส์น
 สร้อย สาส์นคอยอ้ายผู้อยู่ไกลพลอยพระทัยไกลหัดถพระบาทราชนิยมตมกับด้วยโปลานคำของพื่อ
 ติดเป็นสาส์นขาดข้อถึงน้องให้อ่านฟัง แต่ถ่อน ขอให้นางคิดค้อย ๆ นำอ้ายพื่อ่าพลอย แต่แม่ ด้ายนี้
 เป็นตั้งต้นไม้เกิดออยู่กลางค้อย พื่อค้อยฤดูฝนก็บ่สวอยอำตัน ถึงฤดูเดือน 5 ฝนสวอยอำแผ่น นบมือมัน
 สิแห่งตายกระด้าง แคค้อยน้องอ้ายนี้เหมือนดังเอาไฟลนเนื้อเฮาคิงทุกเช้าค่ำ พื่อขอลงอาบน้ำบ่อน
 อยู่เย็นน้องเออย ขอสุชาดาสร้อยสาวสวรรค์ช่วยเฮียมถ่อน ขอผายโผดอ้ายเอาน้ำมอดไฟแต่ถ่อน
 อ้ายนี้เป็นดังเอาไปน่านองมาล้นฝั่ง เจ้าจงมาผายโผดนาไฮแห่งเงินท้างบ่ซุ่มเย็น ฝนบ่มาอำตันสิ
 เสียล้าดวงดอกแถมบ่ผายโผดน้ำสิเสียช้ำหมากสวง ให้พื่อตรงดูก่อน คำพระไมยอย่าให้หางคำพื่อมา
 ถอด น้องกระสันไว้แต่ใจ อันว่าในสาส์ทวยให้อำเพิงคะนิงแจ้งขอยานยอดแก้วพระยายาเมืองผาย
 โผดเฮาก่อน ขอให้ได้ออยู่ช่อนเทียมแก้วเพิงบุญ แต่ถ่อน สิทธิชยยะสาส์นแก้วลานคำถวายบาทนาง
 แล้ว สาส์นถื่อต่างดอกไม้พระนางเข้าเซ็ดตีนน้องเออย พอเมื่อนางอ่านแล้วเลยกระสันอกล้นมือตี
 ทรวงท้าวลิมลือเนื่อน้องคิง กองแพงแก้วกัลยานางนารถ ทรวงกอดอุ้มเอาเอื้อยเป่าหู ดูราแก้วสุชา
 ดาเจ้าพื่อเออย เจ้าจงคืนเทียวถ่อนอย่าได้สลดใจพื่อ่น สั่งบ่ทันกล่าวด้อยจาตันต่อเฮียม ดังนี้ พอ
 แต่ได้ยินคำสาส์นก็ถวยตายลิมเนื้อ เมื่อนั้น กัลยาแก้วเจ้าอนสุชาดา โสยแสงคิดอำคะนิงถึงท้าว

เมื่อนั้น กองแพงแก้วไกลอวณสุดขนาดแท่นอพอแต่ผู้ข่าวเจ้าตนอ้ายกับเห็นนี่ถ่อน เพื่อนี้
 เป็นที่แสนอกไ้ โอนอแสนเสบ แม่นจักอ้องอำให้หาอ้ายกับเห็นดอกกนา น้องก็คะนิงถึงไ้บาคาน
 เศร้าเศก นางก็เหงาหงวมเศร้าเหลือล้นลวดประมาณ ย้านท้อคำซาเท่าถึงที่พระพอกายพุ้น กลัว
 แต่สองแก่นไ้ไกลแก้วห่างกันบ่ผู้

บัดนี้ จักกล่าวด้านจาอ่อนบาคานก่อนแล้ว บาก็เหลือแสงอดก็บ่จ่ายายเฒ่า ดูราเจ้า
 อัยกาตนย่า บัดนี้ ซ้อยก็คิดอยากได้เมียแก้วมิ่งขวัญเจ้าจงเมื่อขोन้อย สุชาดานางนารณภายพูน
 ซ้อยอยากได้นางแก้วมิ่งเมยยาเอย แต่นั้น ยาได้ไฮไฮฮ้องมือฟาดตีทรวง สายใจกูอย่าจาคำนั้น เฮา
 นี้คนพลอยไ้แลงอายแขนขาด หลานเอย สังสิมากล่าวด้านเยียวยื้อหน่วยพระจันทร์ แม่เด
 สิ่งบ่พวนหาตำมกระบวยโตชาติตำ เฮานี้คนทุกช้ไ้ขอข้าวเพิ่นกิน แม่เนา ยาก็ขอห้ามเจ้าหลานกูยา
 กล่าว คำเยียงนี้บ่าท้าวออย่าจา แม่ท่อน เขาสิหัวขวัญเฮื่องทั้งเมืองชีชัว เขาสิว่าอ้ายกำพัวประสงค์
 แก้วหน่อเมืองแม่แล้ว ท่อว่า ราชาเจ้าจอมเมืองฮู้ชัว แท้แหล่ว เฝิ่นจักบอกให้เพชรฆาตฮ้ายเอาเจ้า
 ผูกตีแม่แล้ว แม่เนา ยากล่าวห้ามหลานแล้วบ่มีฟัง บาก็ยังตันวอนอย่าตนมิแล้ว บาก็วอนให้วอนแฉ่ว
 อัยกาหลายวันคีนตูปตองหิวให้ เมื่อนั้น ยาก็บายเอาผ้าสไบมาพาดบ่า ถับทั้งเหล่าพายกระตำ
 น้อยลงห้องตูปตองยาก็นำทางกว้างกลางเมืองหลิวหล้า สอดขวงคุ่มยายเฒ่าสิ้นสาย ยาก็เฝ้าอยู่หั้น
 คิดอ่าคะนิงดู เมื่อจักคีนหนีเมื่อกี้ฮิดูหลานน้อย ยาก็อดใจเข้าเมือในเมืองราช เถิงแห่งห้ององค์แก้ว
 พระยอดเมือง ยาก็ทอ ๆ ย่านกแล้วตายสุดขนาด ยาก็ยืนบ่ได้คิงสะท้านท่าวเซ ยาจึงหลับตาขึ้นหอ
 คำภูวนารถ สอดแห่งห้องซังกว้างซาบลง ยาก็บายเอาตระกร้าปลงลงจากบ่า ยาก็ย่านเพิ่นฮ้ายบาย
 ตระกร้าหลุดมือ แท้แหล่ว ยาก็หายใจสิ้นเสียงดังสอดแอดเหมือนดังไข่โคลเคล้าเหือไหล แท้แหล่ว
 เมื่อนั้น ชาวโองพร้อมหัวขวัญชีชัวเพราะว่าเห็นยาเฒ่าบายตระกร้าหลุดมือ เขาก็แซว ๆ ฮ้องตบมือ
 หัวขวัญ ลางม่องเจ็บแสบท้องหัวแล้วเล่าค่าง เขาก็เยียวมือยื้อเสียงโธดังสนั่น เพราะเห็นยาเฒ่าเบีย
 บ้าอยากหัวเราะ แท้หนอ หรือว่าเฒ่าแก่ท้องหัวขวัญยายยา สังสิมาลั่นพันเหมือนไข่บ้วยปีนี้เด หรือ
 ว่าเฒ่าแก่แล้วกระตูกอ่อนเอนหดนั้นลือ ก็จิงกะเทือนทั้งคิงสิ้นสายเหลือสิ้น หรือว่าแต่นต่อฝั่งบินมา
 ขบตอดยาลือ ก็จิง สูญเศร้าฮ้ายกล้วยานแล่นมานี้จา เมื่อนั้น ราชาเจ้าจอมเมืองภูวนารถไ้ยิน
 เสียงไฮฮ้องหัวท้าวออกมา พระก็ลีลาเข้าถึงเกยสถิตอยู่ พระก็เห็นยาเฒ่าจอมเจ้าชักถาม ดูราเจ้า
 อัยกาตนย่าเจ้าก็มาสอดซ้อยประสงค์แท้สิ่งใดนั้นเด ยาหากเคืองใจด้วยอาภรณ์ผ้าผอนนั้นลือ
 เจ้าจึงขึ้นสู่อังสนามแก้วแห่งเฮาเด หรือว่ายาอยากได้ฝูงหมูโชนิ่งนั้นบ่ ทั้งลีลาหมากพลูควรเคี้ยว
 นั้นจา ยาหากเคืองใจด้วยประสงค์สัง ขอให้อ่ามาท่อน เฮาจักแปลงทอดให้ทานที่ประสงค์ยาเอย
 เมื่อนั้น ยาก็ประนมกรไหว้จอมไตรภูวนารถยอมือใส่หว่างคิ้วยายเฒ่ากราบทูล ยาก็ท้อ ๆ ย่านทูล
 พระยาทั้งสิ้น ขอบเฒ่าผิตบ่ขอบแท้ขอเจ้าโผตผายแต่ก่อน ขอให้พระกรุณาช้ำอัยกาทุกช้ขมวดปาง
 นี้ซ้อยมีโทษฮ้ายขอเจ้าโผตผาย พระเอย ขอช้วังเฒ่าคนพลอยทุกช้ยากมีกายเนื้อคิงเศร้าหม่นหมอง
 พระเอย ซ้อยกะเคืองใจด้วยหลานชายน้อยอ่อน ประสงค์แก้วหน่อเมือง บานันกวอนแฉ่วมากกราบทูล
 พระองค์ยังชะหม่อมจิงแหล่ว เขากะจำช้ำเฒ่ามาขอเจ้าพระยอดนาง เมื่อนั้น ราชาเจ้าจอมฟังยา
 ยากล่าวถ้อยทูลเจ้าขอบคตี แท้แหล่ว ราชาเจ้าจอมเมืองกลอยกล่าว ผิวาหลานยาอยากได้แท้ ๆ

นางแก้วลูกเฮาดังนั้น ย่าจตตแต่งพร้อมฝูงเครื่องขมานางนั้นถ่อน มีอาชาไนยค่าเครื่องพันพ้อฮ้อย อันว่าภุญชโรชาทางพันปลายฮ้อยคู้่นั้นแหล่ว แก้วหากมากล้นพ้อฮ้อยหน่วยงาม มีทั้งอสุภราชพร้อมจ้วนมฮ้อยคู้จิงถ่อน ควายบ่น้อยพ้อฮ้อยตั้งเดี่ยวอย่าเออย อันว่า ทาสาข้าหญิงชายฮ้อยคู้ เงินบ่น้อยประมาณได้ 5 หาบ อันว่ามณีคำเข้มพ้อพันฮ้อยหนึ่งเอามาขอมออ่อนน้อยนางแก้วลูกเฮา ย่าเออยแล้วจิงตตแต่งตั้งขัวคำอยู่ใต้กายแต่เอือนอย่าเฒ่า เถิงเท่าฮอดโฮง แท้แหล่ว อันว่าขัวเงินพร้อมขัวคำสองภาค นอกกว่านั้นขัวแก้วกาย บ่อย่าเออย อันว่ากายบนกันเพดานมุงช่ายฝูงหมูเงินแลแก้วปู้ถ้วนสูอัน ย่าเออย เจ้าจหาเอาแก้วบัวคำไขกาบ ฝูงหมุกกล้วยเสียบไว้ขอบทางอย่าเออย แล้วให้ยายยังไว้ธงชัยเดี่ยวรดาษ ประทีปพร้อมโคมได้เฮือเฮืออง กับทั้งฮ่มกั้งประคือไชยดาตาดษ เสวดฉัตรพรำพร้อมขันแก้วฮ่มคำอย่าเออย ครั้นว่าหลานอย่าอยากได้เอามาถวายเป็นบาทเมื่อใด เฮาบ่ขึ้นโบฮานสิแต่งแปลงสองน้อย เมื่อนั้น พอแต่พระกล่าวแล้วอย่าบ่มีจา อันว่าอัยกายยก็ลาจอมเจ้า ย่าก็กลางห้องหอบปรางค์ปราสาท ออกจากค้อมยายเฒ่าค้อยไป ย่าก็นำทางเท้าเถิงเฮือนแล้วนั่ง ย่าก็หายเหนื่อยแล้วเลยต้านต่อหลาน แต่นั้น บาคานทำวทุกตะพังอย่า เฝื่อนหากคาดค่ากว้างเหลือล้นอเนกนงอันว่าเงินคำแก้วจ้วนควายม้ามิง ฝูงฮ้อยช้ำทั้งช้างเท่ากันแม่แล้ว เฮาจักไปหาได้เงินคำแก้วแต่ได้นี้ได้ ฝูงช้างและม้าสิหาได้แต่ที่ใด แม่เด แม่่นว่าในชาตินี้หมดชาติอายุไซ ก็บ่มีวันได้พบสิ่งใดพ้อฮ้อย เมื่อนั้น บาคานเท้าทุกตะเนื้ออ่อน หาทางคิดบ่ได้โดยแค้นคั่งทรวง โอิหนอกูนี้สั่งมาทุกช้อยากพันถึงขนาดเหลือทนแท้หนอ อันว่า สมภารกุสิบมีจิงแม่

ผู้ว่าบุญชูสันธรณีทวมโลกจิงหรือ ก็บ่ตรัสสองแจ้งเห็นให้ส่วนบุญแลนอเอาแต่บุญกุศลสร้างภายหลังหลายชาติเป็นถ่อน หลอนแต่บุญหากคาดแต่ฟ้าเมือหน้าหากสิเทียบอย่าแล้ว ค้อมว่าทำวกล่าวแล้วต้านต่ออัยกาฮ्यानแต่ความสาเอื้อองเข้าสู่คนอย่าเออย ฮ้อยก็กลัวอายฝูงประชาพวกไพร่อย่าเออย ยามเมือฮ้อยไปเที่ยวเล่นในบ่วงสวดยฮาม เขาสิว่าบ่าวผู้ฮ้างชาติชู้ชู้ชวม เขาสิว่าฮ้อยกำพรำชวยพลอยฮ้างช้นหมากปากบ่ได้เขาสิเว้ามากหลาย แท้แหล่ว ฮ้อยก็ฮินอายเขาหมูผู้สาวฮามน้อยอย่าเออย แหนงว่าเอาตนเข้าอริญญาเขาในป่าตีดาวย แม่่นสิอดออยู่ได้ฮายแท้หมูสาว เมื่อนั้น ย่ากล่าวถ้อยต้านต่อหลานตน ขอแก่สายคอกูอย่ากลัวอายถ่อน เฮานี้คนพลอยไ้ฮ้อจิงทุกช้อยมอดจิงแล้ว แม่่นว่าพระบาทไทเห็น แท้ชู้ชวมอย่าแล้ว พระก็หลังแลเยี่ยมเห็นเฮาทุกช้อยมอดจิงนา แม่่นว่าหาบได้ จอมเจ้าบ่ว่าสังคอก แล้วทำวก็บายเอาผ้าผืนกาสามานู่ง ทั้งเหล่าคาดสร้อยฮ้ายทั้งช้ำตอกกลาง แท้แหล่ว ค้อมว่า ทำวแต่งแล้วเลยสั่งอัยกากับทั้งสกุณาสั่งยาย คีค้อยว่าค้อยอยู่ดีเยอมารดาแก้วอัยกาเจ้าอย่าฮ้อยเออย ฮ้อยจักปะเว้าไว้อย่าได้โคกเหงา เจ้าจยีนยาวมันพันปีเป็นเขต ฮ้อยจักเดินดุ้งันไพรกว้างผู้เดียว ให้ค้อยอยู่ดีเยอ อัยกาแก้วเสมอตาตนเนตรฮ้อยเออย เจ้าหากเลี้ยงแต่น้อยตัวฮ้อยจิงใหญ่มา แท้แหล่ว ฮ้อยก็ขอโทษถ่อน ยังขมอมทำผิด ขอแก่อัยกา ผายเผดาบปางนี้

อันว่าการมีฮ้ายปาบึงทุกสิ่งก็ดีก่อน เจ้าจงลูกระโทษให้คำฮ้ายอย่าให้มีแลก่อน อันว่า คุณเจ้าฮ้ายกา มีมากจึงแล้ว หลานกินบสู่มือคุณเจ้าบไลยาเอย เมื่อนั้น ย่าก็ชดๆน้ำมย้อยสั่งหลานย่าก็คิดคั่ง แค้นหลานกูเอิ้นสั่ง โอนอ มาฮืดูชายพลอยเหล้าสายตาถูกอ่อนกูเด สั่งสิปาย่าไว้เดินเข้าสู่ตงนี้ จักสิ มีผู้มาปากเว้าดอมช้อยกะบมี แท้แหลว เจ้าจงวางอ่อนน้อยเต็นแก้วอยู่ดอมยาต่อน เมื่อนั้น บาบ่าว น้อยขานตอบฮ้ายกา อันว่า สกุนานกช้อยสิเอาไปด้วย หลานสิบปะปล้อยไว้สิเอาไปตั้งคู่ชอกแก่ย่า แจงเจ้าลงลูกระโทษให้สองน้อยคว่นนำแต่ก่อน แต่่นั้น พอเมื่อทำวกแล้วตกแต่งดาดี อันว่า ขรรค์ ฮัยศรีกะบมีดวงจ้าว บาก็เอาตนเจ้าอรัญญาในป่ามีแต่นกพีน้องนำฮ้ายบไล แท้แหลว เมื่อนั้น ทำวกก็ ยองๆฝ่ายกลายเขตนครศรี เถิงคี่รีป่าดอยดงกว้าง ดีแก่สกุนานน้อยทั้งสองนำผู้ข้า ก็คาบหมากไม้ ถวายให้ที่พื้น ฝ่ายนกเต็นต่อนนำบา มีแต่นกพีน้องนำฮ้ายบไล แท้แหลว เมื่อนั้น ทำวกก็ยอง ๆ ฝ่าย อวนทางย่างก่อนสั่งگانกน้อยนำกันแห่งบา บาก็กรายดงด้าวแดนเหล่าไม้ใหญ่ เลยลวงเข้าถึงป่า จวงหอมหลังเห็นต้นจวงหอมรสช่วยในป่าไม้หอมเท้าสู่กาย ดีแก่ฝูงสอดแสวชมกลิ่นเกสร บางฝูง งอนคอนจับอยู่ถึงปลายไม้ เขาก็จอบแจเว้าจากันซี่ซัว ลางฝูงเว้าอินฮ้อยอยู่ทำวข้างชม

นิฎฐิตัง ถ้วนนกระเต็นผูก 1 กัณฑ์ที่ 2 ต่อไว้ เสิญได้นั่งฟังนั้นก่อน

สรุปเนื้อเรื่องในกัณฑ์ที่ 1

เริ่มต้นได้กล่าวถึงเจ้าเมืองนครศรีที่มีพระมเหสีชื่อปทุมมาทรงตั้งครรภ์และประสูติออกมาเป็นพระธิดา แล้วได้จัดเตรียมหาพรหมมาตั้งชื่อของลูก ได้ชื่อว่า สุชาดา พร้อมกับนั้นพรหมณีได้ทำนายอนาคตของนางสุชาดาพร้อมทั้งยังกล่าวถึงคู่ครองของ นางสุชาดา ว่าจะเป็นคนทุกข์และ ก็กำพร้า แต่หากจะเป็นผู้ที่มีบุญบารมีมาก

กล่าวถึงท้าวกำพร้าที่มีชื่อว่า ทูตตะ อาศัยอยู่กับย่าซึ่งมีฐานะยากจนมากอาหารการกินก็ได้จากการที่ชาวบ้านบริจาคให้ อาศัยอยู่ในเขตเมืองนครศรีนั้น วันหนึ่งท้าวทูตตะได้ออกไปวางกับดักสัตว์เพื่อนำมาเป็นอาหาร แล้วนกกระเต็นด่อนก็ได้มาติดกับดักที่ ท้าวทูตตะ วางไว้ ท้าวทูตตะนำกลับไปบ้านเพื่อเอากลับไปทำอาหาร แต่ย่าของท้าวทูตตะนั้นได้ห้ามไว้พร้อมทั้งได้ให้ ท้าวทูตตะจะรับนกตัวนี้เป็นเพื่อน วันหนึ่ง นกกระเต็นด่อนได้บินออกไปเที่ยวแล้วได้ไปเจอกับนกสังกาก็เลยชวนมาอยู่ด้วยกัน นกสังกานั้นแต่ก่อนได้อาศัยอยู่ในเมืองนครศรี ได้มาบรรยายถึงความงามของนางสุชาดาให้กับท้าวทูตตะฟัง เมื่อท้าวทูตตะได้ฟังนกสังกาบรรยายถึงความงามของพระธิดาก็เกิดหลงรักจึงได้อ้อนวอนให้เจ้าย่าไปสู่ขอนางสุชาดาให้ เจ้าย่าก็เลยตัดสินใจไปสู่ขอนางสุชาดาให้กับท้าวทูตตะ แต่พระราชานั้นได้เรียกค่าสินสอดมากมายเกินกว่าที่ท้าวทูตตะจะหาได้ เมื่อเจ้าย่านั้นได้นำความที่พระราชานั้นได้กล่าวกับเจ้าย่ามาบอกให้ท้าวทูตตะฟัง ท้าวทูตตะจึงเกิดความน้อยอกน้อยใจพร้อมทั้งยังอับอายชาวบ้าน จึงตัดสินใจออกไปเดินเผชิญโชคในป่าพร้อมกับ นกกระเต็นด่อน และ นกสังกา โดยที่มึนกระเต็นด่อนและนกสังกาทำหน้าที่หาอาหารให้กินพร้อมกับนำกลับไปให้เจ้าย่ากินที่บ้านด้วย

กัณฑ์ที่ 2

นกกกระเต็นด่อน นกกระยางคำ บัดนี้จักกล่าวเรื่องนิทานมาต่อ ก่อนแล้ว อันว่าดวงหอม ลั่นมาลาหลายสิ่ง ตกหล่นก้านหอมกล้วทั่วดวง อันว่าบาคนทำวทุกตะน้อยอ่อน หนักหน่วงหน้าบา ทำวเหล่าคะนิง แท้แหล่ว โอนอมาอีตุนแก้วอัยกาเตมาเย่า กูเต ปานนี้หิวหอดให้คะนิงไอ้อ่าวหลาน แลหนอ ทำวก็เหลื่อน ๆ น้ำชลเนตรนองตก คะนิงอัยกา ย่าตนกายบ้าน ทำวก็เดินดงตันไปหน้า บ่เซา หลายวันได้หลายเดือนแถมถ่ายมาแล้ว บาบ่าวทำวไปหน้าป่าหนา พึงยินโกลนโกลนอ้งแถม หมู่สังกา ฟันเยอ นันเนื่องยุงอำเงวหาฐู้ พึงยินว่อนว่อนให้ชะนีอำหาฝัวฟันเยอ ฝู่งหมู่ลิงกั้งขับไล่กัน ปลายไม้ พึงยินกาเวาอ้งโตเหวยหาคู้ฟันเยอ ดีแก่เสื่อโคร่งเค้ามันอ้ง ม่าวเสียง แท้แหล่ว เมื่อนั้น ทูตตะทำวเดินไพรบ่มีคู้ มีแต่นกฟีน้องนำทำวบ่ไล แท้แหล่ว

อันว่าสุริโยคัลล้อยมัวมืดเสียดแสง ทำวก็พานกน้อยนอนฮ้วยฮ่วมงู อันว่าสักกุนาน้อย สังกาเต็นด่อน เจ้าก็ชะยันอยู่ใกล้เสียดอายที่ตน หลังดูจันโทแจ้ง ดาราเฮืองเฮือ ฟันเยอ ดีแก่รส ดอกไม้ขจรฟุ้งกลิ่นหอม แท้แหล่ว ฝู่งยिनนกถิตถิตอ้งเฮียกอำกินปู ดีแก่ลมพานพัดหน่วงหนาวคี้อย พึงยินกู่ฮุกอ้งแถมหมู่ออฮือฟันเยอ แชว ๆ งอยอยู่นันเนื่องอ้งพึงยินเปิดอ้งอ้งเทิงภูวีว่อน ฟันเยอ พึงยินเค้าอ่านอ้งปลายไม้อำเสียง แลเยอ แต่นันสุกุนาน้อยสังกาเต็นด่อน เจ้าก็นับฤกษ์ ฟ้าบาทำวไล่ดาว มีทั้งดาววีพร้อม ดาวคางเทียมพร่วง อันว่าดาวแม่ฮ้างฝู่งฐู้ฝายชัว อันว่าดาว งาข้าง แฝงงาเพื่อปาย ดาวสาวช้อนทรวงสะอื้นต่อชಾಯ แท้แหล่ว อันว่าดาวสิงห์พร้อม ดาวหมู่เป็น หมู่ ดาวรถอยู่ใกล้พามาด้วนมา อันว่า ดาวข้างเข้าเทียมงาเป็นหมู่ ดาวหมู่ใสสองพร้อมดาวฮู้่ง่าน หงษ์ อันว่ามิ่ง ๆ เหลื่อมดาวข้างข้างใหญ่ คนจึงใสชื่อไว้ดาวข้างมิ่งเมืองที่แล้ว อันว่าดาวมิ่งซ้าย นางแก้วมิ่งเมือง อันว่าเมืองไกลฟูน ดาวมิ่งอัยเยกาแท้แหล่ว ตั้งหากโยง ๆ ไสกว่าเขาจึงแท้ อันว่าดาวสะเปาย้ายอวนพระจันทรไปก่อน เสากระโดงปิ่นเป็องพระจันทรเหลื่อมฝายหลัง ฟันเยอ อันว่าหยาบ ๆ เหลื่อม ดาวพระจันทรใสสอง มีทั้งดอกไม้วีเยนอ้อมหน่วยพระจันทร ดาวหากจิง แวดล้อมพระจันทรเจ้าอยู่ชวา ดาวเม็งแฝงบาคนแห่งพระจันทรทางซ้าย เมื่อนั้นบากล่าวแล้วนก เล่าเลยหัว พอยามหลับเที่ยงคืนคราวน้อย พึงยินฮีน ๆ ฟ้าลมเบิกบูรพาฟันเยอ อันว่าวาโยพัดเมฆ พะโยมยังไม้ ดีแก่เหมื่อยหมอกอ้อยอำฝ่าชุ่มเย็น แท้แหล่ว แต่นันบุญบาทำวทุกตะน้อยอ่อนจิงแล้ว

บัดนี้ จักกล่าวถึงพระบาทให้เทิงฟ้าเทพอินทร์ หินศิลาบาทให้เลยกระด้างแก่นแข็ง อันว่าสักโกให้เทโวหลังล้ำ ผู้มาฝ่าม้างชิงแก้วแห่งกุนีเด ไผ่ผู้สร้างกระทำบุญผายแผ่มานัน อินทร์ จิงหลังโลกกว้างบ่เห็นแท้ที่ใด ก็บ่เห็นไผ่สร้างสมถารสักแห่ง ก็ท้อเห็นแต่ทำวกำพร้าอนค่างแคไพโร อินตาเจ้าตรัสสองสรญาน เห็นสมภพทำมามากมายหลายแสนชั้น ค้อมว่าแล้วอินทร์คอยหลังล้ำ คิดอำฮู้ดถ้วนสุอัน บัดนี้กูจักไปชู่ชวยบาไทยทำว

เมื่อนั้น อินทร์ก็บายเอาได้ทันทั้งอันประเสริฐ กับทั้งเก็บแก้วของท้าวแต่หลัง แท้แล้ว แล้วเล่าบายเอาดาบทิพย์แก้วอันประเสริฐคืนไชยทั้งธนูทิพย์แห่งคำปิ่นแก้ว กับทั้งน้ำเต้าแก้ว หน่วยประเสริฐคัณที กับทั้งสังวาลแหวนเข็ดคำทั้งม้าว ผุ่งหมู่อาภรณ์ผ้าอินทร์ตาหากตกแต่ง มีครบพร้อมทั้งเสื้อแส่วคำ เมื่อนั้น อินทร์จึงทันเอาท้าววิสุกรรมมาฮีบสอนสั่งให้จึงแจ้งสู่อัน พระก็บายของให้เทพบุตรโดยด่วน เทพก็ยง ๆ ฝ่ายผายล้าล่องมา ก็จึงถึงแห่งห้องไพรกว้างป่า จันทร แล้วจึงนิรมิตให้ปราสาทโสงขาว โภชนะนั่งมีสู่อันตรงถ้วน อันว่าในโสงกว้างอินทร์พรหมปรุง แต่ง เครื่องชั้นหมากควรเคียงสู่อัน มีทั้งโคมไฟได้ในปรางค์ปราสาท เชื้อเชื้อเพลิงมีพร้อมสู่นวน มีทั้งพาเงินพร้อมพาคำเดียรดาษ กับทั้งมีแท่นแก้วบัลลังก์ตั้งแต่คำ แล้วจึงนิรมิตไว้สวนอาจ อุกทียาน ของกินมีสู่อันในหั้น มีทั้งอุสุสู่อ้อยในสวนเต็มอยู่ ล้ำใหญ่เพียงประมาณแท้ต่อตาล มีทั้งกุททีกกล้วยเครือคำไขกาบ สุกเชื้อเข้มเต็มต้นตั้งคำ แท้แล้ว มีทั้งผูผางค้อนาวานมีม่วง ผุ่งเว่อเกลี้ยงหวานจ้อยสิงตาล มีทั้งชั้นหมากพร้อมเดียรดาษพู่คำลัพพะสรรมีสู่อันตาลพร้าว แล้วเล่าแปลงสระกว้างอุทกั้งใสส่อง ดวงดอกไม้บานพร้อมสู่อัน มีทั้งมาลาสร้อยเต็มสวนหอมอ่อน ทูลเทศล้อมแผ่ต้นกาบมณี มีทั้งมาลาสร้อยจักรหอมอ่อน มีทั้งตบเต้าน้ำหอมกล้วทั่วสะพัง บรรวณแล้ววิสุกรรมเทวราช ตกแต่งให้บาท้าวสู่อันหั้นแล แล้วเล่าเขียนสลากไว้ห้วยบอกบาคน อันนี้ชื่อว่าหอปรางค์แก้วอินตาตกแต่ง ไว้ให้ท้าวกำพำร้ำเขาฮั้นสำราญ ค้อมว่าเจ้าแต่งแล้วเสด็จคำว คินเมื่อ ถึงวิชัยยนต์แห่งตนเขาย้ง ดีแก่สอนลอนล่อมนางนารธสาวสวรรค์ ถือวีคำสู่อันคัณทียมท้าว

บัดนี้จักกล่าวถึงบาคนท้าวทุกตะเดินประเทศ ก่อนแล้ว ท้าวก็พานกน้อยนอนนห้วย ฮ่วมภู แท้แล้ว พอดีฮাত্রีค้อยอระซอนใกล้ลี้สู่งมานั้น ดีแก่ไปฮ้องขันขันทั่วไพร พอเมื่อสุริโย ย้ายผันผายมาเลยสูง ท้าวก็ลูกส่วยหน้างายแล้วเล่าไป ท้าวก็วอย ๆ ข้าม อรัญญายาวยาน ท้าวก็ พานกน้อยไปแท้บ่เขา บากก็เดินดงเข้าถึงเขตไพรหลวง แลเห็นม้ง ๆ ไสหนวยมณีใสเลื่อม บาคน ท้าวทุกตะหลังหล้า อันนี้ จักแม่นยอดช่อฟ้าปรางค์แก้วแห่งไผ อันว่าหอปรางค์แก้วเทพาคงอยู่ จึงหนอ ฮู้ว่าโสงยักษัยย้ายกินสิ้นซากคน นั้นลือ บาก็จึงจ่านกน้อยสักกฤณาเดินด่อนเจ้าจงบินถีบเท้าไป เยี่ยมหล้าดูที่ท่อน นกบ่เข้าบินไปโดยด่วน ถึงแห่งห้องนางแก้วหล้าดู นกก็บินผันเข้าในปรางค์ ปราสาท เห็นสลากห้อยไว้แยงสิ่งเบ็งดู ค้อมว่านกอ่านแล้วกลับตัวคินมา ถึงบาคนบอกจึงตรง เพี้ยน บาก็จึงลีลาฝ้ายายไปฮอด ขึ้นสู่ออดวิมานแก้วทองเที่ยว ท้าวก็เสียบแท่นแก้วหลังหล้าไปมา ก็จึงเห็นอาภรณ์เข็ดคำทั้งม้าว เห็นทั้งขันดอกไม้ พระขรรค์ชัยอันวิเศษ เห็นทั้งเก็บคู่แก้วธนูพร้อม พรำปิ่น แล้วเล่าเห็นทั้งน้ำเต้าแก้วหน่วยประเสริฐมุงคล บายคานบายหล้าแยงคัค้อย กูจักลงฮอด น้อยสกฤณาสองอ่อน หลอนว่าวิเศษยั้งสองน้อยลี้ถ้ายโถมบ่ฮู้ ค้อมว่าแล้วเอ็นอ่อนสักกฤณี สองก็ยินดี ดอมแล่นไปหาบาท้าว บากก็ยอยกน้ำคัณทีไหลหลัง ตัวอ่อนน้อยเดินแก้วเบ็งดู ค้อมว่า บายฮอดแล้ว

นกเต็นต์ก่อนเป็นคน โฉมศรี คือ ตั้งพรหมลงแต้ม หลังดูสอยวอยหน้าบาคานเต็นต์ก่อน ก็หากดูงามยิ่ง
 ย้อย อินทร์แต้มก็ปาน อันว่าผมดำเหลี่ยมแกมออนอดิอ่อน ท้าวก็ทรงเชิดย่องงามละห้อยเก็งพรหม
 แล้วจึงประณมน้อมยอมมืออนบพี ท้าวกำพร้าเห็นแล้วชื่นชม แต่นั้น บาด่างหน้ายดอ่อนสังกาเลยเป็น
 คนสุปงามปานแต้ม บาคานท้าวสังกาทรงเครื่อง ก็หากงามยิ่งย้อยสมเจ้าลูกพระอินทร์ แล้วเล่ายอ
 มือให้ว้บาคานตนที่ บุญเจ้ามีมากล้นเอเข้าจึงได้คืนพี่เอย ท้าวกล่าวแล้วชมชื่นยินดี แท้แหล่ง ผู่หมู่
 โรคาสังกะปะมีมาต้อง เขาก็มาอยู่ห้องปรารงค์ของสนุกยั้งจึงแล้ว ยูทางทรงเครื่องย่องพระอินทร์เจ้า
 ทอดทาน ก็หากดูนานได้เจ็ดวันตัดเที่ยงจึงแล้ว เขาก็ย่ออยู่ถ่อนดาอ้างแห่งไปที่ถ่อน บัดนี้เจ้าจัก
 เดินไปด้านแดนใดแด่อน รู้ว่าเขาจักคืนสู่ห้องนครศรีหยา หรือว่าเขาจักเดินดูงหน้า เมื่อนั้นสอง
 อ่อนน้อยขานตอบมินาน แม่นว่าพี่จักพาไปทางใด ก็บักล้วยเกรงย้าน แม่นจักคืนสู่ห้องเมื่องกว้าง
 บิซิ่นพีแล้ว ค้อมว่าจากันแล้ว บาคานตกแต่ง ท้าวก็บายเอาน้ำเต้าแก้วทั้งข้าพรำป็น
 พอแต่จากันแล้ว เลยเหล่าบายเอาไม้ทังทังกับเก็บ ยอเย็นให้สังกาแก้วสืบคอน แล้วเล่าเอาธนูให้
 บาคานเต็นต์ก่อน กับแหล่งหน้าไม้พรำพร้อมบาคานเหล่าพาย ในถงแหล่งนั้นมีของกับเครื่องทิพย์
 พร้อมในหั้นสูอัน ค้อมว่าท้าวแต่งแล้วทุกอย่างบรรบวน ก็จึงค้อยพากันลงจากหอปรารงค์แก้ว
 บาคานท้าวทุดตะตนที่ เอ็นสั่งห้องปรารงค์แก้วค้อยอยู่ดีเยอ หอปรารงค์แก้วอินทร์ตาตกแต่งกุเอย
 กับทังแท่นแก้วบัลลังก์ก็กว้างค้อยอยู่ดีแลถ่อน ค้อยอยู่ดีเยอ ยอดชอฟ้ามหานิลแก้วหลากหลายเอย
 ผู่หมู่สุปขนาดเกี้ยวสบสอดลายคำ ค้อยอยู่ดีเยอ หงส์คำเฝ้าประตูโขงเด็ดปล่องกุเอย ช้อยจักกลางจาก
 เจ้าเข้าสู่เมื่องก่อนแล้ว อันว่า บาคานท้าวสังกากลอยกล่าว เอ็นสั่งสวนดอกไม้มาลาแก้วค้อยอยู่ดี
 แต่ถ่อน ดอกเกษแก้วบานแคกลางกอ ช้อยเอย ค้อยอยู่ดีเยอ ปูปลาพร้อมแมงดา กบเขียด กุเอย
 ผู่หมู่เต้าและกึ่งสะทังกว้าง ค้อยอยู่ดีและถ่อน ค้อมว่าสามหน่อท้าว เอ็นสั่งบรรบวนแล้วเหล่า
 พากันเลยต้าวคืนมิชำนาญทางตันเดินมากกลางป่า อินทิราชเจ้าบันดลให้ต้าวหลงแท้แหล่ง
 พังยินโทด ๆ น้ำไหลนองโตนตาดพันเยอ ผู่ดอกไม้ แคมห้วยจัจจุม แท้แหล่ง ผึงยินโทด ๆ นำฟอง
 ขาวยาวย้าน น้ำห้วยน้อยไหลเข้าฮ่อมภู บาคานเข็นดูกินหลายฮ้อน คอน ๆ ฝ่ายกรายไปหลาย
 ย้าน เลยเหล่าถึงเขตด้าวแดนกว้างแห่งชวง แล้วเล่าเอากันเข้าเมือในเมืองใหญ่ ก็ท้อเห็น
 แต่เมื่องเปล่าฮ้างสูญเศรำหม่นหมอง พังยินเนืองน้นฮ้องกาตำตอมอยู่ ผู่หมู่แอ้งฮอนบน
 ก็บมีคำต้อนจากันเจียบอยู่ แต่นั้นสามหน่อให้ไปยั้งอยู่สนาม เมื่องนั้นบาคานท้าวสังกาไปเที่ยว
 ขึ้นสู่ห้องโง่งกว้างอ่านโคลง โอนอโง่งหลวงกว้างพันหลังแปลนเปล่า มีแอ้งกานั่งอยู่เฝ้าทั้งข้าใต้ตอม
 แท้แหล่ง แต่นั้น นางแพงน้อยสมงามคำหยาด อยู่หีบแก้วนาวน้อยหงวมเหงา ตั้งแต่นางอยู่หั้น
 ในหีบสามเดือน มีนางแพงผู้เดียวในหั้น ผู่หมู่วงศาเชื้อ ตา ยาย พ่อ แม่ มอระมิงเมี้ยนตายเสียง
 คอบทรวง ยังเหลือแต่นางนารถน้อยในห้อยหีบค่านันแหล่ง นางก็เนาว์ลืออยู่ฟังที่เสียงคน

จักว่าอินทร์พรหมฟ้าลงมาผายผืด กุสือ หรือว่า คนดั่งดินเดินไปหลงปามา นี้ ก็จึงขึ้นสู่อ้อมประจักษ์ กว้างอ่านโคลงนี้เด

ค้อมว่า นางคิดแล้ว แล้วเล่าเลยหลัง แยกฐลมเพิงบาไทยทำวคิงชาวเนื้อตางามสุดขนาด จิงแล้ว พิงสิงหน้าพระอินทร์ฟ้าก็บ่ปาน จักว่าอินทร์พรหมข้าเทพาล่องโลก หรือเสื่อสาวย้ายมาดวง กลับเพตจิงหนอ ก็จึงขึ้นสู่อ้อมประจักษ์ฮ้องอ้อยเอา นี้หรือ

เมื่อนั้น นางคานน้อยโถมงามคำหยาด เอ็นกล่าวถ้อยทั้งย่านสิ้นสาย ใผผู้มาอยู่นี้ในโอง ฮ้องใส่ จงให้หนีเที่ยวถอนคนแล้วลิจจากเมีย ท่านเอย อันว่า เมืองหลวงกว้างทรงกินเกลี้ยงอ้อย ्हอยจิงแล้ว เจ้าจงหนีเที่ยวพลันเดี๋ยวนี้ เมื่อนั้นสมงามน้อยส่งกาลูกนึ่ง ทำวก็พึงถ้วนเสียงก้องหีบ คำ บาก็คองว่า ผีสงข้างออกกลางโองกวนหลอก ทำวลดถยานเลยเดินแล่นหนี ไปถึงท่าสนามในเนาว์ นึ่ง ชวนพี่อ้ายไปเยี่ยมเบิ่งดู แต่นั้น ศรีแจ่มเจ้าบาทำวถวนมา บาคานทำวเหลียวแลหลังหล้า เห็นหีบแก้วนางน้อยอยู่ใน

เมื่อนั้น สองกษัตริย์ให้สั่งกา เต็นด่อน บอกพี่อ้ายไซหีบลองดู พี่จิงยอมมือไขถอดกุญแจมิ ข้า หลายทีแล้วกระแจเลยหลุดออก ก็จิงเห็นนางนารถน้อยงามอ้อยอยู่ใน บากี่ชวงมืออ้อมนางคาน เอาออก แท้แหละ อันว่า บาบ่าวทำวตามเรื่องแห่งนาง เจ้ามาเข้าลิ้นในหีบคนเดียว นี้เด อันว่า ชาวเมืองพร้อมบิดาพ่อแม่แม่นั้น ปะเจ้าไว้ไปแท้ที่ไคนี้เด เมื่อนั้นนางคานน้อยนามนางคำหยาด ประณมนอบนัวทั้งให้บอกเบา อันว่าผู่เผ่าชื้อวงศาพ่อแม่ข้านี้ ผู่ใหญ่อ้อยตายเสียงบ่หลอ ก็เผื่ออุบาทว์อ้ายบังเกิดเป็นชวงเขาก็ไหลกันมาเพื่อกินเมืองบ้าน ยังแต่ตนตัวข้าบิดาเอาเสื่อ ในหีบไว้ ตัวข้าจิงบ่ตาย พระเอย บัดนี้บุญหลังน้อยบมีตายเสียเปล่า ก็จิงชักจ่องให้พระอวนเจ้าถวน มาพระเอย เมื่อนั้น บาคานทำวถามนางทุกสิ่งอระมะยหน้านางน้อยค่อยจา ครั้นว่า พระอยากเห็น ทรงอ้ายตีกลองกับแสง ครั้นตีกลองหน่วยนี้ชวงอ้ายหลังมา พระเอย บาจิงจำสองทำวสั่งกา เต็นด่อน สองบ่าตีฮ้ายยังกลอง เสียงแห่งลับคั้นเครื่องคองฟ้าไหลมาทางอากาศ มีด้อต้อชวงอ้ายหลัง มาพุ่นเยอ ก็เพื่อเตโชกล้าฤทธิ์ชวงมันมาก มันก็จัดหมู่เสียงหลายล้นมากหลาย นานาเข้าเป็นลาย หลายหมู่ มีทั้งตัวบ่บ่พรายข้างเกิงกัน เขาก็เอากันก็มเต็มกินยังดูเก่า เข้าอืดฮ้องคะโยงเต็นทั่ว เมืองบางฝ่องนั้น ลายาดัดกลาง ทางยาวลายดั่งเดียวกันแท้ ลางตัวลายชาวพร้อมลายคำเป็นหวาง ลางตัวลายเหลือองแฮลส์ฮ้ออนลับหมุย ฮ้อยหลุ่ยหน้าลายบ้องก่านแดง เขาก็เข้าอืดฮ้องรอบขอบ จักรวาล เสียงนั้นเมืองทั่วเมืองดั่งก้อง เค็ง ๆ ครั้นปฐพีไหวหวั่นเสียงสนั่นเท่ากลัวย่านหลากก็ตา ตั้งหากหลายโตแท้ อนันตังนับบ่ช่วย ม่าย ๆ หน้าบาทำวหล้าหลัง เห็นที่ชวงมากล้น บาทำวก็บ่กลัว บากี่หนว ๆ ด้านสามพระองค์กวนหยอก เขามาหนีก่อนท่อนกลัวย่านหมู่ชวง บาจิงเอานางแก้วโถม เฉลาเข้าหีบ เจ้าจงเข้าหีบท่อนเดี๋ยวนี้อ่านาน พี่ถ่อน ค้อมว่า บากล่าวแล้ว นางคราญย่านสิ้น

นางก็จับจองผ้าบาท้าวบ่วง แท้แหล่ว ออระใหม่หน้าบาคานเดินด่อน ท้าวก็ไซ้ทาบแก้วนางน้อยอยู่ในพืด่อน อันว่า บาคานท้าวบิตมีนางออก เสียสิ้น นางคานง้อขอนำบาบ่าวพระที่เจ้าอย่ามาละน้องไว้ให้ตายม้วยมอดซีวัง แลนอ

แต่นั้น บาคานท้าวโลมนางอ้อยอื่น อย่าได้ย่านชวงฮ้ายหากสินีพินา อันว่า มุโขหน้า เสร้าเสียให้มันสงว ให้เจ้าทาชี่หมิ่นประสงค์เอื้อให้สงวเหงา แม่นว่า เสือสางลันทรที่เต็มแผ่นก็ดีด่อน คับบ่คาคแต่ฟ้ามาแล้วหอนตายที่แหล่ว เมื่อนั้น นางคานน้อยยอมมีอนบที่ ขอแต่เจ้ากรุณาเข้าโศดมายแต่ด่อน เมื่อนั้น บาคานท้าวทศะทรงเครื่อง สวมเก็บแก้วทั้งหม่าวเครื่องคำ แล้วจึงผายดาบแก้วดวงประเสริฐคั้นชัย บากีโยแยงกวัดแกว่งดาวแสงเหลื่อม เมื่อบนแจ้งส่องใสเอื้องสูง บาบ่าวท้าวแพงล้านแกว่งธนู เสียงสะเทือนก้องธรณีไหวหวั่น ชวงก็มุดมอดเมี้ยนตายช่วยช่วยขึ้น ครแสงขึ้นเมื่อบนอากาศ มาบ ๆ เหลื่อมแสงแก้วทวบน แล้วเล่าวนเวียนล้อมชงเขตจักรวาล วนเวหาจึงคินหาท้าว โฉมเสลาน้อยบาคานชมชื่น สีแจ่มเจ้ากำได้ไสดง แท้แหล่ว แต่มานั้นบาคานท้าวพานางนงค์ต่าง เก็บกระดูกท่อนทองขึ้นทอภู บากิจายเอาไม้ทนต์ทั้งชีได้ คนเกิดพร้อมกันเสียงบ่หลอ อันว่า ผู่คนนั้นคินมาบมีหนุ่ม ยังแก่เฒ่าสะเหมือนด้ามตั้งหลัง เมื่อนั้น ท้าวก็เอาน้ำเต้าคั้นที่สรงใสจนน้ำที่ตักถึกเนื้อความเฒ่าเหล่าหาย ตั้งหากออดหลอดเนื้อแ่อวกลมคิ้วก่องงามเด มีทั้งมเกศเกล้าดำแท้ตั้งเทา อันว่า ทันตาแซ้วกลมงามถ้วนถึ มีทั้งนมตุ่มตั้งเสมอแผียงตั้งสาว บากักลับตัวที่ผู่หม่มหมูหมา กับทั้งเปิดไก่อ้วควาย เหล่าคินหมดเสียง ยังเหลือแต่หมดซีวิตเมี้ยนผู่กันบ่คินแม่นว่าบาคานซีหลายที่ก็บ่กลับตัว แท้แหล่ว นางก็เห็นบิดามารดาหมู่เมืองคินพร้อม นางก็จับเอาได้แขนองค์

ภูวนารถ ขึ้นสู่โองกว้างนั่งเซา นางนารถน้อยคะนิงสูงนำหลัง ทยอยบ่มีคะนิงคิดว่าสิเห็นคุณเจ้าบิดาพ่อแม่ มาเหลื่อมคุ่มตัวข้าจึงยัง พ่อเอย เมื่อนั้น ราชาเจ้าพระยาหลวงตนพ่อ อุ่มอ่อนน้อยนางหล้าใส่เพลา แล้วจึงถามนางหล้าโถมงามคำหยาด ไผผู้มาโศดให้คราวนี้จึงยัง พ่อเดเมื่อนั้นทิพกลืนน้อยยีนหลังน้ำตาไหล ยอมมือทูลพ่อตนกลอยไหว

ยังมีสามหน่อท้าวผู้ประเสริฐเดินมา ทรงฤทธิ์แสงตั้งพรหมกายฟ้าโถมงามเพียงเสมออินทร์ลงหล่อ ยามเมื่อยกย่างย้ายสะเหมือนแท้ตั้งอินทร์ ผัดแต่ได้หลุ่มฟ้ามนุษย์โลกเมืองคนหาญนี้ กีบ่ปูนปานเหมือนเปรียบเงาบาท้าวตั้งหากสื่อโลกแท้ในอาจชมพู ท่านหากทาสาววีปราบมารจึงแท้ท่านหากมาเภาที่ม้างผู่ชวงตารมอดพระเอย เมื่อนั้นราชาท้าวจอมเมืองกลอยกล่าว อันว่าสามหน่อท้าวหนี่แล้วสู่ว่ายัง พ่อเด นางก็ยอมมือไหว้บิดา ตนพ่อสามหน่อท้าวเขายังอยู่สนาม พ่อเอย ค้อมว่านางกล่าวแล้ววราชกลอยกล่าว เจ้าอย่าช้าเดี๋ยวนี้แต่งไปพ่อด่อน มีทั้งพาหวานพร้อมพาควาครบเครื่อง ผู่ช้วนน้ำดาห้างแต่งไปพ่อด่อน คอบว่าพระกล่าวแล้ว นางคานตกแต่ง บอกข้าข้าดาห้าง

แต่ตั้งดี บรรพวณแล้วนางคราญทรงเครื่อง นางสนมหมุ่มน้อยประสงค์ย่องชูงาง นางก็ยาบ ๆ ย้ายลง จากปรางค์ค้ำ นางแพงศรีหน่อเมืองอรนหน้า อันว่า ผุงสาวพร้อมยอภานี้ไหลหลัง เมื่อจักไปส่งเจ้า บุญกว้างที่สนาม อันว่า นางค์แพงสร้อยนรศีลคำหยาด นางนารถน้อยแพงล้านค้อยไป สีลาเข้าถึง สนามเนาวันัง สาวล้า่น้อยประณมนิ้วสูคน แท้แล้ว แล้วเหล่ายอภานี้ถึงเหล่าเลยลงตั้งชันหมาก พร้อมพาน้ำเย็นถวาย นางก็แซว ๆ พร้อมเชิญพระองค์สามอ่อน ขอแก่เจ้าบุญกว้างค้อยกินแต่ก่อน เชิญที่กินของน้องทั้งหลายประสงค์แตงมานี้ มีแต่พริกชี้หาล้าปลาเนื้อบ่ช่างหา อันว่า ปลาข้าน้องสิบ เดือนบได้เอาเกลือใส่ น้องหากมาทั้งฟ้าวบทันได้ใส่เกลือ ที่เอย เชิญที่เสวยของน้องอดกินทั้งยาก หลอนว่ากินกากเข้าสิดาค้างพรากเมย อย่าได้คิดถึงขู้ภายหลังของเก่าหลายก่อน ขอให้เจ้าตั้งต่อ ถ้วยแจ้วน้อยพระอรนน้องที่หากจางบู้ อหนึ่ง มีทั้งอุทกทั้งน้ำมัวตมน้ำขุนสมนุรณเอย แต่พอบ้วนปาก ให้คายถืมบให้กลืนเจ้าเอย อันหนึ่งหวานทั้งอ้อยเค็มเกลือจางปลาแหลกสาแล้วหมากพริกน้องหาก มีบ่ใช้สมลัมไข่ปลา เจ้านา อันว่า ของเผื่อนี้ก็งามไกลดูอาดชวนเอย เป็นดั่งดาวอยู่ฟ้าแลหน้าเบิ่ง ตาย แลนอ เมื่อนั้นบาดานเจ้าสามพระองค์น้องที่ อับพากย์ด้านคำระห้อยต่อสาว ที่บ่อายเป็นแล้ว แนวคนหลงอืดอยาก พี่หากซากจวบพ้อพอดิเว้าก็บ่เป็นน้องเอย แม่นว่ามีเข้ากลัดองแกมกล่อย ก็กินต่าง พี่หากกินมา ๆ ก็หากไหลเสมอน้ำ อันว่า อุทกทั้งน้ำเป็นตมก็สิดูตกินแล้ว ได้ว่าเป็นของพระ กลิ่นน้องพระอรนอ้ายก็ว่าดี แม่นว่าของกินลัมขมฮีนอ้ายบ่ว่า มันหากหวานค้อย ๆ จัจ้อยผู้เดียว ซ้อยก็มาเหลือใจเดมาสวบทันเผิ่นเสียแล้ว พอเมื่อจากันแล้วถอยพาลาเล็ก ยาบ ๆ ย้ายขึ้นสู่โอง ทอง เมื่อนั้นราชาเจ้าจอมเมืองกลอยกล่าว สับเชิญหน่อท้าวมาแท้พร้านางแท้เด

แต่นั้น คำหยาดน้อยยอมีอนบพ้อ ซ้อยก็เชิญแจ่มเจ้าสามท้าวก็บ่มาพ้อเอย ค้อมว่า นางกล่าวล้าราชาตกแต่ง บอกหมู่อำมาตย์ให้เชิญท้าวสุโองเทียวเถิน เขาก็โดยคำเจ้าราชาลูกแล่น ถึงแห่งห้องสนามกว้างขาบลง ข้าแต่ราชาเจ้าจอมเมืองเชิญอ่อน ขอให้เมื่อย่าเกล้าผุงข้าไพร่พล แต่ก่อน ราชาเจ้าพญาหลวงคลองอุ่น เผิ่นหากเห็นหน้าเจ้าสามท้าวพระยอดคุณ แท้แล้ว ค้อมว่า เขากล่าวแล้วบาดานอับพากย์ เมื่อข้าเป็นกำพรักล้วย่านพระยอดเมือง ก็บ่ควรพ้อเข้าแทบใกล้ทูล บาทราชา เขาก็กลัวเกรงผิดพระยอดเมืองเป็นเจ้า อันว่า อภรณ์น้ำเหลาคึงหมองหม่น ยังบ่ได้อาบน้ำจันทร์ได้สุบคิง ท่านเอย ค้อมว่า ท้าวกล่าวแล้วพลเลิกลาหนี เมื่อถึงราชาพระยอดเมืองทูล ไหว้ อันว่าบาดานท้าววงศ์สามสามอ่อน ท้าวว่า หมองหม่นฮ้ายบ่ควรไหว้พระยอดเมือง ว่านา เมื่อนั้นเทวีแก้วนางเมืองฟิงข่าว ได้ยินว่าสามแจ่มเจ้าแพงล้านบ่มา นางก็พลันไปในห้องถึงที่ชะนอนตน นางก็บายอาการเคื่องตีดาแล้ว นางก็บายเอาผ้าผืนคำครวคำ ผ้าหลากเล่มควรให้แก่พานางคานตกแต่งตัวดีแล้วระจ่อมจันทร์คู้หอมเพียงใจหลุด นางนารถให้ไปแท้บ้าน นางก็เฮียกล้า ชาวสารใช้เทียวมา ทาสีพร้อมทาสสาวบ่าว เขาก็หาแท้เจ้าเทวีน้อยแม่เมือง ยาบ ๆ ย้าย ลงจาก

โองคำ ถึงสนามหลวงที่บาเซียงนางเมืองด้านจางานงค์ถ่าว ขะยับเข้าใกล้ถ้อยท้าวพระยอดเมือง นางก็ยกมือขึ้นเชิญนางนงค์ท้าว ขอให้สี่แจ่มเจ้าแห่งล้านสุโงแต่ก่อน พระก็คองเห็นหน้าบาคาน น้อยอ่อน นางกล่าวแล้วบาท้าวเหล่าหัว แล้วจึงเจรจาตั้นขานตอบเทวี ข้าก็โดยราชพระยอด เมืองเป็นเจ้า เทวีแก้วบรรณาการยอมมอบ น้ำดอกไม้สมคู่นี้นมา ค้อมว่านางถวายแล้วบาคาน ทรงเครื่อง ท้าวระเทียวเนอสามพระองค์ ยัวระยาตร คิงบ่เศร้างสามเจ้าขึ้นบาน บากิโกวแซนเปลื้อง สามองค์พระเอาเพศ แซนแกว่งเปลื้องตาเหลื่อมเลื่อนไหล ทั้งยืมทน ๆ ก้องชาวเมืองมาเบ็ง ท้าวก็ กตเพศไว้ตาซ้ายเขียดไป ผุ่งสาวเยียมคอยทางคอยเบ็ง เห็นฮูปท้าวตาดกระด้างปากบ่เป็น ๆ ท่อแต่ มือตั้งขึ้นตีทรวงชุดเคียนนอยากได้เด จนวนว่าเลือดหยาดย้อยลิมผู้เมื่อคิง ดิงแต่แซนแท้ทั้งตาดกระด้าง อยู่ ลางคนสิ้นชีแล้วเลยข้าบเอา มีแต่มีวมาเล่นแลดูแต่ของเผิน ผุ่งผู้บ่าวล่าน้อยเห็นแล้วข้าเหล่า หัว มีแต่ดูสามท้าวอีเวรเอยพุ่นนา เฒ่าลางคนปะไปเนื้อทางเลื้อกับเอา ชายถงท้วงนมมิ่งพุ่นอีหา ลางคนผุดเข้าที่บเลยฮ้องบักห้าดำ ก็เพราะเห็นบาท้าวเดินทางยัวระยาตร เขาก็หลังเบ็งแท้ คือท้าว บ่เหยียบดิน แท้เด สั่งมางามกระดัดแต่อินทร์แปลงเบ้าหล่อ ผิดว่าเจ้าบ่มาเผดแท้ พระอวนช้อยก็บ่ คิน สั่งมาเจ็บใจเด มาเห็นเสียเปล่า มาบได้แจ่มเจ้ามาชอนกอดนอนนี้เด ค้อมกล่าวแล้วบาคาน

หลังหล่าบาท้าจับเพศเกศเกล้าสาวให้แล่นนำ บางผ่องบายเอาได้มาลายอเย็นให้ เอาดอกไม้พระอวนน้องยี่นถวาย เมื่อนั้นบากิสิลาย้ายขึ้นสุโงทอง ราชาพระพ่อพระยาเห็นท้าว ก็จิงใจเอาท้าวบุตรตั้นที่ ขึ้นสู่ห้องเอาท้าวนั่งเพลลา แล้วเล่าใจเอาท้าวบุตรตั้นแทน ฮับพี่ฮ้าย สองน้องนั่งแฝง เมื่อนั้น ราชเจ้าจอมเมืองภูวนารถ ปากกล่าวด้านจาท้าวอ่อนหวาน อันว่าคุณโณ เจ้าสามพระองค์มีมากจิงแล้ว พอก็ขอให้เจ้าทรงบ้านสืบเมือง พ่อก่อน อย่าได้พากันดั้นเดินหนีปะ ไป ขออย่าละพ่อไว้ดูญเศร้างหม่นหมองพ่อก่อน เมื่อนั้นบาคานท้าวทุกตะตั้นที่ ก็จิงบนอบนิ้วทูล ไหว้พระยอดเมือง ขอแก่พระบาทเจ้าเหนือหัวผายเผด จิงแล้ว พ่อกว่าคนทุกขี้ไต้บ่ควรสร้างสืบเมือง พ่อยะ ขอให้จอมหัวเจ้าทรงเมืองสอนไพร่ไปก่อน อย่าได้ฮ้อนค่านันนอย่าเคื่องพระเอย ค้อมว่าจากัน แล้วราชาฮับพากย์ พระก็ขออ่อนนอยสามเจ้าเผดผายแต่ก่อน เมื่อนั้น บาคานท้าวทุกตะตั้นที่ บอก ให้ท้าวสังกาน้อยฮับเอา ค้อมว่า บาสับแล้วราชาเตือนบ่าว บอกหมู่อำมาตย์พร้อมดาห่างสู่ภาย

ฟังเสียงฮื่น ๆ ฮ้องจุมคำตีปาว เสนตพร้อมทั้งค้ายหลังมา พระก็จำเขาให้ตกแต่งยอหอ แปลงเงินทั้งลินค่างายกันแกวแก้ว แล้วจิงเชิญบาท้าวสังกาน้อยอ่อน ขึ้นสู่หอแก้วบ่บาน แล้วจิงเชิญนางแก้วสมงามคำหยาด ขึ้นสู่หอแก้วโสรจสรง บระบวนแล้วพาขวัญลาเล็ก สองแจ่ม เจ้าเมื่อห้องสุสสถาน แล้วจิงโฮมมาพร้อมพาคำตั้งฝาง เสนตพร้อมประณมนิ้วอยู่สะลอน เมื่อนั้น พรหมณาเฒ่าถวายพรสองอ่อน ขอให้สองแจ่มเจ้ายืนหมั้นหมั้นปี จงมีเตโชกล่าหลาย เมืองมาซันสมแต่ก่อน แต่นั้นราชาเจ้าจอมเมืองตั้นพ่อก ทั้งแม่เจ้าบายฝ้ายผูกแซน แสนแพนเนื้อสอง

พระองค์คนที่ โจมสังฆองแพงล้านแห่งตน พอเมื่อถวายพรแล้วพาขวัญฤทธยเล็ก สองแจ่มเจ้าอยู่
สร้างสืบเมือง ตั้งหากอยู่สนุกลั่นนครศรีสนุกยิ่ง จึงแหล่ว แต่นั้นอันว่ามนตรีผู้ชาวเมืองทุกหมู่
เขาก็ชมชื่นย่อนบุญเจ้าเหลือมง่า แท้แหล่ว ก็หากดูนานได้ 7 เดือนมาฮอด จึงแล้ว อันว่าสองที่อ้าย
จាន้องอ้าลาก่อนแล้ว บัดนี้พี่จักลาจากน้องสังกาสิเมื่อก่อน เจ้าจงเนาวิอยู่สร้างเมืองนี้สำฮาน
แต่ก่อน

อนึ่ง เจ้าจงเอาใจตั้งตามคลองอันประเสริฐที่ถ่อน ผูกหมู่พลไพร่บ้านอย่าได้ข่มเหงที่ถ่อน
อนึ่ง เจ้าจงทำบุญสร้างบารมีทานทอดไปนั้น คือ 5 ตั้งจำไว้อย่าลืมที่ท่อน อันว่าเงินค่าแก้วกองมณี
ผ้าผ่อน ทานข้าวน้ำทานให้แก่สงฆ์ ภาคว่ามอะระณาดเมี้ยนตายไปลดชั่ว ก็จึงขึ้นสู่ห้องสวรรค์พุนที่
สูง พี่แหล่ว

ค้อมว่า พี่กล่าวแล้ว แล้วสั่งทั้งสอง สังกาขานตอบบ่าให้ท้าว เจ้าจงเดินคุดังตั้งไปแท้
สำฮานที่ถ่อน ครั้นว่า พี่หากเคืองใจด้วยจักดอมนางเป็นคู่ เมื่อใด เจ้าจงให้ถีบตันหาน้องอย่างนาน
ที่เออย อันหนึ่ง เจ้าหากเมื่อฮอดบ้านให้ตามข่าวหายยแต่ก่อน ให้ว่า สังกามาอยู่ทรงเสวยสร้าง
ทรงเมืองกว้างสุขเกษมเป็นใหญ่ วาเนอ ค้อมว่าจากันแล้วบาดานฮับพากย์ขึ้นสู่ห้องโงกงว่างพอ
พระยา บาก็ยอมมือให้วีราชาภูวนารต บัดนี้ เพื่อช้าน้อยสิลาเจ้าด่วนเมื่อ ก่อนแล้ว เมื่อนั้นราชา
เจ้าพระยาหลวงกลอยกล่าว พ่อขอห้ามสองเจ้าอย่าเมื่อ พ่อถ่อน เมื่อนั้น บาดานฮับพากย์
เจ้าพระยาพ่อจอมเมือง ซ้อยก็เคืองใจคิดฮอดมารดาเจ้า คะนิงถึงเด่มารดาตนอย่า เพื่อช้อยได้
สิลาเจ้าเพียงจริง ค้อมว่า ท้าวจาล้างปรางค์ปราสาทฮอดแห่งห้องตนเจ้าแต่งตา ท้าวก็แบกไม้ท้าว
หิ้วเก็บลงโงง พากันผายออกเวียงมิช้า ตะวันค้อยลงแลงแล้วคำ สองหน่อท้าวอนค่างแต่ไพร
บาก็ถูกแต่เช้าแล้วเล่าเดินไป ยอง ๆ เข้ากลายเขตเมืองขวง สองบาดานค้อยไปป่าไ้ ดูนานได้สาม
เดือนทัดเที่ยง ก็จึงฮอดด่านด้าวเมืองใหญ่ปัดตา เป็นเมืองสูญเปล่าแปลนเป็นฮ้าง สองบาเข้าสนาม
เพียงพักเหนื่อยครวหนึ่งได้ เต็นท้าวเที่ยวเมือง ไปเที่ยวเล่นโงงอาจพระยาหลวง บาดานหาเที่ยวดู
โงกงว่าง เลยเหล่าเห็นโคลงจำคำสาสน์ก็เลยอ่านว่า โอนอ โงงหลังกว้างดวงลายคำพอก
สั่งมาดูเปล่าฮ้างคนเผ่เบมีเด เสียตายเสาโงงตั้งคำแดงามพอกนั้นนา 12 สูปแต่้มคำล้วนสู่เสา
ฮ้อยว่ามีแนวกินก็จึงมาสูญเศร้าว่าลือ โอนอ เสียตายเดจันทรแดงประสงค์แต่งเฮียมเอย ตั้งหากร
กลั่นแก้วโงกงว่างท่วงหอม เมื่อนั้น โจมศรีสร้อยปทุมาลืออยู่เสานั้น ก็จึงถามว่า ดูราไผ่ผู้มาอยู่ที่นี่
หนีแวนเที่ยวจึงถ่อน เมืองนี้อุบาทว์ฮ้ายอย่าได้อยู่ดล ค้อมว่า นางกล่าวแล้ว บาดานลูกเล่น
ถึงแห่งห้องสนามกว้างที่เฮา แล้วจึงชวนเอาบาดานไปเบ็งดูถ่อน ในที่นั้น พระอรอนช้อยหลากใจ
พี่เออย จักสิแมนคนแท้หรือฝีกวนหลอก มาไปเบ็งถ่อนเดียน้อย่างนาน ค้อมว่าจากันแล้วสิลาฮ้อยระ
ยาตร ขึ้นสู่ห้องโงงแล้วเหล่าดู เห็นที่เสาโงงนั้นเป็นประตูอัดแจบ แล้วจึงปิดสอดไว้ไปแป้นเบ็งดู

เห็นนางน้อยสวยงามลืออยู่ แล้วจึงขงกอดอุ้มเอาน้องออกมา เมื่อนั้น บาคานท้าวทศตะถามว่า
 ดูราเจ้านางงามน้อยอ่อน สักว่าเมืองมิงกว้างสูญเสร้างเปล่าเปลว นี้เด อั้นว่า อุบาทว์ฮ้ายบังเกิด
 มีไภยนั้นลือ แต่นั้น ปทุมมาน้อยยอมมือใส่เกศ น้องจักเล่าแต่เค้าจนเพียงฮอดปลาย อั้นว่า อินทปัตถา
 นี้อินทรีนงใหญ่ที่เอย มันมาคาบกินเสียงบ่หลอ ยังแต่ข้า ฯ พระบิดาเอาเสียง เฝิ่นก็สิ่วใส่ไว้เสานี้
 จึงยัง ที่เอย ตนเดียวช้อยคนเดียวกลั้นโศก ได้สองเดือนเศษแท้ไผ่นั้นกับมา บัดนี้เป็นแต่บุญหลัง
 น้องกระทำมาหลายชาติ จึงได้เห็นเผ่าผู้บุญกว้างโผดผาย แต่ถ่อน

บัดนี้ น้องก็ขอเหนี่ยวเจ้า ตนประเสริฐมหาคุณ จงกรุณาผายโผดนางปางไ้ ขออย่าเสลา
 น้อง เสียมพลอยตายเปล่า ค้อมว่า นางเหนี่ยวน้อมบาท้าวเหล่าถาม เป็นใดแท้นกอินทรีจึงมาคาบ
 กินนั้น เป็นเหตุด้วยใดแท้จึงเที่ยวมา เมื่อนั้น ปทุมมายอมมือบนอบ ครั้นก่อไฟขึ้นแล้วอินทรีเจ้าก็
 เล่ามา ค้อมว่าแล้ว แล้วเหล่าหลัว หาฝืนมากองจุดสุ่มมิช้า ครวันไฟกลุ้มเมื่อบนอากาศ ผงหมุ่น
 ใหญ่ฮ้ายเห็นแล้วแต่งดา สามแสนแท้อินทรีนงใหญ่ เขาก็ใช้ตีบดินมาแท้เบ็งควัน หลิงดูหยาบ ฯ
 ย้ายนงใหญ่บินมา วาโยพัดมีดมีแจ้ง มันมาถึงท่าฟังเสียงดาสนั้น เมื่อว่าลมปีกเบ้องอินทรีนั้น
 ฤทธิ์แสง ผงหมู่สาขานไม้ฝูงตาลพราวหมากหมุ่นเปลี่ยนปลินฝูงไม้ดาวลง มีดบ่แจ้งนงใหญ่มามวล
 บาคานถกคาบตีดวงกล้า แสงดึกกล้าแก่นยับบ ฯ เหลื่อมเยื้องฟ้าส่องใส แล้วจึงเห็นสัตว์ฮ้ายอินทรี
 ตัวถ้อย ปีกช่วยขวงขวางฟ้ามีดมีว ทศตะท้าวบ่มีกลัวสักหยาด เมื่อว่า มีเดชกล้าตัวท้าวบ่กลัว
 บาก็เจรจาตั้นใจมงามเต็นตอน เจ้าจหนี่เที่ยวถ่อนอย่าได้อยู่ดล หลอนว่าอินทรีฮ้ายผายลงมา
 ดูด เฮามาหนีเที่ยวถ่อนเดียวถ้อย่านาน เมื่อนั้น ปทุมมาแล้วใจมงามย่านลั้น นางก็ฮ้องฮ้ำให้นอน
 เกี่ยวกอดขา ให้น้องขอไปนำเจ้าสองพระองค์นี้ขออย่าปะน้องไว้ตายแท้ผู้เดียว ที่เอย ท้าวก็
 ลองนางแก้วปทุมมาน้อยอ่อน เจ้าอย่าได้ฮ้องให้พระฮวนฮ้ายหยอกนางที่เหล่า ค้อมว่า บากแล้วแล้ว
 บายธนูมาแก่งลับสนั่นก้องคือฟ้าสีหล่นลง บาคานท้าวทศตะถาเลยถอดปิ่นถีบดินบาท้าวแก่งศร
 เต็ง ฯ ก้องธรณีไหวหวั่น นกใหญ่ฮ้ายตายเสียงพรักกัน สามแสนเสียงอินทรีตายจุ่ม ยังแต่ตัวหนึ่ง
 แท้มันฟ้าฮีบคิน เมื่อถึงห้องหิมพานต์ไพรยะมาสน์ มันก็กราบไหว้พญาเจ้านกหลวง บัดนี้ยังมีชาย
 หนุ่มน้อยค่างอยู่สองคน ตั้งหากว่ามีอาคมแข็งกว่าเฮาจึงแท้ อั้นว่า สามแสนใช้ตายเสียมุดมอด
 ยังแต่ตัวข้าแต่คินแท้ผู้เดียวพระเอย อั้นว่า ราชาเจ้าอินทรีนงใหญ่ ดูเคียดค้อยทั้งฮ้อล้นชน
 สักมาคือวอดอ้างอาคมจวมเพศ ภูหากกินเทือหนึ่งแล้ว เมโอใจข่มเปล่าสูญ นันเด หรือว่ามีคนกล้าเดิน
 มาแต่เมืองอื่นจึงลือ สูงกินมันเสียอย่าให้มันมีค่างค้อมว่า มันกล่าวแล้ว เตือนบ่าวสักกฤษณา ผงหมู่
 เสนานกหลังมาเหลือล้น ทม ฯ เข้าเมื่อทูลนงใหญ่ เจ้าจักให้ช้าน้อยไปแท้ที่ใด เมื่อนั้นราชาเจ้านก
 อินทรียัดกแต่ง สูงไปแต่น้อยสามล้านให้แต่งตัว ค้อมมกล่าวแล้วดแต่งดาวดา โทม ฯ เขาเผ่นพะ
 โยมเทิงฟ้า ก็หากดูหลายแท้พลแพนงใหญ่หัวก่ายทำยกกันแท้ทั่วบน นกก็เอาปีกกันกันช้อนช่วยขิน

พระอาทิตย์ดับมืดมัวมีแจ้ง เขาก็นั้นเนื่องเข้าธรรณีไหวหวั่น เมื่อว่า ลมตีต้องดังก้องทั่วบน นกก็อ้าปากเบื่องสบต่อยเตาะกัน เค็ง ๆ บนทั่วแดนพวย่าน บาคานท้าวทุดตะหลังหล้า เห็นที่ฟ้ามีดับมีแจ้งส่อง บาจึงยอຍด้ามพระขรรค์ชี้ยวางวึ่ง แสงดาบเหลื่อมเมื่อฟ้าส่องเห็น แล้วจึงบายศรกล้าธนูตีมาแกว่ง แสงที่นกใหญ่ฮ้ายบาท้าวหลั่นศร โทม ๆ ก้องปรูพีไหวหวั่น ศรลวงขึ้นเมื่อฟ้าคั่นเครง อินทรีย์ล้มกองกันขึ้นขว่าย อันว่า สามล้านนั้นตายเสี้ยงบ่เหลือ เขาก็เข้ากราบไหว้พระยาเจ้านกหลวง บัดนี้ ผุ่งเข้าไหว้ทูลบาทบังคม อันว่า ธนูศิลป์เขาทรงฤทธิ์เหลือล้น อันว่า ขนแพนเมี้ยนตายไปมุดมอด ศรเสียบเมี้ยนสามล้านบ่เหลือ เจ้าเอย อินทรีย์ได้ยินคำเขากล่าว ใจเคียดค้อยหะทัยฮ้อนดั่งไฟ กูจักไปดูเยี่ยมมันดูสักกะหนอย กูจักตื่นเหยียบไว้กินได้สอดพุง ค้อมกล่าวแล้ว เดินบ่าวอินทรีย์โยธาไหลหลังโสมมาพร้อม มันก็โสมพลได้สุกกุณานกใหญ่ สามออกเข้าสี่ล้านปลายหันสี่แสน เขาก็โสมกันพร้อมเสนาทั้ง 4 เขาจึงไปเฝ้าทูลเฒ่านกหลวง บัดนี้พระเจ้าจกวางผุ่งเข้าเสนาไปก่อนนั้นลือหรือว่าพระเจ้าจกไปพร้อมผุ่งเข้าไพร่พลนั้นเด เมื่อนั้น ราชาเจ้าอินทรีย์ก็ลอยกล่าว เสาจกไปพร้อมต่างให้ส่วงใจท่านเอย ค้อมว่ามันกล่าวเ็นฮ้องสั่งเทวีนางแพงแสนค้อยอยู่ดีเอน้อง พี่จกไปเอาขึ้นคนมาต้อนอ่อน ให้น้องค้อยอยู่บ้านชามฮ้ายตาวมา พี่ແหล่ว ค้อยอยู่ดีเยอ แพงศรีสร้อยสายใจเมียมิ่งกุเอย พี่จกไปเอาต้อนขึ้นมาต้อนแม่เมือง ก่อนແหล่ว เจ้าจงอดอยู่ถ้าชามพี่คืนมาน้องอย่ามีชายช้อนชมสองเสียดจากอวนเอย ค้อยอยู่ดีเยอเส่นหาสร้อยแพงแสนทิพพะกลั่นกุเอย น้องหากรออยู่บ้านภายพี่หม่นคะนิง แต่ถ่อน บัดนี้พี่จกไปกลอน้องสามชมขิงจูบ เสียแล้ว พี่จกจะน้องไว้แพงล้านผู้เดียวแท้ແหล่ว พี่ค้อยอยู่ดีเยอ ฯ

ยุติกาบั้นกัณฑ์ 2 ไว้ก่อน กัณฑ์ 3 ยังต่อทำยฟังเรื่องเรื่องกระบวนแต่ถ่อน
เอวัง ก็มี ด้วยประการฉะนี้ ฯ

สรุปเนื้อเรื่องในกัณฑ์ที่ 2

หลังจากที่ท้าวทศตะ นกกระเต็นด่อน และ นกสังกา ได้ออกเดินป่าอยู่กินอย่างยากลำบาก มีผลทำให้ที่นั้งของพระอินทร์ที่เคยอ่อนนุ่มนั้นแข็งกระด้าง ทำให้พระอินทร์นั้นล่วงรู้ว่า มีคนที่มีบุญบารมี กำลังยากลำบาก จึงสอดส่องลงมาดูบนโลกมนุษย์ ทำให้เห็น ท้าวทศตะ นกกระเต็นด่อนและนกสังกา กำลังลำบาก จึงมีรับสั่งให้ท้าววิษณุกรรมลงมาเนรมิตเมืองไว้กลางป่าไว้สำหรับให้ท้าวทศตะ นกกระเต็นด่อนและนกสังกาอยู่ พร้อมทั้งยังมอบสิ่งวิเศษไว้ให้อันประกอบด้วย ไม้ทัณฑฆัง รองเท้าแก้ว ดาบและธนูทิพย์และน้ำเต้าแก้ว พร้อมทั้งเขียนบอกไว้ว่าได้มอบของทั้งหมดนี้ให้กับท้าวทศตะ เมื่อท้าวทศตะ นกกระเต็นด่อนและนกสังกาผ่านมาเจอและได้เปิดอ่านข้อความที่พระอินทร์ทรงเขียนไว้ จึงรู้ว่าเมืองนี้เป็นเมืองที่พระอินทร์ทรงเนรมิตไว้ให้ตนเอง เมื่อท้าวทศตะเห็นสิ่งของวิเศษที่พระอินทร์ทรงมอบไว้ให้จึงทดลองใช้ โดยได้ใช้น้ำเต้าแก้วนั้นรดลงไปที่ดินนกกระเต็นด่อนและนกสังกา ทั้งสองก็กลายเป็นคนที่มีรูปร่างหน้าตาที่งดงาม เมื่อทั้งสามได้พักอยู่ในเมืองที่พระอินทร์ทรงเนรมิตไว้ให้ได้หลายเดือนแล้ว จึงตัดสินใจพากันออกเดินทางกลางป่าต่อไป เมื่อเดินทางต่อไปก็พบกับเมืองร้างจึงพากันเข้าไปดูก็ได้ยินว่ามีเสียงดังออกมาจากในหีบจึงพากันเปิดดู จึงพบกับนางคำหยาดพระธิดาของเมืองร้างเมืองนี้ แล้วท้าวทศตะก็ได้สอบถามถึงความเป็นมาว่าผู้คนในเมืองหายไปไหนหมด นางคำหยาด (พระธิดาเมืองร้าง) จึงตอบกับท้าวทศตะว่าเมืองของตนนั้นได้ถูกปีศาจร้ายลงมาทำลายและฆ่าผู้คนจนหมด ส่วนตนนั้นพระบิดานำมาซ่อนไว้ในหีบจึงมีชีวิตรอด เมื่อฟังดังนั้นท้าวทศตะจึงใช้ของวิเศษที่พระอินทร์ทรงมอบให้ปราบเหล่าปีศาจจนหมดพร้อมทั้งชุบชีวิตผู้คนที่ล้มตายให้กลับมามีชีวิตอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระราชารู้ว่าท้าวทศตะ นกกระเต็นด่อนและสังกา ช่วยปราบเหล่าปีศาจ จึงอ้อนวอนให้ท้าวทศตะพร้อมทั้งน้องทั้งสองได้ครองเมือง ท้าวทศตะนั้นก็ตัดสินใจให้สังกาแต่งงานกับนางคำหยาดและอยู่ปกครองเมืองนี้ต่อไป ส่วนท้าวทศตะและนกกระเต็นด่อนก็ออกเดินทางต่อไป และได้ไปพบกับเมืองร้างอีกครั้งหนึ่งจึงพากันเข้าไปดู ก็ได้ยินเสียงดังออกมาจากต้นเส้าจึงทุบต้นเส้าดูก็พบกับนางปทุมมาพระธิดาเมืองนี้ จึงสอบถามถึงความเป็นมาว่าผู้คนหายไปไหนหมด จึงได้รู้ว่าเมืองนี้ถูกนกอินทรีนั้นลงมาทำร้ายและได้ฆ่าผู้คนในเมืองตายหมด ส่วนนางปทุมมานั้นพระบิดานำมาซ่อนไว้ในต้นเส้าจึงรอด ท้าวทศตะและนกกระเต็นด่อนได้ต่อสู้กับลูกสมุนของนกอินทรีจำนวนมากด้วยของวิเศษที่พระอินทร์ทรงมอบไว้ให้และได้ฆ่าลูกสมุนของนกอินทรีตายไปจำนวนมาก

กัณฑ์ที่ 3

บัดนี้ จักกล่าวกัณฑ์ภายหลังมาต่อ เหมือนดังหญิงตำฝ้าย ไหมนั้นสืบไป เจ้าเอย

เมื่อนั้น เสนาผู้ขุนยวงนกใหญ่ ด้านสิ่งน้องเมียแก้วแห่งตน ว่าค่อยอยู่ดีเยอ อินทรีย์น้อย
วันดีน้องนารถอีเสียมเอ๋ย อ้ายจักไปหาเจ้าก็อล่าน เพื่อนพลก่อนแล้วน้องเอย เมื่อนั้น เสนาผู้ขุนวัน
ตัวอาด เสียงอ่อนอ่อนจาต้านสิ่งเมีย ค่อยอยู่ดี พอกองสีแก้วเมียขวัญกับประทีป อีเสียมเอ๋ย อ้าย
จักปะเจ้าไว้ภายในบ้านอยู่ดีที่ผ่อน เมื่อนั้น กองสีน้อยอินทรีย์สั่งพี่ อ้ายจงคิดสอดน้องภายใน
อย่าลืมแต่ก่อน เมื่อนั้น เสนาผู้ขุนวอถ้วน 4 มั่นก็หยับเข้าใกล้ เมียแก้วสั่งเสียว่า ค่อยอยู่ดีเยอ
วันฉัตรร้อยสายคอเมียมิ่งอีเสียมเอ๋ย อ้ายก็ฮักยั้งเพียงเสมอค้ำหน่วยตาพี่แล้ว การหากมาจำฮ้าง
สิวงนางไว้เปลา่แท้แล้ว อ้ายจักสามเข้าช้อนวันน้อยส่วนตายพี่นา ค่อมว่านกลังแล้วทุกสิ่ง
บรรจบ ทังมวลเขาอีโสมพลแต่ เมื่อนั้น ราชาเจ้าอินทรีย์นกใหญ่มันกล่าวไว้จาต้านต่อขุน
เฮาอย่าได้อยู่ช้านนี้สืบไปเที่ยวก่อน เขาก็กรีน ๆ เข้าตามเทศคณาาสตร์น้ำแล้ว เมื่อนั้น ทม ๆ
พร้อมเสนาทั้งสี่ถือไพร่ลั่นนำ เฒ่านกหลวงยาบ ๆ ย้ายไหลออกหิมพานต์พื้นเยอ ดีแก่ราชานกช
มพลเขา ยังมันก็บินเวียนขึ้นเมื่อบนเพียงเมฆ ปีกขวางฟ้าสุริยเศเสียดแสง สุริโยอัปมีดมัวศุณย์เศรั
มันก็สน ๆ ทำผจญถึงเมืองใหญ่ เขาก็กอดทับไว้ในหั้นที่พู อันว่าราชาเจ้าเสนาทั้ง 4 เหาจงใช้ถีนตั้ง
ไปเยี่ยมหล้าดูก่อนเทอญ อันว่าขุนวันพร้อมขุนวอนกใหญ่ เขาก็พานกน้อยสามแสนบินล่องไปแล้ว
ผันถีน เข้าไปยังแก่งเวียง เขาก็เ็นตำทำวเสียงก้องท่วบ่นว่า ดูرابกน้อยสองคนพญาถ้อยสูนี้สั่งช
มาทำโทษ อ้างหาญหัวต่อเฮ็ดตั้งนี้ อันว่าตั้งสูนี้ไฮ้ก็ใหญ่กว่าจริงแล้ว หัวบ่ทอเล็บก้อยสูนี้ลิวด
ตัวตั้งนั้น กูจกตีนเหยียบไว้สับคอให้ขาดต่องไปนั้น กูจักเอาใส่เพี้ยเมื่อตอนลูกเมียบ่ออย่าแล้ว
เขาก็ปากกล่าวต้านตามเทศคณาาสตร์ ตามภาษาอาจิณแห่งเฮ้าเคยไว้ เขาก็ว่าจาต้านตามเขา
เคยด่ากันแล้ว เป็นตั้งแก้วแลฮ้อกุลาย่อแลญวนนั้นแล้ว เมื่อนั้น บาคานท้าวสองพระองค์น้องพี่
ได้ยินเสียงนกกล่าวต้านคำเข้มดาดตน บาก็บายเอาไถ่ธนูทองเบื่องแกว่ง นกก็มอระมิ่งเมี้ยนตายจุ่ม
ลงดิน พอสสามแสนแกว่งที่เดียนั้นอันว่าขุนว่าผู้ ขุนวอตายพรวดอันว่าหมูใหญ่พุนเห็นแล้วแต่งกัน
ไผจักบินบนฝายเวหาไปก่อน เหาจักเฮ็ดต่อพื้นตีแท้ถีนทำแท้แล้ว ค่อมว่ามันกล่าวแล้ว ขุนยอนก
หมูเขาก็ตบปีกซ้ายยอปีกขวาแท้แล้ว อันว่าราชาอินทรีย์เสด็จด่วนไปแล้ว มันก็ตีปีกอ้อมวงเข้า
ชมพลู แต่ั้น สน ๆ เข้าอินทรีย์ไหลหลัง อันว่าฝูงต้นไม้ลำ 4 อุ่ม 5 อุ่ม เขาทีนคาบไป ก็มีทั้งปาก
คาบไม้หักช่วยเนืองนองแท้แล้ว เพราะว่าอินทรีย์นกคาบมาเหลือล้น อันว่าในดงกว้างเหมือนคน
บัตกวาดผงธุลีมากลันดินฟุ้งโขงผง เขาก็เอาตีนอยู่หีนผาถึมใส่คิ่นคิ่น ก้องหินลั่นเกลือกเพ เนืองนั้น
เข้าเมื่อเวียงคุ่มใหญ่ เขาก็เมื่องปีกซ้ายยายล้อมรอบบา ทั้งขวาไว้ขุนยอวนหมู นกก็ลูหลังเข้าถึง
ท้าวจิมจม เมื่อนั้นบาบุญน้อยทั้งสองน้องพี่ เห็นพีนกมากลันบ่มีย่านทอโย เมื่อนั้น สองก็จาวจา
ต้านนำกันขับแซบ น้องจงถือดาบแก้วพระอ้ายอวนสีแกว่งศร ค่อมว่าจกกันแล้วบายธนูมาแกว่ง

แยงที่นกใหญ่ฮ้ายบาท้าวแกว่งศร ถือฝูงนกใหญ่ฮ้ายตายช่อมวชียชน สามอักไขลันเหลือกิม เดียวระดาษ ยังเล่าตายอีกข้าสามล้านบ่หลอทั้งขุนวอพร้อมขุนของตายจุ่ม ยังแต่ตัวท่านผู้อินทรีย์ กล้านกหลวง นั้นแล้วมันก็เห็นขุนวอมรณามุดมอด กับทั้งพลมากลันตายพร้อมพร้อมร่ามวด แต่นั้นมันแห่งยิ่งเคียดค้อยใจโกรธโกรธา เหมือนไฟลามหัวคิงลอนไหม้ มันก็มีหนีแท้ทะยานไปบ่ หย่อน แต่นั้น บาบ่าวท้าวแพงล้านแกว่งธนู สอนสอดมางปีก เดียวอินทรีย์ ท้าวก็จำอ่อนน้อยเดิน แก้วฮีบไปฟี่ถ่อน จงไปตัดคอข้าฟิ่งเสียงให้หายสง เจ้าอย่าได้ไว้พันข้าให้ตายฟี่ถ่อน ค่อมว่าท้าว บอกแล้วเดินด่อนเลยไป บากก็บายขันธชัยออกไปมียัง บากก็ย่องย่องเดินเดินด่อนปองพันอินทรีย์ นกหลังมาหาท้าว อินทร์เดินผันนำบาบ่าว นกก็คาบแกว่งเสื่อบาท้าวขาดเสีย อันว่าอินทร์แปลงบั้น บาคานตนฟี่ เอ็นใส่ร่องสังสัย่านหย่อนมันนั้นเด เฮานี้คนจริงแท้ชายเชิงมนุษย์เอกแทนา สิมากลัว สัตว์ถ้อยฮ้ายสันนี้บ่ควร น้องจงเอาดาบกล้ำมาฟี่สิพันเอ็ง ฟี่บ่มีค้ำกลัวหย่อนมันพอดี เมื่อนั้น บาคานท้าวโหมงามกระเด็นด่อนยอตาบให้ตนฮ้ายบ่นาน บากก็บายเองจ้าวกับมือเดินด่อนกวัดแกว่ง เข้าบาท้าวบ่กลัว อันว่าอินทร์ด้านไซความมิหย่อน ภูนี้ธรรมชาติ เชื้ออินทร์เจ้าหย่อนไผ่งายเด มันหากลือภูแล้วอินทรีย์หลวงนกใหญ่ สัตว์อยู่ได้หลุ่มฟ้าบ่มีย่านทอโย อันว่าตวมิ่งนี้ใส่ภูก็ใหญ่กว่า มดมาไต่เส้นขนนั้นใหญ่กว่ามิ่ง ดอกนา ภูจับลับมิ่งให้ตายไปมอระณาด ภูจ๊กจกได้ทั้งทั้งม้าม ออกมา ภูจ๊กเอามือด่อนแพงขวัญเมียมิ่งภูฟุ่น ปากนี้น้องอยู่บ้านลิดองฮ้ายถ่ากินบ่อย่าแล้ว

เมื่อนั้น บาคานท้าวอินทร์แปลงบ่มีหย่อน บากก็ย่องเงือดจ้าวพันเข้าบ่ถอย ภูนี้คนดีแท้อินตา ผายเผด สัตว์อยู่ได้หลุ่มฟ้าภูท้าวบ่กลัวสะหนอยแล้ว เมืองนี้สัตว์ถ้อยฮ้ายชาติชั่วเดียวรชาน สิมากา คำพาลด่าภูฉนั้นนี้ ค่อมว่าบากลัวแล้วยอตาบเบื่องแกว่ง ถึกที่นกถ้อยฮ้ายเป็นบันชาดลง นกนั้นดูสูง เพียงปลายตาลเสมอภาคกันแล้วสบใหญ่แท้ยาวได้ 5 วา อันแต่ดวงตาได้สามศอกปลายขวาง มันก็เม็ง ๆ ตาใส่บาพอย่าน ท้าวก็ยอดวงเม้งพระขรรค์ชัยเปลื้องแกว่ง ด่าที่นกใหญ่ฮ้ายมันม้วย ชั่วชีวิต ให้แล้ว อันว่านางแพงแสนสร้อยเมียมันคลองเปล่า อันว่านกใหญ่แท้บ่มีได้ดาวคินดอก นา อันแต่เฮียวอยู่หันเจ็ดวันทัดเที่ยงจริงแล้ว นกจริงมุดมอดเมี้ยนไปแท้ก้าเย็น อันว่าบาคานท้าว สองพระองค์น้องฟี่ ก็จึงพาอ่อนน้อยประทุมมาแก้วออกโงงลงไปเก็บกระดูกถ่อน

กองขึ้นทอภูแท้แล้ว แต่นั้น บากก็บายเอาไม้คอนเท้าปลายชื่บ่นาน บรรวนแล้วคนคิน ทั้งหมู่ ทั้งช้างม้าวัวควายพร้อมหมู่หมา เปิดไก่อใส่แล้วคินเสียงสูอัน เมื่อนั้น ชะซอนหน้านางนา รถประทุมมา นางก็เห็นราชาพ่อดนคินแท่นางก็ยินดีได้บิดาพ่อแม่ นางก็จับจ่องนิ้วสองเจ้าขึ้นโงง เมื่อถึงห้องปรางค์ของเนาว์นี้ สี่แจ่มเจ้าหิวให้ต่อกัน ราชาเจ้าพายน้ำตาดามอ่อน ใผผู้มาเผด ให้เฮานี้จึงคินพ่อด ค่อมว่าพระถามแล้วนางนารถเลยจา นางก็ยอมมือบพ่อดนกลอยไหว ยังมีสองหน่อท้าวตันดั่งเดินมาพ่อด้อย ฮอยว่าอินทาทพระบรรดลสองเจ้า ก็จึงหลงมาพ่อดเมืองเฮาสูญ

เปล่า ซ้อยจึงเชิญแจ่มเจ้าสองห้าวโศตผายพ่อเอ๋ย ค่อมว่านางจาแล้วราชาตามที วันนี้สองหน่อ
 ท้าวหนี่แล้วผู้ว่ายังมีพ่อเด เมื่อนั้น นางแพงสร้อยประทุมมาขานพ่อ อันว่าสองหน่อท้าวยังแท้อยู่
 สถาน พ่อเอ๋ย ค่อมว่าจกกันแล้วนางคราญตกแต่ง ข้าวแลน้ำทั้งพร้อมหมากพลู ของกินล้นพาคำ
 ทุกสิ่ง นางจรทรงเครื่องแล้วแหวนแก้วสอดมือมีทั้งสร้อยสังวาลย์คล้องใส่ กับทั้งปักปิ่นแก้วทั้งต่าง
 ใสดุ แล้วจึงบายเอาผ้าสะไบแพรมาเพียงยั้งสิ่งหน้างามย้อยดั่งเหลลา ปรีบวนแล้วนางคราญ
 ทรงเครื่องแล้วจึงเดินเอาแก้วที่น้องมาพร้อมอยู่ยาม ยาบ ๆ เหลื่อมทรงเครื่องสะไบแดงแท้ແหล่ว
 แล้วจึงไปเฝ้าห้องสถานหลวงบ่อนบาคานเขายั้ง แล้วจึงขอพาขึ้นถวายนบาสสองอ่อน เมื่อนั้น
 ชะซอนเนื้อสองนอยฮับเอา ท้าวว่าสาธุการน้องนางโศตผายทุกข์ จอมหัวทวนโศตผายปางไ้
 อันว่าของกินนั้นบมีนิ้วสักสิ่ง น้องกลัวแต่ย่านฝูงฮ้ายนกลวงที่เอ๋ย เชิญที่กินของน้อง ได้ว่าเป็น
 ของทิพพกลิ่นแก้วพระอรวน ฮ้ายหากประสงค์ บ่ทันกัดก็ไหลเรื่อยบ่ทันหย่าไหลลงคอบ่ทันอ้อมเป็น
 แล้ว บ่ทันกลืนบ่ทันเคี้ยวไหลเข้าดั่งลม สมกะใจ พี่ก็ยั้งเจียมไว้ทั้งในและทางนอก กับทั้งพวก
 ดอกไม้อันน้องใ้หู เจียมทั้งผัวเจียมซู้คั้นสิสุตุดำย่านแต่แมนเมียบ่เน่น เจ้านางเอ๋ย พี่สิว่าจุมจีลือ
 สั่งมาบานแกมกิง เดียวว่าเป็นกิงลอนหนีไปช้อนกาบซอนพีน่า เมื่อนั้น สวาก็ยอมมือถวายนบ
 คานดำน ปากเจ้าจกเคี้ยวหมากถ่อนพูน้องหากบ่งาม อันว่าปทุมเผ็งหุงมาเป็นนวด หุงแต่เข้าทั้ง
 มือกับແหล่ว มีทั้งสีเสียดพร้อมหมากกับปูนผง มีทั้งยาขี้ช้างพระอรวนน้องบ่ช่างชอยแท้ແหล่ว
 ค่อมว่าสวากล่าวแล้วบาคานฮับพากย์อันว่าฝูงหมากน้องบ่ทันเคี้ยวก็หากแดงพี่แล้ว แต่่นั้น
 พอยามแล้วถ้อยพาลาเล็กยาบ ๆ ย้ายผายขึ้นสูโอง เมื่อนั้น ราชาเจ้าจอมเมืองกลอยกล่าว
 สั่งบ่เชิญท่อนท้าวมาพร้อมพรำนางบ่เด อันว่าสมไว้แก้วปทุมมานบพ่อ ซ้อยขอเชิญแจ่มเจ้าสอง
 ท้าวหากบ่มาพระเอ๋ย ค่อมว่าแล้วราชาตกแต่งบอกหมู่อำมาตย์พร้อมเชิญท้าวสูโอง เทียวเทอญ
 เขาก็โดยคำเจ้าราชาลูกแล่นถึงแห่งห้องสนามกว้างกราบลง พระบาทเจ้าให้เชิญแจ่มทั้งสองอ่อน
 เมื่อโอง อันว่าราชาเจ้าจอมเมืองคองอ่อน แท้ແหล่ว เมื่อนั้น สมสนิทหน้าอินทร์แปลงฮับพากย์
 ซ้อยก็โดยอาจเจ้าลือล้านปีแท้ແหล่ว เจ้าจกเมื่อกราบไหว้ทูลบาทเหนือหัว ซ้อยจกเมื่อตามหลังบ
 นานเดียนี่ เมื่อนั้น ขุนก็ยกมือไหว้ลาลงเลยแล่นถึงแห่งห้องโองกว้างขาบลง อันว่าโอมเสล่าน้อย
 สองพระองค์โดยอาจ ท้าวก็บอกข้าเฒ่าทูลเจ้าก่อนมาแท้ແหล่ว เมื่อนั้น ราชาเจ้าพระยาหลวงคอง
 อ่อนถึงคำค้อยคองท้าวบ่มา พระจิงบังอาจให้นางนารถเทวีถึงบาศรีต่วนมาเดียนี่ พระบอก
 แล้วนางนารถมินาน นำแพพรณแผ่นผืนพอฮ้อย สังวาลย์พร้อมอาภรณ์ผืนหลาก กับทั้งแหวนคำ
 ล้านทั้งเสื้อแสวคำแล้วจึงเอ็นใส่เข้าฝูงหมู่ทาสี สูงเขาตาดตกแต่งตนดาเนื้อ เขาก็แซว ๆ พร้อมถือ
 เครื่องบรรณาการ ถึงบาคานพระยอชยสองท้าว นางเมืองเข้าไปโลมฮ้อยอิน แมกคองแจ่มเจ้า
 พอมือกับเห็นแท้ແหล่ว บัดนี้ พ่อขอเหนียวเจ้าสองอ่อนเมื่อโองเทียวเทอญ อันว่าราชาพระก็เหล่า

คงเห็นหน้า ค่อมว่านางจาแล้วบาคานฮับพากย์ ข้าก็โดยราชาพระยอดเมืองเป็นเจ้า เมื่อนั้น ท้าวทวยทรงผ้าผืนคำควรค่า กับทั้งเสื้อสองเกลี้ยงใหม่แก้วแสวคำ แล้วจึงบาย เอาต่างโจมคำ สวมสอด กับทั้งแหวนใส่ก้องทั้งม้าวใส่แขวน ดวงมเพียงคืออินทร์ประดับเครื่องแท้แหล่ ดาวเคียม คิวไหลเหลือมเมื่อตสาว อันว่าฝูงสาวดินนำมาอกติแตกตายแล้ว เพราะว่าสองแจ่มเจ้างามย้อย ลิ่นเขียน ท้าวทูลลาขึ้นโองหลวงเนาว์นั่งสองอ่อนน้อยทูลไหว้พระยอดเมือง อันว่าราชาเจ้าพระยา หลวงหลังหล้า เห็นแจ่มเจ้าสองน้อยลวดกระสันต์ พระจึงทวยมือยื้อเอาบาซิงจูบ เจ้าก็ฮักยิ่งเพียง เสมอคำมลูกน พ่อดัดถวายเป็นเมืองให้สองพระองค์ตามช่าง ขอให้เจ้าสร้างสอนข้าไผ่เมือง พ่อดอน อันว่าเงินคำแก้วทั้งสรรพถวายเป็นอัน ทั้งช่างม้าถวายเป็นเจ้าผู้ตัวพ่อแล้ว กับทั้งประทุมมาน้อยบุตรดี ถวายบาทขอให้เจ้าทรงอยู่สร้างปิดถานเสวยสืบพ่อดอน พ่อก็เฒ่าแก่แล้วขอเพิงสมภารบักลัวสอง นงค์แพงแต่งเมืองต่างซ้อย

เมื่อนั้น บาคานท้าวอินทร์แปลงฮับพากย์ เมื่อข้าคนทุกซี้ไ้ไปควรสร้างสืบเมืองพ่อเอย อันว่าเมืองหลวงไว้ภูบาลตั้งเก่า เมื่อข้าจักได้เข้าป่าไม้ เหยินฮู้ศาดศิลาบี่พ่อเอย อันว่าราชา เจ้าพระยาหลวงน้อมเหนียว พระก็เหนียวเจ้าสองน้อยอยู่ด้อมก่อนทอน (แม้ว่าเป็นคนใช้ซ้อยผืน กรายเฮือน ก็ดีพ่อจักไลลาบ๊ะให้บาททรงสร้าง) ต่างให้คนซาเฮือลือไปทั่วโลก บายาคิดโศก จ้อคำไ้ท้อโย พ่อดอน เมื่อนั้น บาคานท้าวยอมมือฮับพากย์ ข้าบขึ้นพระบาทท้าวสิวงน้องแต่ง ตาม ค่อมว่ากล่าวแล้วบอกอ่อนกระเด็นคำฮ้องเอาสมมาตนพ่อพระยาเจ้า แต่นั้น ขุนเมืองผู้เสนา ทั้ง 4 ยอยกขึ้นดอกไม้ถวายเป็นฮับเอาแท้แหล่ อันว่าราชาเจ้าพระยาหลวงชมชื่น บอกอำมาตย์ พร้อมดาห่างต่างการก็จึงทันมาพร้อมชาวเมืองทุกแห่ง เตือนบอกฝูงไพร่น้อยทั้งค่ายสู่ภายใน

ฟังยินเนืองก้องเสียงกลองกับแสง เขาก็ไหลหลังเข้าในคุ่มขวงหลาน ก็หากแซว ๆ พร้อม ยินดีชมชื่น พ่อก็เชิญอ่อนน้อยบาทท้าวฮับขึ้นแท้แหล่ เมื่อนั้น พระก็บอกสำข้าตกแต่งหอสูง โยงลีนคำหมุ่มณีแกมแก้วแล้วจึงเชิญบาทท้าวทั้งนางน้อยนารถ ขึ้นสู่ห้องหอแก้วยาวนาน เมื่อนั้น เขาก็เชิญเอาแก้วกระเด็นคำบ่าบ่าว กับทั้งประทุมมาพราพร้อมมาแล้วโสรดทรงบรรจบแล้ว ลินคำลาเล็ก อันว่าสองแจ่มเจ้าเมื่อห้องสู่สถาน แท้แหล่ แล้วจึงโฮมมาพร้อมพาคำตั้งฝาง เเชิญเอาสองแจ่มเจ้ามาเข้านั่งเฮียง เมื่อนั้นพรหมณาเฒ่าถวายเป็นพรสองอ่อน ขอให้นางแลท้าวฮับ หมั้นหมื่นปี จึงให้เตโชกล้าหลายพระยามาช่วยบาถ่อน ฮ้อยเฮ็ดประเทศท้าวไหลเข้าส่วยทองเมื่อนั้นราชาเจ้าจอมเมืองตนพ่อ ทั้งแม่พร้อมบายฝ้ายผูกแขน แวน ๆ เนื้อทุกตะ โจมสังน้องแพงล้าน แห่งตนแท้แหล่ พอเมื่อแถมพรแล้วพาขวัญถอยออก ฝูงไพร่น้อยลาเจ้าเล็กลงแท้แหล่ ผิดแต่บาททรงสร้างเสวยเมืองเป็นใหญ่ ฝูงไพร่น้อยอยู่สร้างเพิงบุญเจ้าแล้ว ก็หากเป็นแต่สมภารท้าว

ชาวเมืองซมขึ้นอื่น ๆ พร้อมสนุกสร้างไฮ้เนา ก็ปักลัวเกรงย่านแดนใดสักแห่ง เป็นเพราะบุญแจ่ม
เจ้าบาท้าวหล้อมงำแท้แหล่ว

บัดนี้ จักกล่าวถึงทุกคตะท้าวบาคนตนที่ก่อนแล้ว ท้าวก็หยุดอยู่ยังน่าน้องพรำนาน
เจ็ดเดือนได้บาบุญสถิตย์อยู่ ก็หากสุขยังล้ำบุญน้องเหิงมงำ บัดนี้ พี่จักลาจากน้องเมื่อสุนครศรี
ก่อนแล้ว ให้น้องทรงคำสุขอยู่ยืนยาวมันพีถ่อน อันหนึ่ง อย่าชมเหงทำทาสาพวกไพร่ ให้คิดต่อตั้ง
บุญ สร้างแต่หลังพี่เทอญ เจ้าทำบุญสร้างบารมีผายแผ่ไปถ่อน ต่างให้เผื่อนลือซาซาไปทั้งค่าย
ค่อมว่าบาสั่งแล้วเดินคำฮับพากย์ พี่จึงเดินดุงตันเมื่อพุ้นฮอดดีแต่ถ่อน ครั้นว่าพี่หากเคืองใจด้วย
ประการสิ่งสันใดก็ดี เจ้าจงแปลงทูตาด่วนมาหาน้อง ครั้นว่าพี่หากเมื่อถึงห้องนครศรีเมืองมิ่ง
พุ้นถ่อน พี่จึงบอกข่าวให้อัยยะกาแก้วย่าเฮาแต่ถ่อน เมื่อนั้น บาคานท้าวบุญมีตนพี ขึ้นซาบไหว้
จอมเจ้าพ่อพระยา อันว่าบิดาเจ้าพระยาศรีห้ามอ่อน เจ้าจงอดอยู่สร้างเมืองนี้ อย่าหนีพ่อถ่อน
ค่อมว่าพระยากล่าวแล้วบาคานขานตอบ ข้าได้ละยาไว้ภายหน้าพรำนานพระเอย ข้าก็คิดฮอด
แก้วอัยยะกามีมาก ขอให้ผายผัดเข้าเดินตันด้านเมื่อพ่อเอย แต่นั้น ภูธรท้าวบมีขึ้นปุตตะราช
พระก็เอาเครื่องให้บาท้าวเยืองดี ค่อมว่าบาสั่งแล้วลงจากปางทอง ถึงสถานตนแต่ดีดาห่าง
ท้าวก็สวมเก็บแก้วกับดาบกายสิทธิ์ ทั้งเล่าพวยธนูทองแบกทัณฑ์ค้อน แล้วจึงบายเอาเต้าคั้นซี
ห้อยบ่า บาบ่าวท้าวประสงค์เอ็นสั่งลา ค่อยอยู่ดีเยอ ผู่สาวน้อยนงคี่ไปชู้เผิ่นแพงเอย อ้ายจักลา
จากน้องแพงล้านค่อยอยู่ดีเยอ แพงแสนสร้อยโถมงามสถิตย์ฮูป อวยเอย พี่ลีลาจากเจ้าไกลข้าง
ห่างชมก่อนแล้ว เมื่อนั้น เขาก็โฮมมาพร้อมสาวฮามทุกหมู่ นองเนตรน้ำต้าย้อยยาวไหล
พอแต่บาสั่งแล้วสาวฮามเอ็นสั่งให้ค่อยเมื่อดีเยอ โถมเสน่หา สร้อยนงฮามชู้เผิ่นเมื่อก่อน
ปานนี้ชู้ฮ้อยบายคอยท่าข่าวมา บ่อย่าแล้ว ค่อมว่ากล่าวแล้วบาคานยกย่าง ออกจากห้องเมือง
มิ่งปัดถาน บากี่ย่อง ๆ พายกรายเขตแดนเมือง ถึงภูขันธ์บอยไปป่าไป บากี่หลังเห็นไม้ลมตีเดือน
4 พุ้นเยอ มีทั้งกาฮ้ำฮ้องบาทาวแห่งกระสัน พระก็ฟังเสียงไม้สีกันฮ้อยอื่น คือตั้งพินพาท้องแคน
ได้ขลุ่ยซอ ท้าวคินงถึงให้อัยยะกาตนย่า ทั้งคินงนาง แม่นหน่อเมืองภายพุ้น โอนอ
ปานนี้สายสมรแก้วสุชาดาแมนหล่อ นางนั้นเจ้าหากมีใหม่ซ้องปะอ้ายตั้งได้นี้เด ท้าวก็คิดฮอดชู้ทั้ง
เหล่าคินงนาง ทนทรวงคิดเนตรทะเลแฉงนงน้อง บาคึ่งพายน้ำตาให้ไหลหลังย้อยหยาด
จิตหนึ่งคิดฮอดแก้วคินงท้าวท่าวลง พอยามน้อยบาคานลูกนึ่ง สีแจ่มเจ้าพายน้ำส่วยเสีย
แล้วจึงบายเอาไม้ทัณฑ์มาแบก บาบ่าวท้าวไปหน้าถีบครา ท้าวจึงไปจวบพ้อสักกฤษณาดี
มันก็สับตายได้งูฮ้ายถ้ายสม มันเล่าเป็นคนแท้ยอมมอบบาทปากกล่าวเว้าจาท้าวอ่อนหวานแท้
แหล่ว อันว่าคุณเณเจ้าจอมหัวมีมาก ข้าก็มีแต่แก้วถวายเจ้าตอบคุณนี้แหล่ว คั้นว่าเจ้าจักคิดใคร่
เยียมหลังขอบจักรวาล ดังนั้น เจ้าจอมมณีโชติหล้าไปเห็นเสีียง แม่วาหลังดูฟ้าอกาณิษฐาก็เห็น

ขอบหมุดแล้ว แม่จกหลังลงพื้นอเวจีพุนก็เล่าเห็น เจ้าเอย ค่อมว่ามันกล่าวแล้วบาการชมขึ้น
 มันก็บอบนิ้วลาเจ้าตัวหนีแท้แหละ เมื่อนั้นบาจึงทวยอมแก้วมณีโชติถูกประเสริฐ หลังหล่า
 ไปพุนพีเห็นถ้วนสูอันจริงแล้ว แหนขึ้นห้ามหาพรหมแจ้งสอง แล้วจึงแลลงพื้นอเวจีหลังหล่า
 เห็นหมู่สัตว์อยู่พื้นในหม้อแผ่นแดง ท้าวจึงแยงมือห้องชมพุกทุกแห่ง ก็จึงเห็นหมู่บ้านเมืองท้าวสุ
 ภาย บาจึงแยงมือกำนครศรี หลังหล่าก็จึงเห็นย่าเฒ่ายัง แท้ชื่นชม แท้แหละ อันว่า บาคานท้าว
 บุญมียัระยาตร จากที่นั่นไปหน้าบเขา ดูนานได้สามเดือนเดินป่า ก็จึงสอดแห่งห้องเมืองบ้าน
 แห่งตน แต่นั้นอัยยะกาเฒ่าเห็นหลานมาสอด ยาก็ชมชื่นฟ้าวไปต้อนฮับหลาน ยาก็บายเอา
 ไม้ทนต์ทั้งมาแบก เซซัดเข้าเฮือนน้อยแห่งตน เมื่อนั้น บากินำหลังเฒ่าเมื่อเฮือนเนาว์นั่ง
 ย่าแก่้นให้ชมสะอื้นต่อหลาน ยาก็จรรจาต้อนนำบาอัยอื่น ปากกล่าวว่ายายเฒ่าฮ่าไซ แมก็คิด
 ว่าหลานข้อยนี้ภูตากลางป่า ยาก็หิวสอดให้หาเจ้าสุวันแม่แล้ว บัดนี้ บุญหลายล้นมาหายายย่าดี
 แล้ว อันว่าสองนกน้อยวางไว้ที่ใด แม่เด ย่าถามแล้วบาคานฮับพากย์ บอกย่าแก้วผายผิย่นสุวัน
 เมื่อนั้น ผุงสาวอุ้บบาคานมาสอด เขาก็ไหลหลังเข้าถามท้าวสุคนแขว ๆ พร้อมถามบาคำหม่วน
 ซาติที่คนในท้องชมพูในโลกเฮานี้ คั้นว่าเฒ่าแก่แล้วสนธิห้ามบ่หอนคิน แมนา ค่อมว่าย่ากล่าว
 แล้วบาเล่าเลยจา อัยยะกาเอย ก็หากเคยคินแท้ ค่อมว่าจกกันแล้วบายคั้นที่ฮดย่า น้ำถึงเนื้อคิง
 เฒ่าเล่าหายเป็นเหว็นหน้าคือตั้งสาวสวรรค์ แท้แหละ คิงกิงค่อมแหวส่วนสิ่งเหล่า กับเกศาเส้นผม
 ด้ายาวนึ่งจิงแล้ว มีทันตาข้าวล้งามปานหล่อ คิวก่องส้วยตาไว้วาดไว อันว่าผิวชาวเหลือมแกม
 อ่อนอดอ่อนเหมือนดั่งเทพให้สาวฟ้าล้งลง พอเมื่อฮตริค้อยถึงยามแล้วฮุ้ง ย่าแก่้นให้ประสงค้
 เกล้าแต่่งผม แล้วเล่าหายยังข้าวพางายดั่งผ่าง บาบาวน้อยกินข้าวพำผาย พอดีแล้วพางายถอย
 เลิก อันว่าศรีแจ่มเจ้านอนลี้บติง แท้แหละ อันว่าผุงสาวน้อยเขาเคยมาหาย่าเจ้า เขาก็ขึ้นสูห้อง
 ลิงเยียมกิบเห็น ก็ท้อเห็นแต่นารีน้อยโถมงามนึ่งอยู่ ก็เผื่อว่าบ่ฮู้ยายเฒ่าถ่ายโถม เขาก็แขว ๆ
 พร้อมพากันถามย่า ทั้งว่าเล่นจาเว้าต่อกัน ดูราเจ้านงฮามทิพกลิ้งนึ่งออย เจ้ายังเห็นย่าเฒ่าไป
 แท้ที่ใด นั้นเด ย่าก็ฮับพากย์ด้านขานตอบบมีนนาน ภูหากเป็นอัยยะกาสูแต่ใดมาแท้ แม่นว่า
 ย่าบอกแล้วเขาบมีพั้ง สังสิมาหลอนพรางว่าเป็นยายเฒ่า ภูนี้หลังโถมเจ้าคืออินทรหลอมหล่อ
 ผุงข้อยพ้อมมาอยากได้เมื่อไว้หล่าแยง แท้แหละ เมื่อนั้น ย่าก็บ่ปากด้านดอมเขาจักสิ่ง ย่าก็ฮ่าไว้
 เล่นบมีด้านต่อเขา เขาก็ฮุนแสงแล้วจายายบ่ปาก ย่าบ่เว้าดอมเจ้า สงัดออยู่บิดา เขาก็ลงจาก
 ห้องเฮือนน้อยเหล่าเมื่อ แท้แหละ อันว่าบาคานท้าวบุญมีลูกนึ่ง เห็นย่าเฒ่าหัวแล้วเล่าจา
 ดูราอัยยะกาตนย่า อันว่าผุงหนุ่มน้อยไปแท้ที่ใด นั้นเด บัดนี้ ย่ายังคิดใครได้ผวมึงมาเทียมบ่เด
 ครั้นว่าอัยยะกาคิดอยากชมลิหาให้ หลานบ่ซิ่นขัดข้องสิแปลงนำยายย่าหลานกำพำหาให้บ่ซิ่นย่า
 เอย แม่นว่า ย่าหากมักบ่าวล้า่น้อยวัยนงคิ่นใหม่ ก็ดีถ่อน หลานจักหาให้ได้มาอย่าชมจิงแท้

อดพอไขคำให้หลานชายผู้เมื่อ จึงถอนข้อจักไปชอกไซร้หาให้บ่ชินยาเอย แต่นั้น ยาก็ฮับพากย
 ด้านจาท่อหลานตน ขอแต่ใจกูอย่าค้ำนั้น ย่านี้เฒ่าแก่แล้วบ่มีหยากชมสอง มั่นหากกรายเวลาบ่อ
 ยากชมนำเจ้า ย่ากล่าวแล้วบาคานฮับพากย สังก่หลังดูเนื้อคิงแท้ซุ่มมันนั้นเด ตั้งหากบู้หูหน้า
 สอนสาวขึ้นใหม่ ควรที่เอาผิวชมกอดนอนเทียมข้าง ค่อมว่าแล้วอัยยะกาแย้มปาก คิดแต่หลาน
 อ่อนน้อยมาด้านบ่คือนี้เด ค่อมว่าจกัันแล้วตะวันค้อยค้ำ บาบ่าวน้อยคินึงแก้วหน่อเมื่อง
 บาจึงบายเอาแก้วรำวงศรัสมสอด ทรงเครื่องย่องงามย้อยสิ่งพรหม แล้วจึงลงจากห้องเค้ง
 ลักลอบ เข้าสู่ห้องปรางค์กว้างขวางหอ แล้วจึงจกัันน้องเสียงอ้อยอ้อยอัน เสียงอันอ้อยจาเว้า
 หม้วนหู อันว่าสุชาดาได้ยินคำบ่าวลูกนั่งแล้ว ไปเยี่ยมเบ็งดู ก็จึงเห็นเฝ้าผู้โถมงาม ยืนอยู่
 งามยิ่งย้อยอินทร์แต่่มแต่งลงสมงามลันคืออินทร์เทวโลก นางนารถน้อยเลยท้วงซักถาม มาดีสื่อเจ้า
 อินดาตนประเสริฐมาลือ ข้าขอเชิญพระเจ้าสู่ห้องดอมนางผายโผด แต่ก่อนข้าจักยกท่านไว้เสมือน
 ดำดั่งพรหม ค่อมว่านางกล่าวแล้ว ท้าวเล่าเลยขออันว่าจอมแพงพระอยู่เนาไว้ในห้อง ฟีนี
 เหมือนดั่งกาดำฮ้ายเทียมหงส์ก็ยินยาก ข้อยผู้ฮ้ายเทียมเจ้าบ่ควรน้องเอย ค่อมว่าท้าวกล่าวแล้ว
 นางนารถเลยจา ขอแต่จอมหัวพระโผดตนตัวน้อง อันว่าในตัวข้อยถวายพระองค์หมดทุกสิ่ง
 มีทั้งน้ำอยู่ห้วย กล้วยอยู่หึ่งถวายเจ้าคู่สูอันแท้แหล่ว แต่นั้นท้าวก็มักฮูปน้องวุ่นวันในจิต
 จึงได้ชมสนิทซ้องนางคราญสนุกยิ่ง จึงแล้วพอว่าดูจวนแจ้งรังสีไสส่อง ฮ้ายจักลาแจ่มเจ้ามดแพง
 ลันค่วนเมื่อ ก่อนแล้วหลอนว่าย้ายาย่าเฒ่าทางบ้านสิจ่มหาบ่เด ฟีนีลาจอมศรีลิต้าวเมื่อหาห้อง
 ค่อมว่าท้าวกล่าวแล้วนางนารถเลยจา ขอแต่ภูมีพระอำพรางคติไว้ ออย่าให้ดำบริวฟังทางใดในนอก
 บากก็ฮับพากยด้านชานตอบนางคราญ ฟีนีเหมือนดั่งเขาพระสุเมรทองคนลิไปได้ ฟีนีปลงจิตตั้ง
 ดอมอนนางนารถ ฟีนีเหมือนปลดะวีพื้นลมต้องก็บ่ดิ่งน้องเอย เมื่อนั้น บากกล่าวแล้วชมจบนาง
 คราญ บาเลยวางจอมศรีดวนลงปรางค์แก้ว พอเมื่อเมื่อถึงห้องเฮือนตนแจ้งฮุ่ง ยาแก่นให้หาข้าว
 สูกิน ก็หากดูนานได้หลายเดือนเที่ยวทอง นางนารถน้อยมีห้องหล่าเหลืออง นางก็ทรงครรรค์แล้ว
 สามเดือนดูต่าง คิงแจ่มเจ้าเสมือนใช้ปวยบีแท้แหล่ว ผุงสาวใช้เที่ยวไปปราสาท เขาก็เห็นแจ่มเจ้า
 นางน้อยหล่าเหลือองเขาก็แซว ๆ ด้านจกัันซบซิม เลยแม่เท่าคำเอื้องสอดพระยา ราชาบผู้มีนान
 ทันอ่อน อันว่านางนารถน้อยยินจ้อเหมื่อยแคน นางก็ซด ๆ น้ำตาหลังหลินไหล นางก็กลัวบิดาสิ
 ไสกรรมจึงแท้ นางก็ขึ้นบ่ได้อดไปทั้งโคก นางก็ขึ้นสู่ห้องโงกกว้างพอดตน แล้วจึงยอมมือไหว้บิดาตน
 พ้อ นางก็แปะแผ่นพื้นดินเจ้าไล่หัว เมื่อนั้น ราชเจ้าถามนางทั้งลัน สังก่ว่าทรงครรรค์แก้วในท้องแต่
 เอ็งพ้อเด ไผผู้มาเพื่อแพงนั้นเทียมสองสถิตยฮ่วมนางเอย เจ้าจงบอกชื่อแท่นางน้อยอย่าบังพ้อ
 ถอน แต่นั้น สุชาดาน้อยได้ยินคำพ้อกล่าว นางก็อับได้กัล้วย่านโทษมี นางจึงยอมมือไหว้บิดาตน
 พ้อ มีแต่บ่าวน้อยหลานเฒ่าย่าสาวนั้นแล้ว ค่อมว่านางกล่าวแล้วราชากั้วโกธร สังก่มาดูงาม

แท้มันนี่บ่ย่ำสั่งว่ามาโลบเลี้ยวลักลอบขมนาง ดังนี้ สั่งบักลัวเกรงกุธอโยของน้อย ภูนี้เป็นกษัตรา
 เชื้อทรงเมืองสอนไพร อ้อยประเทศท้าว บ่มีได้ข่มเหงภูนี้ แนวนกษัตริย์ให้ บ่มีเฒ่าข่มภูแล้ว
 มิ่งนี้คนไพรฮ้ายเป็นฝูงงูสวดอกนา สั่งเหล่ามาข่มเหงแห่งภูเหลือล้น ครั้นว่ามันอยากได้สั่งบ่แต่ง
 ตามคลอง คราวเมื่ออัยยะกามาขอภูหากแหล่งความให้ สั่งมาลื้มความให้เอาตัวเป็นใหญ่
 ภูจักฟันมอดเมียนมันนั้นบ่สงค้แท้แล้ว ค่อมว่าแล้วนางนารถเลยเมื่อ ถึงปรางค์ตำแหน่งตนทิวให้
 นางก็กลัวบาท้าวกุมารมอระณาตเสียนั้น นางจึงให้ยมน้อยบ่เขาแท้แล้ว อันว่าเจ้าโกรธกริ้ว
 โกรธ บอกเพศฆมาตฮ้ายเอาท้าวผูกมาว่าเนอ แต่ั้น แชว ๆ พร้อมเพศฆมาตทั้งหลาย โสม ๆ
 ถือเชือกมามิช้า เจ้าก็แยงเฮือนน้อยอัยยะกาไปฮอด ฝูงหมูบ้านเขาฮู้บอกบ่าวว่า ราชาเจ้าจอม
 เมืองภูวนารถ เฝิ่นก็บอกเพศฆมาตฮ้ายเอาเจ้าผูกเมื่อว่าตาย ค่อมว่าเขากล่าวแล้วบาคานฮับ
 พากย์ ความช่างถ่อนหนีเว้นบ่ห่อนเป็นเจ้าเอย ค่อมว่าท้าวกล่าวแล้วเขาเล่าลงหนี อัยยะกา
 พลอยเนตรทะนองฮำหน้า ย่ำก็คัว ๆ ดั้นกลัวหลานตายจาก ย่ำแห่งให้บาท้าวแห่งหิว ว่าดูราเจ้า
 อัยยะกาตนย่ำฮ้อยเอย สั่งว่าฮ้อยฮ้ำให้คิงฮู้ฮ้อวกระสันต์แท้้นอ เห็นว่าหลานหากเผด็จคำให้
 วาจาฮู้ข่าว พลอยเหล่าคิดฮอดฮู้สะเทินให้อยู่ถึง แท้เด หรือว่าหากคิดถึงแก้วสายสมรฮู้เก่า
 ภายพูน เจ้าอย่าคิดฮอดถ่อนหลานน้อยสิช่วยหา สั่งลิมาดบดินกว่าสาวแก่ทั้งหลาย ขอให้ไขวจา
 ต่อหลานพอฮู้ เมื่อนั้น อัยยะกาเจ้าจาต่อหลานตน สั่งบักลัวคำตายดั่งลือสียเล่น ย่ำกล่าวแล้ว
 ท้าวหากใส่ย ออย่าได้วนหลายที่หากลิมามาให้ ค่อมว่าบากล่าวแล้ว เพศฆมาตไปถึงเขาก็ฮ้าย
 กันวงเวดระวังเฮือนย่ำ อันว่าโคมเจลาท้าวบาคานเหลือวเบ็งยูถ่างเคี้ยวหมากใส่ยเล่นย่ำตน
 เมื่อนั้น เพศฆมาตล่อมจคอบปริบวน เขาเลยพันธนังมัดผูกเอาบาท้าว เมื่อนั้น อินทร์แปลงเจ้า
 จาเขาเพศฆมาตฮู้จักผูกค้ล่องกุแท้เหตุไदनั้นเด อวดว่าฮู้ดีแท้ล่องกุมมัดผูกมัดกันถ่อน ออย่าได้มา
 ผูกค้ล่องเฮานี้บ่ดีท่านเอย ค่อมว่าท้าวกล่าวแล้ว เขาผูกพันกัน แชว ๆ เสียงกอดกันกุมเกี้ยว
 เขาพันธนังฮู้ดิ่งกันถ้วนถึ ยังเหลือคนเดียวแท้คีนเมืองทูลบาท มันกันบนอบนัวพระองค์เจ้าฮู้ฮ้ออัน
 อันนี้ดูต่างแท้ท้าวปากเข็ดย่ำพระเอย พลอยเล่าจำเฮามัดผูกกันเองแท้ เมื่อนั้น ราชาเจ้าโกรธา
 กริ้วโกรธ ฮู้นี้ตั้งหากฮยันมันแท้กว่าภู ค่อมว่าพระกล่าวแล้วจัดใหม่ไปแถมถึง 2 ที่ 3 ที่
 ก็ดั่งเดียวกันนั้น เมื่อนั้น ราชาเจ้าโกรธมากยิ่ง ตีนถีบแป้นโงกกว้างแผดเสียง พระก็เกรง ๆ
 ด้านเสนาทั้งหมู่ ฮู้จตกแต่งห่างพลตี้ฮ้อย่านาน เทียวเทอญ ภูจักไปแลเยียมชายพลอยลักกะ
 หน้อย ภูจักมัดศอกไว้เอาข้างย่ำบ่ฮ้อย่าแล้ว เมื่อนั้น เสนาพร้อมแสนเมืองตกแต่ง ค้อนต่อยหน้า
 กลองแก้วครั้นเครง โยธาได้ยีนเสียงกลองปาว เขาก็ไหลหลังเข้าโงเจ้าฮู้กาย มีทั้งฮ้อครม้อาน
 คำแหวนหึ่ง ขึ้นขีม้าก็ฮ้อด้านมากมุล ภูยชโรข้างพวงคำคาดเครื่อง คนมากลันมาพร้อมฮู้กายที่

แหล่ว อันว่าราชาเจ้าทรงเผือกพญาสาร นายความขับสูตัวเมืองจ้าว กุ๊กยีย่องให้เป็นเผ่าผงรุติ กุ๊กไปเอามักกำพร้ามาชอยแท้ใสเกลื่อ แท้นา

พระก็ขึ้นแหงข้างตีแล่นลิน ๆ เสนาไหลหลังนำตีนข้าง มันนั้นคนเดียวแท้บมีกล้วลักสิ่ง อันว่าพลมากลันต้อสีย่อนมันนี้เด เมื่อนั้น ผุงพี่น้องซุมเขาเคยแก่นบ้านั้น เขาก็ไปบแล่นฟ้าวเมือง เว้าต่อบา อันว่าราชาจักโกรธกริ้วโกรธ เฝิ่นก็แต่งหมู่ข้างพอต้ออเนกนองว่าตาย เฝิ่นจักยียอง เข้าเอาหลานทั้งย่าท่านเอย ท่านลิม่าปิบปีพื้นฆ่ามอดชี่วัง อันว่าอัยยะกาเฒ่านายสวนตกปะหมา หน้าหล่าเนื้อยายเฒ่าลั่นสาย ตายตายแล้วหลานเดี่ยวเจ้าย่ากูเอย ย่าก็ห้ามจ้อย ๆ หลานน้อยก็บ ฟังแม่แล้ว แม่ก็บอกให้แล้วหลานหากเมินเสีย ก็จึงหาความดับใส่ตัวฉันนี้ ค่อมว่าอย่ากล่าวแล้วบา คานชมชื่น ย่าก็มักอุปนันทตามเจ้าช้อยบชื่น ย่าเอย อันว่าควายบกินยังหญ้าสิมาวมลอบก็ตาย แล้ว ซาติที่หิงส์ฝ่ายฟ้าลิลงเล่นบวกควายนั่นลือ ลังว่าเลิง ๆ เว้าถามหาแต่อี่ปุ่นีเด ย่าก็คิดถึกซ้อ คำเว้าแห่งหลานนั่นลือ จึงมีจิตเกี่ยวข้องหลานน้อยอยู่บ่เขาย่าเอย ค่อมว่าแล้วอย่าทีบเครง ๆ เฝิ่น สีย่อนหัวตัดตั้งลือสีย่อนนี้เด เมื่อนั้น ซาซาเจ้าชี่พราดพรายสาร มีทั้งพลลามไหลแผดเสียงดั่งก้อง นับแต่ผลหลายลันอนันดั่งนับโกฏมาแล้ว มีทั้งข้างแลม่า เหลือลันมากหลายแท้แหล่ว แต่่นั้น บาบ กล้วยเกรงย้านราชาลักหยาด ยูต่างเคี้ยวหมากแล้วคอยเยียมเบ็งพล อันว่าราชาเจ้ามาเอ็งเอ็นใส่บา นั้น มิงอยากเข้ากินสาให้มันอิม กุ๊กกัพินมอดเมี้ยนวันนีบ่สงค้แท้แหล่ว แต่่นั้น บาคานท้าวอินทร์ แปลงด้านตอบ ซ้ำบได้ผิดบาทพื้นพระเมืองเจ้าทอโย ดอกนาครันว่าเจ้าอยากฆ่าพินกันลงเบ็งดู เทอญ พลเจ้าหลายมากลันให้พินฆ่าแต่กันนั้นถ่อน พอว่าท้าวกล่าวแล้วแสนเมืองเต็นผ่า อันว่าจันที่ราชเจ้าขอข้าง แช่วชน แสนเมืองเปลื้องขอคำดีฟาด จันที่ราชเบ็งขอแก้วปายเสย มันหากถื่อฎแล้วเมืองจันท์เจ้าใหญ่ กุบบมีหย่อนย้านมึงแท้ทอโย ดอกนา แต่่นั้นข้างหากแล่นชน ข้าง ข้างหากฆ่าชนกันขึ้นไขว่แท้แหล่ว บากิดูขุนเขาพินสูคนตรงเดียง บ่ว่าเจ้าแลช้อยบมีย้าน หย่อนไผ่ เขาก็แซว ๆ ฮ้อยเสียงให้ ดั่งสนั่น เพื่่อว่าอำนาจเจ้าบาท้าวเหลือมจ่าแท้แหล่ว อันว่าราชาเจ้าดีพรายสารใส่ ขุนก็ขอแหงขวางชนต้อต่อพระยา ข้างกอดเกี่ยวเงินางวงฟาดข้าง ท่านผู้จันท้าวท้าวลง อันว่าราชาเบ็งขอคำดีฟาด ขุนก็ยังบได้ขอท้าวถูกกระบานแท้แหล่ว มีทั้งเลื่อดยาดย้อยแดงเข้มหัวคิง ขุนก็ตักจากข้างตายแท้ป่นาน เขาก็แซว ๆ พร้อมจับตัวขึ้นไขว่ อันว่าพลหลังล้อมแลช้อนหมู่มา ฟังยินแซว ๆ ฮ้อยม้าแล่นสน ๆ เขาก็ยอดาวฮับเกลื่อลงหลังม้า ฟังยินเนืองนันลันขุนนายพินไขว่กันนั้น ขุนก็เห็นท่านผู้พินท้าวมิงมรณ ขุนแพงจึงใช้ฮับตอราชา ขุนทองยอขอคำถึกแควพระยาเจ้า มันก็เจ็บเหลือลันกล้วตายตัวลัน ขุนก็ยอเซิดจ้าวพระยาเจ้าฝ่าย เสยเจ้าเอย

ยุคนี้บันทึกที่ 3 ไว้ก่อน กัณฑ์ที่ 4 มีต่อไว้ฟังเรื่อง เรื่องกระบวน

สรุปเนื้อเรื่องในกัณฑ์ที่ 3

เมื่อนกอินทรีรู้ว่ามิมีมนุษย์มาฆ่าเหล่าบริวารของตนล้มตายเป็นจำนวนมาก ตัวเองพร้อมกับเหล่านายกองจึงลงมาสู้กับท้าวทศตะและนกกกระเต็นด้วยตัวเอง เมื่อท้าวทศตะและนกกกระเต็นได้เห็นเหล่ากองทัพนกอินทรีที่ยกมาจำนวนมากมายมหาศาลก็เกิดความหวาดกลัว แต่ก็เชื่อในความดีของตนเองที่ได้เคยทำไว้ จึงต่อสู้กับนกอินทรีพร้อมทั้งได้ฆ่านกอินทรีตายลงทั้งหมด แล้วสั่งให้นกกกระเต็นคู่หนึ่งพร้อมกับนางปทุมมาไปเก็บกระดูกของผู้คนที่ล้มตายเพราะถูกนกอินทรีฆ่ามา แล้วทำการชุบชีวิตผู้คนที่ให้กลับมามีชีวิตดังเดิม เมื่อพระราชากลับมามีชีวิตอีกครั้งก็ทรงถามถึงความเป็นมาของนางปทุมมา เมื่อทราบเรื่องทั้งหมดแล้วก็ได้อ้อนวอนให้ท้าวทศตะและนกกกระเต็นคู่หนึ่งไปปกครองบ้านเมืองนี้ต่อไป ท้าวทศตะนั้นก็ให้ให้นกกกระเต็นคู่หนึ่งแต่งงานกับนางปทุมมาพร้อมกับให้ไปปกครองบ้านเมืองนี้ต่อไป ส่วนตัวเองนั้นจะเดินทางกลับไปยังเมืองนครศรีเมื่อกลับไปถึงยังเมืองนครศรีก็กลับไปอยู่กับเจ้ายาพร้อมทั้งได้นำน้ำเต้านั้นรดลงไปที่ตัวของเจ้ายาทำให้เจ้านายนั้นมีร่างกายกลับมาเป็นสาวอีกครั้ง แล้วท้าวทศตะนั้นเองก็ได้ไปลักลอบได้เสียกับนางสุชาดาจนทำให้นางสุชาดานั้นตั้งท้อง ทำให้พระราชามือเมืองนครศรีนั้นทรงโกรธมาก จึงมีรับสั่งให้เหล่าทหารไปจับตัวท้าวทศตะมาประหาร แต่ทหารก็ไม่สามารถจับตัวท้าวทศตะได้ ยิ่งสร้างความเข้าใจให้กับเจ้าเมืองนครศรี จึงได้ยกทัพไปจับท้าวทศตะด้วยตัวเอง จึงเกิดการต่อสู้กันขึ้นระหว่างกองทัพของพระราชากับท้าวทศตะ

กัณฑ์ที่ 4

บัดนี้ จักกล่าวด้านภายหลังมาต่อก่อนแล้ว อันว่า พลายสารผู้ขุนแพนแสงอ่อนเสียแล้ว ยูต่างของจิด้างเงิงไ้บ่ดอย อันว่า ขุนเมืองผู้ขุนพลายทุกหมู่ ยกพระบาทเบื่องขอแก้วแก้วต่าง ตาวกะตำถักต้องขุนแพนเจ็บปวดไปแล้ว มันหากอูกขลุกลัมพินกันขึ้นไขว้ไปแล้ว อันว่า พลมากลัน ตายแท้มากหลาย แท้แหล้ว แต่้นั้นบาคานท้าวทุกคะหลังหล่า เห็นทีพลมอดเมียนยังน้อยบหลาย บาจิงผายคำด้านวจาแถลงบอก สิงมาข่าวฮ่าวข้าพินกันขึ้นไขว้ ดังนี้ บาจิงจำเขาให้เขาสามแวน ฮีบ สูงงุมผูกคคล้องพระยาเจ้าพรวดขุนเทียวถ่อน ค้อมว่าบากล่าวแล้วเขาแล่นสน ๆ เขาก็พินธนังมัด ผูกพระยาแขวนข้าง กับทั้งแสนเมืองพร้อมเมืองจันทร์เขาก็ผูก ผูกหมู่ขุนใหญ่น้อยเขาคคล้องผูกเอา แล้วจึงแขวนคอข้างเป็นพวงดังหมากทิ้งไปแล้ว เขาจึงวอนหมู่เข้าเมื่อพร้อมฮอดโฮง เขาจึงบายเขา ท้าวพระยาหลวงแก้ปล่อย ผูกหมู่ขุนใหญ่น้อยเขาแก้ปล่อยกันแท้แหล้ว เมื่อนั้น ราชาเจ้าพระยา หลวงยินโคก เพื่อว่ากลัวเดชท้าวพระยาเจ้าวงมเหงา แต่้นั้น พระจึงทวยสร้งน้ำมาลาอบอาบ มีทั้งน้ำดอกไม้ประสงค้ล้างเหงื่อโคล แล้วจึงเข้วสู้ห้องวิมานทองทรงแท่น อันว่า นางนารถน้อยเทวี แก้วอยู่แพง ทุกที่ถ้วนางนารถสาวสนมถือทิวคำสู้นางแพงข้าง

บัดนี้ จักกล่าวด้านถึงอ่อนชายทุกซีก่อนแล้ว บากทวยธนูของสังป็นค้ค้อย ตราเจ้าศรคำ เล่มประเสริฐ ข้อยจักสอนสั่งให้คำเพี้ยนสู้อันเจ้าจงไปหนห้องอินทปัตถานเมืองมิงกายพุน ทันอ่อน น้อยสองท้าวต่วนมาเทียวถ่อน เขาก็คิดได้เมียมิงมาเทียม แท้แหล้ว เจ้าจงเป็นทูตาด่วนไปมีข้า ค้อมว่าบาสั่งแล้วเลยเหล่าก่งธนูทอง แยกเวหาเผ่นผองผันขึ้นเสียงดังก้องดินเพื่อนไหวหวั่น คนตื่นท้วงทั้งค่ายสิ้นสาย อันว่า ศรผันขึ้นมอบเมฆบิน ถึงสถานทองมิงเมืองกายพุน ศรก็ผันลงใกล้ บาคานเต็นด่อน เอ็นไล่ท้างเสียงจ้อยตั้งคน มันก็ไซคดีด้านตามคำสั่งไปแล้ว เล่าจักกลัวต่าวตังคิน แท้บนาน เมื่อนั้น เต็นคำไ้ยินคำสอนสั่ง ก็เผื่อสุริยาส่องแจ่งบาท้าวส่วยแล้ว จึงทันมาพร้อมเสนา ทุกหมู่ ภูมีเหง้าจาด้านต่อขุน บัดนี้เฮาจักคินเมื่อห้องนครศรีหาที่ภายหลัง ทานจงตกแต่งห้างเติน เต้าฮีบโฮมเทียวถ่อน เมื่อนั้น เสนาผู้ไปเปลื้องฟ้าพึง ค้อนฟาดหน้ากลองแก้วปาวเติน เมื่อนั้น คนไหลเข้าในโฮงคืบคั้ง ประณมมือไล่เกล้าทูลไ้ว้อยสลอน อันว่า ราชาเจ้าเต็นคำเปลงอาชญ์ ใ้ตีบ ม้าทันท้าวสังขุน ขุนก็โยคำเจ้าราชาลुकแล่นไปแล้ว ประดับเครื่องม้าดีแล้วเลิกมือ เมื่อนั้น ขุนแพง ขึ้นอานคำดีแล่น ผูกบ่าวน้อยนำม้ามากหลายแท้แหล้ว เขาก็ยง ๆ ข้ามมาแล่นนำทางพุนเยอ ไกล เมืองไปฮ่าวคินึงถึงสู้ พึงยินชัว ๆ ไม้เดือนสี่ลมวอน มีทั้งยุงแหวหางบ่วงลัวสะนั่นเนื่องเสียงฮ้อง พอเมื่อขึ้นโคกกว้างหอมดอกฮ้างบาน ขุนเพ็งเอามาตมท้าวลงหลังม้า บากะสันตลันเดือน 4 วอนใจ ขุนพรหมบายมาตมเหมือยมโนเลยไ้ โอนอ อ้ายคิดว้าสู้ทั้งเหล่าคินึงเมียที่กิดมมาลากลันขจรคือน้อง พึงยินชัว ๆ ไม้ไ้กวกิงลมตีพุนเยอ ผูกหมู่ไบยังตกหล่นลงทั้งก้าน อันที่บานเฮืองเข้มแคมทาง ดอกไซเนา ทั้งข้างนำวหอมเอ้าฮั่งทรวง แท้แหล้ว อันว่า ในใจอ้ายคินคือไ้ส้น มีแต่หนาวสะบั้นหอม

นั้นทั่วกันแลณา พี่นี้คิดฮอดซู้จิตจอดเหงาทรวงวอนเอย เมื่อจักคืนห้องอินทปัตถานของเก่า
 อันนี้หากแม่นการพระเจ้าหล่มฟ้าพระยาใช้เที่ยวพลันน้องเอย เฝื่อนก็หาฤกษ์ได้เดือน 4 วันดี
 ครั้นจักขึ้นชมวอนก็เล่าก็มีการใช้เจ็บที่กาลไกลแก้วทองเสียเปล่า เจ็บที่เข้าป่าไม้คิงใช้อ่าวตาย
 ฮ้อยที่วิบากซ้อนซักจ้องไกลวอนอ้ายนอ ฮ้อยว่าเวลาถึงตึกฮางปากนี้ เจ็บแลบฮ้อยทั้งนอทพยา
 กวนใจคิดอ่าวเทพรวงม้าง สั่งมาโอบอกไอ้คิงตายดูเปล่าพี่ก็อกคังแค้นคิงอยู่ในใจเหมือนดังกลืน
 กินสารก็ดังไฟลนเนื้อ ครั้นว่าพอดีแล้วถึงยามคล้อยค่ำ พี่ก็เข้าสู่ห้องหอรราชปรางค์ทอง พี่ก็เที่ยวชม
 วอนนั่งเที่ยวโลมเจ้า มีทั้งจันทร์เจือคู่พิมพ์เสนหอมอ่อน ก็ใจพี่แล้วก็เข้าแทบใกล้เอาน้ำจวบชม
 จิตเหล่าเนื้อลิ้มเทศหลงไหล เพราะเพื่อนหอมมาลากลั่นพระนางแชนมเกล้า รถห้วงเข้ากระสันโคก
 แสนถนัด แท่นขอ บัดนี้พี่ก็มาไกลแก้วส่องศรีสุทริอ่าว ทุกข์แต่ต้นป่าไม้บานี ฮอดเฮียม ทั้งได้โลลา
 เข้าที่ลาเมียงหมากไกลช่วงค้อมกลืนข้าวก็ปลง แท้แหล่ว พี่ก็ยินโคกเศรำเหลียวหล้าคืนหลังในทรวง
 คิวเหมือนยมโนใจน้อย พอเมื่อกรายเขตแล้วลาทุ่งนาเพียงสามเดือนปลายฮอดเมืองสังกาแก้ว
 ขุนก็พักจอดยังสารใหญ่กลางเมือง ดีแต่สาวไทยขวงลวงมาถามด้วย อันว่าขุนพรมด้านชานตอบคำ
 คดี ดูหากเป็นทูตมาลงมาถึงพี่ เมื่อนั้น สองขุนเข้าในเมืองถึงเขต เล่าเหตุให้แจ้งสู่อัน เสนาได้ไปทูล
 พระบาท ฮู้เหตุแล้วบอกหมู่เสนา สูงเจ้าสาส์นคำฮีบมาเดี่ยวนี เสนาพร้อมแสนเมืองทุกหมู่
 นบนอบนิ้วทูลไหวอยู่สลอน แท้แหล่ว ถึงที่ห้องสาส์นจอดเขาพักขุนฟังยังอยู่เทิงอาณแล้ว
 แล้วจึงยกใส่ม้าทรงเครื่องอาณคำก็จึงนำนางไปบนานมีข้า แต่ั้น เสนาพร้อมขุนเมืองทุกหมู่
 สองฝ่ายข้างสีแดงเหลืองอ่อน เจ้าก็เล่าเหตุข้อดาไว้वादไว แท้แหล่ว เมื่อนั้น ขุนฟังพร้อมขุนพรมยก
 ย่าง ยกย่างย้ายนำม้าแห่สาส์น แท้แหล่ว ท้าวสามเกิบทรงเดชเอาโสมมีแต่ถือวีคำแก่งเอาเชิงไว้
 เหมือนบ่คอยสาวแท้ แสงตาไหลเลือด ขวาล้ำชายเขานั้นหล้ามอง สาวแลเยี่ยมนำขุนช่องช่อ
 สั่งมากรมกระดัดเด อินทร์แปลงบันหล่อลง ก็หากงามลวดหุ่นขุนราชพรมเพ็ง อันแต่ชาวเมืองขวง
 ก็บ่ปุ่นปานได้ คิดใคร่ซ้อนสองอ่อนพรมเพ็ง ครั้นพ้อมมีเมียซ้อนสิค้อยเมื่อเทียมมซ้อน
 น้องหากออนซอนแต่ ขุนทนายทำยหล้ามงามเด เหลียวเบ็งเนื้อขวงลวงหลุดใจ แท้แหล่ว ผัดแต่เห็น
 ฮูปเจ้าฟังเทศเต็มตา แลดูสีแสดลิวเขียวอ้วนมุยเหลือง เมื่อนั้น ล้ว ๆ เว้าจาสาวสวยสวาท
 ขุนก็คิดแมนซ้อหัวฮ้อมต่อสาวว่า โอนอ ยังสิมาชายด่อนเป็นการดูต่าง กระดัดเด อวอนี้หากแม่นแนว
 ราชูปหอนเทียมพระจันทร์ได้ พี่ก็นับแต่เป็นต้นไม้บ่มีลำลำเฟิ่น พี่บ่ได้แก่นไว้บ่มีได้บ่งไบเฟินา
 ค่อมว่าขุนกล่าวแล้วยกอย่างเลยไปขุนก็นำทางหลวงแห่สาส์นไปหน้า ฟังยินคิน ๆ ก้องเสียงแห่สาส์น
 มาพุ่นเยอเขาก็ยาบ ๆ เข้าในราชวังหลวง ถึงหอปรางค์พระยอดเมืองเป็นเจ้า ขุนก็ขึ้นสู่ห้อง
 ปราสาทสังกา ยอมือนบกราบลงทูลไหว ค่อมว่าขุนกราบแล้วพระบาทสังกา เลยเหล่าซิว ๆ
 เสียงขึ้นชมจาदान อันว่า พระพี่พุ่นเสถียรหมั้นอยู่ลำฮาญพระเอย พระก็มีอาชญาให้ยังค้อยเทียบครา

ยังเล่าว่าสาส์นคำอ่านถวายจอมเจ้า สาส์นอ่านแล้วมวลมมากบรบวน พระก็ปลงรางวัลทอดทานขุน
 ใต้ ขุนก็ยินดีได้สถานทูลภูวนารถ ขุนกินบนอบนิ้วทุเจ้าเล็กลา เถึงสถานสาส์นจอตแล้วประดับ
 เครื่องอาษาไนย ขุนก็จำลองหอยเหียวคืนเมื่อบ้าน แต่นั้น พระบาทเจ้าปลงอาษาฎาตรัส เขาจักเมื่อนคร
 ศรีอยุธยาบาดาด้าง ค้อมว่าแล้วมวลมมากเสด็จการ เสนาทังชาวเมืองแต่งดีดาหังคั้น ๆ ก้องเดินไพร
 โยธา พลพลอยจับสู่ภายโสมพร้อมนับแต่พลหาญได้ อักโขปลายสามโกฏี ช้างแลม้าสามล้านเครื่อง
 คำ นับแต่อัสดรม้าอาณาคำแขวนหิงเงิน 4 ล้านคำเข้มครบคน ฟังเสียงหือระเห่นม้าประดับเครื่อง
 ตาวคำหุ้นเยอ อาษาไนยแขวนหิงเนืองนังก้อง เมื่อนั้น พระจึงปลงอาษาฎีให้ตกแต่งบรรณาการ
 เงินค่านับหมื่นหามทังแก้ว อันว่า มณีนีคำเข้มพอพันตาชั่ง ข้าช่วงใช้พอฮ้อยแต่งตาม บัดนี้ เขาจัก
 เมื่ออมแก้วษัตริให้พระพี่เขาหุ้น เฝื่อนหากคิดอ่านน้องประสงคให้ฮอดเขาว่าตาย ค้อมว่าแล้วหา
 ฤกษ์ยามดี ทังราศีโศคมีเลยย้าย ผ่อเห็นชัว ๆ ช้างสารใหญ่างอนหุ้นเยอ ขุนก็เนาว์หอคำกล่อมพล
 ไปหน้า ถัดนั้นชาด ๆ ช้างสารใหญ่ขุนพรหม มันก็ดูตระการงามดังพรหมพอล้าน มีทั้งขุนพรหม
 พร้อมขุนสีไหลออก ฟังยินเสียงหิงม้า กระดิ่งช้างพรัากลองหุ้นเยอ เมื่อนั้น ภูไชยท้าวมหาเอกสังกา
 ทังขุนเมืองอยู่วิชัยแก้ว คำหยาดน้อยแฝงที่องคักษัตริย์ ทรงวิมานคำฮ่วมพระองค์เทียมไ้ อันว่าภู
 พานพื้นคนที่พระยาหลวง ทรงพลายสาส์นอยู่เทิงวิมานแก้ว อันว่า เทวีช้างวิมานคำเทียมผ่าง
 เมื่อนั้น ความขี้ช้างสารกล้าออกไป หลังดูชะออนข้างนางสนมไหลออก มีทั้งสาวสำน้อยไปพร้อม
 พรำกัน ภายหลังไว้ขุนเต็มเดินป้าว อันว่า ขุนหลวงผู้นำพายปราบหลัง ยาบ ๆ เหลือมประคือคำชอง
 ช่อ มีทั้งหิงช้างดั่งก้องกล่อมกันหุ้นเยอฟังเสียงเนืองนังก้องปีพาทย์ครรไลหุ้นเยอฟังยินคั้น ๆ
 ก้องเสียงเสพนันไซ เมื่อนั้น เขาก็ยกย้ายข้ามท่งนาหลวงล่งทางไปหน้า อันว่า ผู่บ่างน้อย
 เหลียวหล่ำคั้นหลัง คินงสาวฮามผ่องแลหาชู้ คินงอกไอนอแสนแสน นื่องหากพลัดพรากชู้เสมือน
 แม่ตายปะแลนอ โอนอเสนหาเอย จากกันปางนี้แห่งว่า แทงคอฆ่าเสียแหวนประเสริฐฮวนเอย
 การที่พลัดพรากชู้แห่งสู่ส่วนตาย แท้แหล่ว เหานี้ตั้งหากชื้อแท้ที่ประเทศที่ปลงแลนอ ค้อมว่าแล้ว
 แล้วเล่าเลยกรายไปเลิงภูช้นไต้ตามช้น ฟังเสียงหมากหิงม้าเหลือมลันภูช้นหุ้นเยอ พลหลวงหลาย
 ล่งเลยไปหน้า หลังดูปลายยางด้วลิงกังเป็นหมู่ ฟังยินแซว ๆ เสียงบ่างชะนีโตนเต้น แล้วเล่าเห็นหมี่
 พร้อมงัวบาเต็มป่า บ่างผ่องเดินป็นตาดเหวช้น ตีนหลังหลุดเกือกตายลงหั้น มันก็เจ็บขาคันคางตาย
 ฮ้องกุก เมื่อนั้น ขุนบ่เข้าขำม้าไล่จัว อันว่า ผู่บ่างน้อยฮ้องอยู่เต็มดง ดีแก่ราชาพระบ่าวไปเมื่อหน้า
 ค้อมว่ากรายที่นั่นลงท่งนาเพียง โหย ๆ หอมดอกกระยะอมบานบ้าง ฟังยินชัว ๆ ช้างกรายท่งนา
 หลวงหุ้นเยอ พอหลามไหลล่งลงเป็นท้างเลยเล่าถึงแดนช้นอินทรปัตถานครใหญ่ ผู่หมูชวบัต
 ถานหล่ำแยงพลล้าน ฟังยินคั้น ๆ ก้องเสียงเสพชะป็นชัย หุ้นเยอ สอนไลทังปีชึแคนแกมชลู่ ฟังยิน
 ชัว ๆ ช้างทังม้าหมู่พลแลนอ แต่นั้น เขาก็คับคั่งเท่าสารจอตหวนาหุ้นเยอ ภูบาลพระปาวพลเขาฮ้าง

เลยเล่าเล็กลดเครื่องเขินลง ฝูงหมู่อาชานอยปลดเครื่องอาณเอาเมียน เมื่อนั้น ทุกที่ถ้วนชาวเทศเซา
 พัก สน ๗ ลงสะพังลอยน้ำ ฝูงหมู่ภูณูชโรชังอาชานอยลงท่า ควรสวยล้างสีได้ลือบโคล แท้แหล่ว พอ
 เมื่อพระอาทิตย์เคลื่อนย้ายสุริยเสียดแสงพุ่งเยอ ดีแต่ไทยนาเพียงแต่งภวายเจ้า พังเสียงขึ้น ๗
 กลองตีเสพพาแลงพุ่งเยอ มีทั้งแซว ๗ ขุนแต่งแลงทั้งค่าย พอดีแล้วถอยพาลาเล็ก มีทั้งน้ำ
 ดอกไม้จันทน์คู่สวยถือพังยินเสียงปี่หื้อขอแคนแกมขลุ่ย มีทั้งพิณพาทย์ซ้องแคนได้กล่อมสังข์
 พุ่งเยอ พอเมื่อเตียงยามล้ำฮาตรีใกล้ลิเที่ยง แล้วพระจันทร์ดวงขึ้นดาวข้างอ่วงงา ทุกที่ถ้วน
 เยาวเรศนอนหลับ ดีแต่กฎภูษันซัวแซวเลยแจ่ง หลังดูสางลงไม้สุริโยเสียดโลกมาแล้ว พลตื่นเต้า
 หุงข้าวสุพาย อันว่า ภูพานพื้นทั้ง 4 กษัตรา ไลลาถูกอาบศรีสงงน้ำ ทุกส้าข้าตกแต่งภาชนิเสวยยอ
 พานคำล่วงไปถววยเจ้า แต่นั้น ภูพานพื้นสวโยชอน์พางาย พอดีถอยเล็กกราเลยเมียนพอดีพร้อมกิน
 งามแล้วออย่า ฝูงลูกท้าวประณมนิวสุคน อันว่า ฝูงไทท้าวมิงจอมกษัตริย์ เตินเสนาสุคนเขาฮู้
 พระก็ปลงอาชญาให้ตนท่านขุนพรหมเมื่อเมืองเพียงซาบทูลองค์อ้าย ให้ว่าน้องพระเจ้าเสวยราช
 นครศรี ภูมิพระดู่ไปยามเช้า เมื่อจกยังอยู่ย้งนานชวบหลายวัน ทางไกลเหลือ่งที่ลิดคองหาน้องค้อม
 ว่าพระกล่าวแล้ว ขุนเล็กกลาง ยังเล่าแยงหนทางหล้าไปคอยเยียม ขุนก็ตกแต่งแล้วดาดีทุกสิ่ง
 ขุนก็ขึ้นขี่ม้าดีแล่นช้า ๆ กรายนาเพียงฮอดเวียงหลวงกว้าง ขุนก็พักจอดม้าไว้ที่ประตูเวียง
 พอยามเช้าแต่งตนตามเนื้อ ขุนก็บายเอาต่างคำมาสวมสอด แหวนไสนี้ทั้งม้าวไสแซน มีทั้งกาสา
 สไบแดงคล่องไหล ขุนทะรงเพศแล้วสาวดินด้นดอม ขุนแต่งด้วยยกย่างเลยไป คนทั้งหลายว่าถาม
 ทั้งค่าย ยาบ ๗ ย้ายพรหมวาดตาไว นำแคมทางหมู่สาวสวมน้อย สั่งมางามกระดัดเด พรหมวาด
 เสียดหวานอีเฮียมเอย นับแต่ในนครบัตถานก็บ่ปูนปานได้ เหมือนดั่งกินรีให้แม่นหลงมาหล่อ
 นับแต่ได้หล่มฟ้าก็ลือเจ้าผู้เดียวนี้แล้ว ฝูงบ่าวน้อยค้อยนำทุกบาศ่าง บางผ่องตาระด้างลิมย้าย
 ย่างไปก็บ่มี ลางคนเอ็นไสโยสวยเสียด อันว่า ของเก่าเจ้าบ่วงให้แก่เฮียมแลนอ เขากล่าวแล้ว
 ขุนตอบสาวฮาม ครั้นแม่นแนวบัตถานก็หากงามปานแต่้ม สั่งลิมาขายลิมเขามากกลางตลาดเป็นลือ
 อวนนี้หากแม่นแนวลัมแล้วเสนลิดันก็บ่หวาน อวนนี้เป็นดั่งพายเฮือข้ามทะเลหลวงบ่มีฝั่งนั้นแล้ว
 แกงหนังไส้ขึ้นกินแล้วก็บ่มี นางเอย ค้อมว่าขุนกล่าวด้วยยกย่างเลน ๗ แยกหอคาค้อยไปในคุ่ม
 ขุนก็ขึ้นสู่ห้องหอรราชขวัญโย ยอมือนบกราบทูลลือให้หู้ อันว่า ภูบาลเจ้าเมืองชวงน้องพระบาท
 เติญแจ่มเจ้าองค์อ้ายแต่งไปเที่ยวถ่อน เมื่อนั้น ราชาเจ้าเดินคาต่านที่ น้องก็ให้ห้อย่านฟ้ามาที่ฮอดดี
 แต่ลือ เมื่อนั้น ขุนตอบถ้อยฮับพากย์ภูมิ ก็ค้อยให้ห้อย่านน้ำมาที่ฮอดดี พระเอย ขุนซาบแล้วถอยออก
 ลาลง ขุนก็ซ้าช้า ๆ ผันเที่ยวคินมีซ้า แต่นั้น ผู้ผ่านพื้นมหาเอกบัตถาน เตินเสนาคู่คนดาห้าง
 พระก็บายเอาซ้องจุ่มคำดีป้าว ทุกคำท้าวโฮมพร้อมสุพาย เมื่อนั้น พระบอกให้ตกแต่งบรรณาการ
 เงินค่านับหมื่นก็กล่องแก้ว อันว่า มณีนีคำเข้มจัดเป็นฮ้อยซัง ฝูงหมู่ซ้าซวงใช้พ้อฮ้อยแต่งดา

อันว่า เสนาจารย์อ่านดูพลอล้าน นับแต่พลหาญได้อักไขปลายสามโกฏ ช้างมาได้พลอล้านเครื่องค้ำ
 นับแต่อาชาไนยนั้นอันคำมีมาก ฝูงจิว ควายได้ 8 ล้านดาห้ำงสูตัว เดียรดาษได้ช้างใหญ่พอนพัน
 มีทั้งนายควาญขับสูโต ยายเจ้า แต่นั้น เสนาห้างขุนเมืองตัวอาจ ผาสารทแก้วยอดตัวใส่หลัง
 แล้วจึงนำสาส์นใช้พลายงามแต่งปราสาททั้งหลังช้างเฮือเฮืองแท้แล้วอันว่า ผูผ่านพื้นองค์เอกเดิน
 ค้ำ ทั้งขุนเมืองอยู่ในวิชัยแก้ว กับทั้งพากย์ยอดแก้วนางอ่อนปัทมา เทียมองค์ค้ำอยู่เผื่อแฝงท้าย
 อันว่า ราชาเจ้าพระยาหลวงตนที่พระกษัตริย์ช้างสารแก้วอยู่หอ กับเทวีแก้วนางเมืองตนแม่
 ขึ้นขี่ช้างแฝงท้ายสวมพลาย เดียรดาษลั่นประคี่คือค้ำของช่อพุ่มเยอ เสวตจักรพรรีพร้อมพร้อมขวา
 ช่ายกงกรมแท้แล้ว ผ่อเห็นยาบ ๆ ย้ายกวัดแกว่งจับมอ ทั้งจำมอแกว่งวีชาและช่าย ฟังเสียงหือ
 ระแห่นม้าอาชาไนยแขวนหิ่งพุ่มเยอ ฟังยินคีน ๆ ก้องเสียงเสพบันไซพุ่มเยอ หลังดูสาด ๆ ช้างสาร
 ใหญ่ขุนอินทร์ มั่นก็เนาพลายค้ำก่อนพลหัวหน้า ถัดกันนั้นช้างใหญ่ของท่านบาดาน ขุนพลก็แยง
 พลายค้ำก่อนพลหัวหน้า ถัดจากนั้นซาด ๆ ช้างสารใหญ่มรกต มั่นก็เนาพลายงามออกตามพล
 ล้าน ถัดไปหั้นก็หากแม่ณกุญชรโรช้าง ขุนพรหมทรงเครื่องมั่นก็ทรงเทียมพลายออกไปมีเข้า
 ถัดจากนั้นก็หากแม่ณพลายสารช้าง ขุนเพ็งตัวอาจ มั่นก็เนาไพศาลออกไปมีเข้า ถัดที่นั้นสาด ๆ
 ช้างพระบาทเดินค้ำภูบาลพระที่พระอวณองค์ให้ แต่นั้นสาด ๆ ช้างใหญ่ไปเมือง ฝูงหมู่นางสนมแห่
 นำตืนช้าง อันว่า ภายหลังไว้ขุนพรหมตามพระบาทแท้แล้ว ฟังยินคีน ๆ ก้องเสียงเสพเนืองนั้น
 พุ่มเยอ มีทั้งอาชาไนยที่แขวนหิ่งดังคองฟ้า เขาก็ยาบ ๆ ย้ายประดูเวียงคืบคั้ง เดียรดาษลั่นนากว้าง
 ท่งเพียง หมดหมู่พร้อมลงสูนาหลวงแท้แล้ว ฟังเสียงคีน ๆ ก้องเขาเสพสนไลพุ่มเยอ อันว่า ภูพาน
 พื้นฝูงเพศสองหลาน เตือนพลแพงคู่คนเคียนช้าง ทุกถึถ้วนเคียนคาคบรวนภูมิพระปาวเป็นตาม
 อ้าย หลังดูยาบ ๆ ย้ายกรายท่งนาเพียงพุ่มเยอ ดีแก่พลหลวงหลายคืบทางเมือหน้า เติงเขตด้าวไพร
 ยะมาสดงหลวง หอมมาลาสุ์กายขวาช่าย มีทั้งขุนพร้อมแคมทางดอกมะมั่ง รสท่วงเข้าบานบ้างแค
 คอน มีทั้งซีกสะคือเกี่ยวแกมหมู่นิรบลด กับทั้งนาลิกาแกมหมู่มะณีโฮมเข้ามั้นกับานจจี้ แคมทาง
 ดอกมะมั่ง ฝูงหมู่ดับเต่าตันบานบ้างหีนหอม ฟังยินแซว ๆ ท่วงฝูงคนเสียงสนั่น ก็เพื่อหอมดอกไม้
 โอยไ้อ์สูคน ฟังยินไม้สีกันอ้อยอิน คือตั้งเทพเจ้าพระอินทร์ฟ้าอยู่สวรรค์แท้แล้ว ฟังยินโกนโดกฮ้อง
 เต็นไต้หน้าคอน พุ่มเยอ มีทั้งกระทาทองชั้นทัวไพรวาช่าย มีทั้งหมีเมยพร้อมกระเด็นเต็นไต้
 มีกระต่ายโลดเต็นตามห้วยหอมผาแท้นา ฝูงหมู่กวางแล่นเต็นตามตาดภูเขาพุ่มเยอ พระบาทเจ้า
 หลังหล้าไพรวาง ก็จริงกรายดงหลวงปาวพลเมือหน้า หลังดูขวาหน้าพุ่มปลายยางยอดเดียว
 มีทั้งนกฮ้อฮ้องปลายไม้ฮ้อไฮ ขุนโทท้าวฟังดูถ้วนถึ อันว่า เสียงนกฮ้องดูแม้งม่วนใจ แท้นอ เมื่อนั้น
 เขาก็หลัง ๆ ช้ามภูช้นหลายหน่วย มีทั้งห้วยฮ้องแห่งแสงน้อยค้อยเดินพอแต่มีที่นั้นสุริโยค้อยค้ำไป
 แล้ว แดดสองแจ้งยามแล้งเมื่อแลง เขากินแซว ๆ พร้อมทั้งหลายปลุกดูบ เดียรดาษลั่นแคมห้วย

ฝั่งซันแท้แหละ เขาก็พากันไหว้ภูบาลทั้ง 4 ภูบาล โจษณาตามสูอันผายเพี้ยนแท้แหละ เสานี้เป็นแต่
บุญหลังแท้สิเมื่อหานายยา กับทั้งบ่าวท้าวบุญกว้างพระยอดคุณแท้แหละ เสาหากเมื่ออมเอา
แก้วสุชาดานางนารถ ครั้นว่าพระบาทเจ้าเมืองกว้างบ่วงดั่งนั้น เสาจงยอพลเข้าเพเมืองชิงหยาด
เอาถ่อน อันว่า ได้ยอดแก้วถวายท้าวก็บ่ยอมงายแล้ว เสามาจงใจตั้งพระศรีเทวีเหี่ยวตามมาแล้ว
ได้ว่าออกจากบ้านประสงค้ตั้งแต่งอม เสานี้มีนหากจงใจแล้วบ่คืนมาเสียเปล่า ครั้นบ่ได้แจ่มเจ้า
เทียมท้าวก็บ่ยอม งายแล้ว ครั้นบ่สู้ที่เม้งได้ตั้งคำประสงค้เมื่อใดคำตายเผลอแล้วเกรงย่าน แม่่นว่าลค
ชั่วช้ามรณตเสียทีก็ดีแล้ว อันว่า บำไทยศรีลิเอาคืนมาเจ้า ค่อมว่าจากันแล้วนิตพะเน่งเนาวันอน
คอน ๆ หลับสู่กายตรงเสี้ยง เถิงเมื่อฮาตรีค้อยเหมื่อยฮ้าย่อยหยาดดีแต่ลมลวงต้องจวนแจ้งไก่อ้น

บัดนี้ จักกล่าวถึงบาคนท้าวทุกตะอยู่หน้าย่า ก่อนแล้ว บาก็คะนิงนางแพงสู่ยามเรียงเรื่อย
ยามเมื่อเข้าสวมซ้อนทิพพาสน์บรรทม พี่ก็เที่ยวชมอนนึ่งเทียมโลมเล้า มีทั้งเจือจันทร์คูพิมเสน
หอมอ่อนก็ใจแล้ว พ่อเจ้าหากคาดค้ำกว้างเงินแก้ว 4 หาบตายแล้ว พี่หากทุกซัดพันเลยสิอ้างห่าง
กัน เสียขอท้อว่าจิตจอตพื้นดอมนารถคำประสงค้แลนอ พี่ก็เดินไปพักผ่อนศรีฮ้อยประเทศ
ก็ตายแล้ว พี่บ่คิดอ่าวไอ้คะนิงแท้แห่งไผแท้แหละ แม่่นสิมีแสนนางกับบ่ขุนปานน้องพี่หากทรงทรวง
เอามโนในคิดฮ้ำคำเอ้ย พี่ก็ฮามแพงศรีฮ้างสะเทินดูฮ้าย แม่่นว่า ตนเดียวม่างนครศรีให้มันหมุ่น เสีย
แต่บ่กลัวเป็นบาปฮ้ายภายหน้าสิจุ่มจุม บ่ฮ้ายานเทพให้สิมาใช้จงจำแท้แหละ กูจักขึ้นขัดเอาบุญ
เป็นที่เพ็งดีตาย ก็บ่มีลวงล้าคำเฒ่าแต่ปฐมดอกนา เอาแต่คำโกธธาสิบ่ดีเมื่อหน้า ค่อมว่าท้าวกล่าว
แล้วอมหน่วยมณีใส แยกเบื่องสุชาดาก็ปวนป็นเป็นบ้ำ แต่นั้น ท้าวก็กลับตัวหน้าหลังหล้าจักรวาล
ก็จึงเห็นลังกากับทั้งเต็นคำขึ้นชมดอมเจ้า บาจึงหายโคกฮ้อนนอนกลิ้งบ่ดิงแท้แหละ อันว่า
บำไทยศรีอยู่ค่องคอยน้อง

บัดนี้ บรรพจนแล้วบาคนแยงสอง นับแต่คราวหน้าหุ่นยังสิกว้างกว่าหลังเจ้าเอย
พอเมื่อสุริย์เป่งขึ้นพันขอบเขาทอง ดีแก่ราชาพระปาวพลเตรียมช้าง ทุกถี่ถ้วนยายหมูลงภู
อันว่า จอมเขาสูงโยชนียาวไกลล้า หัวหน้าเท่าตีนภูฮ้องให้ ฟังยินเสียงหิงม้ากระดิงช้างกล่อมภู
หุ่นเยอ ที่นั่นเป็นเขตด้าวแดนด่านนครศรีแท้แหละ ฟังเสียงกุกฏโฏขึ้นชัวแซวพลท้วง ค่อมว่ากรายที่
นั่นลงท่งนาเพียง ฟังยินครวญ ๆ เสียงพาทยพิณแคนได้ เดียรดาษล้นประคือค้ำกวัดแกว่งหุ่นเยอ
ลมเล็งเบื่องไปไม้หล่นลง หีระแหนม้าเสียงส่งควงบนมีทั้งผงรุสึควันมีดมุงคุงฟ้า อาซาไยมีชมกัน
หีระแหน เสียงหิงหัวดงก้องท่งนา เมื่อนั้น พลหลวงเด้าถึงที่เวียงหลวง นายทหารบ่าวพลเสายัง
เมื่อนั้น แซว ๆ ท้าวนครศรีแตกตื่น เขาก็โบบแล่นเต็นเหนือด้ายฟิง บางผ่องชวงกอดอุ้มบุตรตาเต็น
แล่นก็บ่มี บางผ่องโตนลงเฮือนเฮียกหาผัวแก้ว แซว ๆ ฮ้องเขาเฮียกหากัน ทั้งเมืองมวลงฝายตาย
ทั้งย่าน บางผ่องโบบแล่นขึ้นเมื่อเฮือนเอาหอมมาถือ มือกำด้าวแบกปืนทั้งละฮ้อ บางผ่องยังกินข้าว

แลงกายปทักษ์อ้อม ได้ยินเสียงแขกฮ้องวางข้าวบกิน บางคนผิวาโดนเสี้ยนขึ้นขาดเลยเล่าปะไปเนื้อแปนกันให้เผ่นเห็นก็มี ลางคนนั้นพายก่องข้าวโดนย้าวแล่นถาม เขาจักไปอยู่ลิ้นแห่งทางใด อันว่า ขงในเมืองโยชนียาวไกลล้ำ แต่นั้น เสนาพร้อมแสนเมืองฟ้าวพิ่ง เมื่อซาบไหว้วอมเจ้าพระยอดเมือง แท้เหล่า

บัดนี้ ยังมีศึกใหญ่เข้าเมืองเฮาไหลหลั่งมาแล้ว เขาจักมุดมอดเมี้ยนปางนี้ลิ้นหลมหลวงพระเอย เขาก็ไหลหลั่งเข้าเมืองเฮาล้านตัว อันว่า แสนลำข้างนครกว้างคับกันพระเอย เมื่อนั้นราชาเจ้าพระยาศรีย่านลั่น กลัวแต่เสียงไพร่น้อยเมืองกว้างเปล่าตาย แท้เหล่า พระก็มีอาชญาให้เสเนตรทั้งหลายตีกลองชัยป่าวคนทั้งค่าย ทุกที่ถ้วนแขวนเมืองโฮมช่วย คาคเครื่องข้างทั้งม้าใส่อาณพิ่งเสียงหีระแห่นฮ้องอาชาในยประดับเครื่อง คนที่พูนหลายถันถันถัน เมื่อนั้น พระก็มีอาชญาให้ขุนใหญ่ทั้งหลาย สูงไปถามดูเหตุการณ์ดีฮ้ายเขามาฮีสั่งแท้ถามดูให้ถ้วนถัน ครั้นว่าเขาเที่ยวจางชนข้างให้ฮีบมา เทียวเทอญ ค่อมว่าพระกล่าวแล้วสองขุนเฮือฮีบ ลิกขึ้นม้าแถมแล้เร่งเป็องเถิงที่พระกษัตราพูนพากันเซาท่ง ขุนก็ลงจากข้างประณมนิวค้อยถาม อันว่า พระบาทเจ้ามีเหตุประการใด ก็จึงเอากันหลงลงลวงมาภายที่ หรือว่า ภูบาลเจ้าประสงค์พระนครศรีว่าลือ จึงได้นองผลมาต่อเฮือชนข้าง เทียวพระไชคำแจ้จาดตรงซึบอก อยาได้ตัวกล่าวข้อคำเลี้ยวโลบตระกูล เทียวพระมอบข้าน้อย ความนี้เที่ยงจริง ค่อมว่าขุนกล่าวแล้วพระบาทเต็นคำ จาเสียงใสต่อนายขุนใช้เฮาน้อยอยู่เขตด้าวอินทิวราชปัตถานทานเอย นานกรเดียวแห่งเมืองภายพูน อันว่าฮัยกาเผ่านายสวนเป็นยาเฮาแล้ว ฮ้ายกำพร้าวเป็นฮ้ายแห่งเฮาท่านเอย กับทั้งผู้ผ่านพื้นเสวยราชย์สองหลาน หากแม้นนามกรเดียวกำพลอยทั้งฮ้าย เขาจักมาเห็นหน้าฮัยยะกาดนที่ภายนี้ ก็จึงได้ไหว้ย่านฟ้ามานี้เทียวยามดอก แล้วอันหนึ่ง กันสิมาอมเฮาน้อยนางงามให้ที่ ภายที่ อันว่า ฮ้ายกำพร้าวเป็นฮ้ายแห่งเฮาแท้เหล่า บิใส่ไหว้ย่านฟ้ามาเต้าเพื่อชนไผแล้ว เฮาบได้จงใจคิดโลกเฮาเมืองบ้าน เจ้าจงพิ่งจงแจ้วจาวาโดยซื่อ แล้วจึงทูลบาทเจ้าบุญกว้างซ่าเซ็งแต่นอ พระบได้โสกาด้วยเมืองไกลสิฮบต่อ อันจักเทยาดม้างเมืองนั้นฮัยคะนิง ว่าเนอ ค่อมว่า พระกล่าวแล้วขุนฮีบโดยพลัน ละเลิกขึ้นอาชานัยยเทียวคินมีซ้า แต่นั้น ขุนก็ลีส้าขึ้นปางคำภูวนารถ ขุนกั้นบนอบนิวทูลไหว้วกล่าวพร อันว่า พลหลวงลันนาเพียงภายนอก เวียงนันทานบมาโลบเลี้ยวชิงยาดเฮาเมือง พระเอย ท่านนทรวงอยู่เสวยราชย์ปัตถาน แท้เหล่า กับทั้งราชาทั้งสองแม้นแนวเฮานี้ อันว่า ราชาเจ้าปัตถานเต็นต่อน แท้ตายอันว่า หลานยาเผ่ามีแท้เที่ยงจริง เจ้าเอย กับทั้งน้องท่านท้าวเสวยราชย์สองหลานชื่อว่าสังกาพระเป็นแนวเฮานี้ อันว่า บาคานท้าวชายพลอยหลานยาภิหากที่แท้สองท้าวเที่ยงจริง เดิมคานั้นเขามายามยา ทั้งที่พร้อมฮามหน้าพร้าวนานพระเอย อันว่า ทุกสิ่งได้ครบเครื่องบรรณาการ

ของจักมาอมศรีพระยอดนางนงคิน้อย ว่าจักมาอมให้กษัตราตนพี่ภายนี้ เพราะว่าพระพี่อ้ายทางนี้
ไปมีพระเอย

อันว่า ขุนกล่าวแล้วถามดูแวนแจบ ครั้นว่ามีดังนั้นก็ควรให้เข้ามา แท้แหละ แต่นั้น
ราชาเจ้าจอมเมืองกลอยกล่าว ก็จึงเปล่งอาชญาให้ขุนท้าวเที่ยวหา ขุนก็โยค้ำเข้าจอมเมืองลูกแล่น
ไปชอกใช้หาเดมาอย่าสวน ทุกถั่ววันในเวียงแจบแจบ ก็บมีจวบพ้อเฮือนเจ้าอย่าสวน ขุนก็ไปถึงบ้านนา
เพียงนอกเขตเวียงพัน ขุนก็ลับสอดแล้วเลยพอนอกเวียง เขาก็แยงเฮือนน้อยยายสวนหลังเปลี่ยว
ค้อมว่าขุนสอดแล้วเลยขึ้นสู่เฮือน ขุนก็เห็นแจ่มเจ้าทั้งป่าจอมสวน วชาวอ้วนดังนางนครฟ้า
ขุนก็แยงโยมเจ้าอ้ายะกาบมีเบือ ทั้งเล่าคิดอยากได้ยายเดมาอย่าสวน เดียวว่า นางสวรรค์ฟ้าลงมา
เทียมผ่างบ้านั้น ขุนก็จิตเหล่าเมื่อเห็นเดมาท้าวทรง แท้แหละ บัดนี้ จักกล่าวบาไทย ท้าวอินทร์
แปลงตามที่ขุนนั้น เจ้าหากมาสู่บ้านเฮือนช้อยเหตุใด ค้อมว่า บาตามแล้วขุนหลงเลยตื่น อายอ่อน
น้อยเหลียวหน้าปิ่นหนี ขุนก็จาดอมเจ้าคำพลอยเสียงอ่อน เพื่อว่าอ้ายยาเจ้าทั้งท้าวท้อกัน
อันว่า จอมเมืองเจ้าตามตัวถามที่ ท่านจงบอกให้แจ่มคำเลี้ยวอย่าให้มี แต่ถ่อน อันว่า ราชาเจ้าสอง
เมืองมาสอด เผื่อนว่า เป็นลูกเชื้อเมืองนี้เที่ยงจริง แท้ลือ อันว่า เดิมดาเค้าเป็นเหตุจันใด
ก็จึงมาพลอยพลัดจากนครเมืองบ้าน เจ้าหากเป็นลูกท้าวท่านเอกมหาชัยนั้นลือ อันว่า แนวนามทรง
แทนคำเป็นเจ้า นั้นจา เจ้าก็เดินดงเข้าอรัญญาในป่า บากก็จึงหลงป่าไม้มาพ้อยานายนหรือ
หรือว่าคนทุกชีไ้บาท้าวถ่ายโถมนั้นเด ขอแก่บาคานท้าวไซคำอันชื่อ ออย่าได้เว้าเบียงป่ายังช้อ
เชื่องความ นั้นถ่อน ค้อมว่าขุนกล่าวแล้ว บาคานฮับพากย์ เล่าเหตุให้ขุนเจ้าจึงฟังแนเนอ ข้านี้บไซ
นามหน่อท้าวกษัตราทรงแทนสั่งแล้ว ตั้งหากแมนหลานยาเดมาบุญเลี้ยงใหญ่มา เจ้าเอย ข้าบได้
โคจรฝ่ายหลงเมืองมาอยู่ดอกนา ตั้งหากแนวนามเขื่อนครศรีกับประทีป ท่านเอย อันว่า ราชาเจ้า
สองเมืองมาสอดก็ดีถ่อน ตั้งแมน้องช้อยแท้หลานเจ้าอย่าสวนนี้แหละ อันว่า เดิมดาเค้าข้าเกิดฮว
มเฮือนเดียว พลอยเหล่ามีทุกชีลวดประมาณเหลือล้น เพ็นจึงพากันเข้าอรัญญาต้นถ่อน ชอกหมาก
ไม้มาเลี้ยงยาดน แท้แหละ พอเมื่อหลายวันต้นอรัญญาในถ่อน สามพี่น้องหลงแล้วพวากัน
ก็จึงต่างด้าวหลายแห่งคนเมือง เป็นเพราะบุญเขามีนั่งปองเป็นเจ้า อันว่าตัวข้านี้หลงไพรลับสอด
ยังเหล่ามาสอดบ้านเฮือนน้อยยาดน เจ้าเอย ตั้งแต่สองถ่อนท้าวทรงแทนเป็นพระยา ยังเล่านำ
บรรณาการสอดถึงยายพอฮู้ อันว่านามกรน้อยสังกาเต็นถ่อน จึงแล้ว ขุนก็ฟังถั่ววันคำแล้วเหล่า
ควร แท้แหละ เมื่อนั้น ขุนก็ฮู้เหตุแล้วลาจากบาคาน ทั้งเหล่า เหลียวหลังคืนล้ายายทั้งฟ้า ขุนก็เมื่อ
ถึงห้องจอมเมืองภูวนารถ ประณมนิวทูลไว้ฮู้ฮั้น เมื่อนั้น พระบาทเจ้าทรงพระทัยตรัสสอง
ควรที่เลี้ยงยาไว้เมื่อน้ำจิงดี แท้แหละ ค้อมว่า พระฮ้ำแล้วตกแต่งทาสี ทั้งทาสาไปอยู่หน้ายายเดมา
แท้แหละ

บัดนี้ จักกล่าวถึงพระบาทเจ้าสององค์เดินฮอดก่อนแล้ว เมื่อนั้น พระบาทเจ้าพาพลเซาท่ง ได้เจ็ดมือแล้วพาท้าวพักแสง บรรวณแล้วตีกลองเดินปาว เสนตรพร้อมดาห้วงสู้อัน ก็จึงเดือนพลไหลหลังตามทางกว้าง หลิงคูแซว ๆ พร้อมทั้งเมืองปรบแล่น มาเบิ่งฝูงช้างม้าพลตื้อเข้าเมือง ในทางกว้างระงมพลคืบคั่ง กับทั้งพลมากล้นหลายล้านอังก์ทาง แท้แหล่ว พระก็แยงเฮือนเจ้ายายสวนหลังเปลี่ยว ฟันแล้ว ฟังยินหมู่หัดตีช้างเสียงโปงกลางดั่งโหม่ง ฟันเยอ

ยุคิกำบันนิทานธรรมกัณฑ์ 4 กัณฑ์มีต่อท้ายฟังเรื่องกระบวนแต่ก่อน

สรุปเนื้อเรื่องในกัณฑ์ที่ 4

ทำวนั้นได้ต่อสู้กับกองทัพเจ้าเมืองนครศรีอยู่เป็นเวลานานแต่กองทัพเมืองนครศรีก็ไม่สามารถจับตัวทำวทุกตะได้ พระราชาจึงยกทัพกลับพร้อมทั้งมีรับสั่งให้ทำวทุกตะมาสู่ขนางสุชาดานั้นตามประเพณีและคำสินสอดที่ว่าไว้แต่ก่อน

ทำวทุกตะนั้นจึงได้เขียนข้อความผูกติดกับธนูแล้วแผลงไปยังเมืองนกระเต็นด่อนพร้อมทั้งแจ้งความประสงค์ให้น้องทั้งสองนั้นยกคำสินสอดมาให้ตนเองเพราะจะทำการสู่ขนางสุชาดา กระเต็นด่อนพร้อมทั้งสังกานั้นก็ได้จัดเตรียมไพร่พลพร้อมทรัพย์สินมีค่าเดินทางมายังเมืองนครศรี เมื่อทั้งสองเมืองมาเจอกันและได้รวมตัวเป็นขบวนเดียวกันผู้คนและทรัพย์สินที่ยกมานั้นมีมากมายเหลือคณา ครั้นเมื่อเข้าเขตเมืองนครศรีด้วยความยิ่งใหญ่ของขบวนขันทมนั้นทำให้พระราชาเมืองนครศรีเกิดความหวาดกลัวว่าจะเป็นกองทัพมาตีเมืองของตนเอง จึงสั่งให้ขุนนางออกไปถามเกี่ยวกับขบวนที่ยกมา จึงได้ทราบว่าเป็นขบวนขันทมนักของทำวทุกตะ

กัณฑ์ที่ 5

บัดนี้ สัพพะกอดเกี้ยวกลอนเก่ามาแถลง แปลงเป็นสาส์นมาอ่านแปลตามพื้น ฟังเอาถ้อย
 นพทหุโยโตเชื้อหญิงชายคณาญาติ นักปราชญ์เขียนฮ้ำฮู้ฟังแจ้จ้อจำ แต่ก่อน ยามนั้น พอเมื่อ
 สุริโยค้อยเมื่อแลงใกล้ค่ำ พระจันทร์ผันแผ่นดินขึ้นเสียงแจ้จ้อทั่วแดน ทุกที่พร้อมกินแลงแล้วอย่า
 พระบาทเจ้าเลย แล้วเลิกลา แต่นั้น บาคานท้าวทุกตะน้อยอ่อน ลงจากห้องเสื่อนน้อยค้อยไป บากก็
 แแยงหอลเจ้าภูบานตนพอ ขึ้นขาบไหว้วประณมนิ้วใส่หัว แล้วจึงถามข่าวเจ้าหลายประการทุกสิ่ง
 ภูมิพระค้อยจาตอมหัว พอก็คิดฮอดเจ้าหลายขบบมีลิม แท้แหล่ว ก็จึงเอาพลหลวงหลวงมายาม
 ท้าว อันว่า อัยยะกาเจ้านายสวณยังค้อยอยู่ดีหรือ ฝูงหมู่โผยพยาริฮ้ายบมีต้องถึกนาย แต่หรือ ค้อม
 ว่าพระกล่าวแล้ว บาคานฮับพากย์ อันว่า ยาแก่นไต้เสถียรมันเพ็งบุญ พอเมื่อจากันแล้วบาคานลา
 เลิก ขึ้นสู่เสื่อนน้อยแห่งตน แท้แหล่ว แต่นั้น พอเมื่อราตรีต่อถึงแลใกล้สี่ฮั่งมาแล้ว ดาวขาดซ็อน
 จวนแจ้จ้อขึ้น อันว่า สุริโยขึ้นเขาทองเสียงโลก ทุกที่ถ้วนทั้งค้ายตื่นมา เมื่อนั้น ราชาเจ้าสังกาเดิน
 ด่อน เสวยโภชนแล้วจាន้องแต่งขัน มีทั้งเทียนเงินพร้อมเทียนคำฮ้อยคู่ เลื่อและผ้าผืนเล่มคู่แสน แล้ว
 จึงพานางแก้วปทุมมานางนารถคำหยาดฟ้าลงห้องสูสถาน ฝูงหมู่ทาสข้าสาวสามแหนแห่ ยาบ ๆ
 ย้ายย้ายขึ้นสู่เสื่อน พุ่นเยอ ก็จริงจาคำควรต่อฮ้ายทั้งฮ้าย แต่นั้น อัยยะกาเฒ่าเห็นหลายชมชื่น
 ทักฮ่อนน้อยสองเจ้าฮอดดีอย่าลือ ยังค้อยพากันข้ามเขาฮ่วมหัวยฮอมมาลือ ยังค้อยว่าผ่านน้ำมาพี
 ฮอดดี แม่ลือ แมก็คิดฮอดเจ้าสายใจสองอ่อน ทั้งฮ่อนหล้าหลานสะใก่อ้วถึงยาแหล่ว นับแต่สาม
 ฮ่อนน้อยตั้งตุงเดินไพร ยากก็กินสาธิปลงคาแค้น ยากก็กินอนคินให้หมดวันเท่าคำ อันว่า เข้าบ่น้ำหวให้
 ฮอดหลาน ยาแล้ว ค้อมว่ากล่าวแล้ว สองพระองค์ฮับพากย์ เมื่อฮ้อยหากคิดฮอดเจ้าหลายมือก็บ
 ลิม ยาเอย แม่นว่าคำสัตย์ลันในใจหากหมองหม่น แท้แหล่ว แม่นว่า ฝูงเจ้าฮ้อยนอนแทนแก้วเสมอ
 เลี่ยนพวกหนาม ยาเอย ก็เพ็งไกลอย่าล้าใจหลายคะนิงฮ้ำ หลานพอทรงพระทัยคิดก็บเห็นจอมเจ้า
 ค้อมว่าบากล่าวแล้ว เทียนค้ายฮ้อย กับทั้งขันดอกไม้สมมาเจ้ายาตน บัดนี้ ข้าก็ขอพรได้ดอมนายสุ
 กะโทษ หลานถ่อนฮ้อยว่าผิดบ่ขอบแท้ภายไต้ผุ่นดินยาเอย ขออย่าให้มีเวรต้องปาบั้งเป็นบาป
 อันว่า ฝูงโทษฮ้ายเมื่อหน้าอย่าให้มี ยาเอย ค้อมว่าหลานกล่าวแล้วอัยยะกาชมชื่น ฮับเอาขันดอกไม้
 นำเจ้ากล่าวพร หลานจงยีนยาวหม่นพันปีเป็นเขต สัพพะโภยพยาริฮ้ายอย่าได้เบียดเบียน ยาถ่อน
 นขอจงเวราเปลื้องพานังหนีหลีก อันว่า ฝูงโทษฮ้ายหายเสี้ยงอย่าให้มี ยาถ่อน หลานจงสุขอยู่สร้าง
 เสวยราชาย์เทียระคา แม่นเอ เจ้าจงมีเตโชหมื่นเมืองมาน้อม ยาถ่อน จงให้มีใจฮักไพรพลถนอมไว้
 แม่นว่าพันปีแถมตีแมงพันชั้น อันว่ากษัตริย์แก้วสหายใจสะใก่อ้ว ก็ดีถ่อน จงให้ฮักเผ่าผู้ผู้แก้ว
 อย่าหม้าย แม่นถ่อน ค้อมว่า ยากล่าวแล้วปทุมคำหยาด นบนอบนิ้วมือเจ้าใส่หัว แล้วจึงสมมาเจ้า
 บาคานตนพี บาบ่าวท้าวตนฮ้ายฮับขัน เมื่อนั้น บาบ่าวท้าวเดินด่อนสังกา ก็จึงพาเทวีจากยายเมื่อ
 ห้อง แต่นั้น ประทุมมาดำนเจรจาคำหยาด สองก็ฮับซิมว่าจาต้อนต่อกัน ฮ้อยเยยว่าอัยยะกาเฒ่า

ชราการหน้เงี้ยวแล้วเด พลอยเล่ามีวรรณไสตั้งพระจันทร์เพ็ญแจ้ง เหมือนดั่งลอคกลีบฟ้ามาแท้แต่ สวรรค์แลนา แลตั้งสองตางามตั้งพรหมลงแต่้ม พอเมื่อสองนางด้านจากันแล้วอย่า ก็จึงเปลื้องปิ่น หน้าสลาเคี้ยวหมากพลู แท้แหล่ว แต่้นั้น นับแต่บุตรตาเจ้าทั้งสองภวนารถ เมื่อสูห้องบาท้าวกล่าว แดลง บัดนี้ พี่จักอมอ่อนน้อยสุชาดาแก้วแก่น เอามาเป็นคู่แก้วบุญกว้างพระยอดชาย พี่ก่อน ค้อมว่าพระกล่าวแล้วบาทล่ำพลอยขานตอบ ยกมือขึ้นไล่เกล้าจาว่าว่าดีพี่เอย พี่ก็หากคิดช่วยให้ หากุครองคฤหัสถ์ดีแล้ว เจ้าจงมีวรรณใสอย่างพระจันทร์เพ็งแก้ว แต่ก่อน ค้อมว่าบาตอบถ้อยขานพี่ ราชา อันว่า รัญญูพระปาวเดือนขุนห้ำง ขุนก็โดยอาจเจ้าเฮ้วพลันตกแต่ง อันว่า ผู่เงื่อผ้าเงินล้าน แต่งหาม กับทั้งรัตตนังแก้วไพฑูรย์ธำมะราช แก้ววชิราหลากเหลื่อมสองฮ้อยหน่วยงาม กับธำมะณีเข็มสองพันตาซัง มีทั้งแสเทศผ้าใหม่ล้วนใสซัน ค้อมว่าขุนแต่งแล้วทุกสิ่งบรรบวน ทั้งขุนนายแต่งตนดาห้ำง ผู่ปาวน้อยถือเครื่องบรรณการ ฟังยินแซว ๆ หามเครื่องอมนางแก้ว สองขุนพร้อมขุนพรหมยัระยาตร ฆู่เงื่อแล้วลายเหลื่อมหลากคำ กับทั้งขุนอินทร์ขุนเพ็งประดับ เครื่อง สองอ่อนย้ายมือซ้ายแกว่งวี ยาบ ๆ เข้าเขาทองเที่ยวท่อง ฮอดแห่งค้อมบายผ้าเบียงสะโบ แท้แหล่ว อันว่า สองชอกข้าง ช่งช่อคนคอย สาวก็หลังแลดูเหลือบตาค่อยเยียม ได้ว่าขุนด่านด้าว ประเทศทางไกล อารมณ์ถือฮอดเฮาพายพี่ แลนอ ยามนั้น ขุนก็ลีลาเข้าหอคำภวนารถ ขึ้นสูห้องสถานกว้างที่เขา แล้วจึงวันทาภักษุลินบนอบ ต้านไต่ถ้อยถามเจ้ากล่าวกลอน

บัดนี้ ภูบาลเบ้องเมืองพระยาปอระเทศ ถามข่าวเจ้าหมื่นฟ้าภายพี่ค้อยอยู่ดี ค้อมว่าพระ กล่าวแล้วว่าว่ายังอยู่สวัสดิ น้อมเทียรระคางแทนดีหรือโภยภัยทั้งไรคาก็บ่เบียดพระองค์เจ้า นั้นลือ ขุนขาบแล้วราชาฮับพากย์ เขาก็อยู่สืบสร้างภายในค้อยเสถียร ท่านเอ้ย อันว่า ไรคาสังก็บ่ เบียดเขาแท้ เพราะเพื่อบุญคุณเจ้าทางไกลมาเหลื่อมจริงแล้ว ผู่หมู่โภยพยาริฮ้ายหนีเว่นหลักไกล ท่านเอ้ย แต่้นั้น ขุนเหล่ายอมมือไหว้บังคมภวนารถนิว่า บ่ขอบแท้ขอให้เจ้าไผตายแต่ก่อน ผู่เจ้า ยังเคืองใจด้วยดอมนางน้อยอ่อน จักเอาเป็นมิ่งแก้วเทียมท้าวอยู่แผ่งพระเอย ก็จริงอารมณ์ฮ้อนเทวี มีมาก ข้าจึงไหว้ผ่านฟ้าขอแก้วหน่อเมือง แท้แหล่วอันว่า เงินค่าแก้วพหามหลายบาททั้งแผ่นผ้า แสแล้วหมื่นหาม ทั้งมณีคำเข็มคำแดงสองซัง แก้วหลากเหลื่อมสองฮ้อยกราบถวาย เพอจักขอแก่น แก้วนางนารถสุชาดา ขอให้จ่อมใจเมืองปลูกแปรงปางนี้ พระจงเป็นดั่งอะโนมน้ำกระแสดลวง สรงโสรดขอให้อวยหุดแผ่นไตรทั้งค้ำย แต่ก่อน ต่างให้มีไมตรีพื้นบัวทองอยู่ไต่ ไปก่อน อันว่า เมืองพื้นนี้ เสมอด้ามดงกันพระเอย ขอให้พระกรุณาเข้าปูนปองสองอ่อน ต่างให้เป็นกึ่งแก้ว แนวเชื้อไต่ถาม แต่ก่อน พระอย่าเห็นพี่ฮ้ายกำผ่ายปัตถาน แลนา เพราะเพื่อเห็นสุชาดาลวดนำมา ไหว้ ขอให้เป็นดั่งอาปอกกว้างสมุทรหลวงยาวย่าน ไหลหลังเข้าชมพู่พื้นแผ่นดินพระเอย เทัญพระปุนหลวงปลูกให้สองสีสมสู กันก่อน ขอแก่พระยาเกล้าเออน้ำใสจรจรง แต่ก่อน อันว่า

สองเมืองน้อมฎบลถวายมอบ บัตถานเป็นปีกซ้ายขวาไว้ปีกขวา แท้แหละ แม่นว่าปุตตีสร้อยสุชา
 ดานางนารถ ต่างให้ได้อยู่เจียมบุญเจ้าอยู่หน้า ค้อมว่า ขุนกล่าวแล้วยอมมือส่งดอยู่ คล่องฝ่ายเบื้อง
 พระเมืองเจ้ากล่าวจา แท้แหละ เมื่อนั้น พระยาศรีภคกษัตริย์ ไชปากด้านหัวแย้มต่อขุน ดี ๆ
 แล้ววาจาโดยชอบ ไชถึกข้อกระบวนแม้งค่องกัน ท่านเอย เสาบขึ้นขัดห้ามชีวงนางปองปลุก
 จิงแล้ว ตามแต่บุญอ่อนน้อยสองสร้อยสวมกัน แท้แหละ เสาบขึ้นขัดข้องโอบสถานสองอ่อนดอกนา
 คราวยามกราบไหว้ปางนั้นก็บขึ้น ท่านเอย ค้อมว่าพระกล่าวแล้วถวายเครื่องบรรณนาการ
 ทั้งชั้นคำหน่วยมณียอให้ ขุนก็แหว ๆ ด้านยินดีคอบบาท ถวายเครื่องแล้วขุนแจ้งเลิกลา เมื่อนั้น
 ขุนก็ลาลงห้องหอคำภูวนารถ ออกจากค้อมพระเมืองเจ้าด่วนไป แท้แหละ อันว่า สาวสามเอ็นจาขุน
 ชมชื่น ก็หากอุมสู่มหน้างามล้วนสู่ขุน แท้นอ อันแต่อวนแพงสิ่งหลังดูหมควาด ขุนอินทร์งามลือลันดู
 แม้งกว่าสู่คน แท้นอ เสียแต่เอาผืนผ้าสไบแดงเกลือกชี้ฝุ่น ไปนั้น เจ้าหากเห็ดบาปน้องปางนี้บาดกะ
 ตา แท้นอ น้องขอไปชมซ้อนสไบแดงเกลือกชี้ฝุ่นค้อมก่อน น้องขอไปเป็นข้าทาสาหัดถบาท แต่ก่อน
 แม่นว่าเจ้าสิฆ่าชายซ้ำกับแห่ง ดอกนา ผัดแต่ขงนครนฮีเฮียมแพงก็หากเที่ยวหมดแล้ว ไผ่ขุน
 เปรียบได้ขุนเจ้าผู้เดียว อันว่า ตนตัวน้องสิวงอวนหมดทุกสิ่ง ถ้วยแจ้วชิงแม่ให้ถวายให้สู่อัน อุณเอย
 แม่นว่าผมเส้นไผ่มันหากบ่พร้อมลือยอถิมใส่ไฟ บ่อย่าแล้ว แต่นั้น ขุนตอบด้านฮับพากย์คำสาว
 ว่าโอนอสายคอเอ่ยอย่าคะนิงเนอน้อง อ่อนนี้เหมือนสุริโยฝ่าย เดินเดี่ยวบมีคู่ อันว่า ทุกคำเข้า
 พเนฝ่ายผู้เดียว น้องเอย อันว่า สะพังกว้างคองว่าหอยสือดเหยื่อ เป็นลือ ไผ่ปลงมุดน้ำบมีผู้เรื่อง
 หอยพีแล้ว น้องหากหลังเห็นผ้าสไบทองคล่องไหล่ ยังเล่าคล่องคอไว้ปวงฟีนอ อวนก็เยียวว่าแยง
 เห็นข้าวสาลี บ่ได้ปิงสาแล้ว พลอยเหล่าเป็นหนึ่งคนแบ่งผืนสิง นี่นา น้องหากกินยังเข้าปนปุนฮ้อ
 นเฮ้ง เจ้าหากเจ็บเสบท้องกรนได้กล่าวจันนี้เด ค้อมว่า ขุนตอบแล้วยกย่างกลายไป เถิงภูบาลฝ่าย
 นครเขาหยั่ง พอเมื่อตะวันค้อยยามแลงแดดอ่อนมานั้น ขุนก็ขึ้นกราบไหว้จาแจ้งกล่าวกลอน
 อันว่า จอมเมืองเจ้านครศรีเทวราช วางอ่อนน้อยแพงล้านบขึ้นว่าตาย เอาแต่บุญจอมเจ้าสองศรีเคย
 ส่วม กันถ่อน เขาก็บได้หามบุญคำฮอดกัน แท้แหละ ค้อมว่าขุนกล่าวแล้วราชาชมชื่น เป็นแต่บุญ
 แจ่มเจ้าก็ยังได้ง่ายตาย แท้แหละ เมื่อนั้น จักกล่าวถึงราชาเจ้ากุมารทั้ง 4 ลงจากห้องหอแก้วสู่
 ปรางค์ พระก็จรรจาด้านคอบบาบุดตราช เผินก็วางอ่อนน้อยมาให้แก่เฮาที่แท้แล้ว ค้อมว่าพระกล่าว
 แล้วบาคนชมชื่น วันพรุ่งนี้เข้าเฮาห่างอย่านานเที่ยวเถิน ค้อมว่าจាកันแล้วลากันเลยพราก
 ขึ้นสู่ห้องสถานกว้างแห่งตน พอเมื่อวันรุ่งค้อยสุริโยแดดอ่อน ลับเหลี่ยมแล้วสุริย์เศรัามีดมัว เหลียว
 ดูขว่นัวฟ้าเขียวนิลช่องซอพุ่นเยอ ทุกที่ถ้วนทั้งค่ายเนิงนอน แต่นั้น คอน ๆ คำล้าพลอยคะนิงอยู่ แท้
 แหละ ทำวก็บายหน่วยแก้วลงห้องเสียงบุญ ท้าวก็คุกเข่าแล้วก้มขาบสามที มาขออวนฮอดอินตา
 เจ้า อันว่า กุศลสร้างอนันตังหลายชาติ ครั้นว่าบุญหากมีมากล้นขอได้ตั้งคะนิง แต่ก่อน ค้อมว่า

อธิษฐานแล้วมะณีโชติกวัดแก้ว ยกขึ้นฟ้ามะณีแก้วเปล่งแสง อันว่า รัตตนั้นแก้ววาโยตีฟาด
 แสงหยาดย่อยลงพื้นแผ่นดิน แต่นั้น ก็จึงข้าเชือกขึ้นบังเกิดเป็นเวียงลงสูงสุดชั่วตาดาล อันว่า
 คูเวียงแก้วคำตั้งทั้งแห่ง นับแต่เลียนนอกนั้นเลียนล้วนหน่วยมะณี อันว่า โหมง ๆ เหลื่อมภายบน
 ย้อยหยาดใสสองเท้าทะลึงพื้นช่วงปรางค์ แท้แหล่ว อันที่บนเมฆนั้นมีสุภิกินี ทั้งหมู่กินรอนอ่อนคิ่ง
 ทวยพื่อน อันว่า ภายดินล้วนมหานิลปูลาด แหมงหลากเหลื่อม คือ น้ำหลาดลง หลังดูโงง ๆ เหลื่อม
 กลางเวียงเฮืองเฮือ ปราสาทแก้วคำล้วนเลื่อนลาย สองฝ่ายข้างคือดั่งดาวเดือน เหมือนดั่งเฮาแยงดู
 แหวนเงาใสแจ้ง ยามเมื่อปลัดวดเล็มเลียนเลียบลาทิพย์ ผู่หมู่เงาไลเลียนกันไนอัน อันว่า หางหงส์
 เป็นแก้วไพฑูรย์เหลืองหลาก มีทั้งพิลาหน่วยแก้วมุงเบือสองไส ยาบ ๆ เหลื่อมแสงแก้วเสดคำเจ้า
 เอย อันว่า ยอดซอฟ้าพันหน่วยมณีใส มีทั้งบัลลังก์ทองผ่องคำตันแท้ เจ็ดต้นล้อมมะณีโชติเฮืองสูง
 ก็หากดูระการล้นวิชัยยนต์งามยิง เหมือนดั่งอินทร์อยู่ฟ้าเสมอด้ามกึ่งกันแท้แหล่ว มีทั้งเข้าทิพลัน
 ในหั้นอะเนกนอง แต่นั้น ท้าวก็ยอยังแก้วดวงมณีสองเล่า คนเกิดพร้อมในหั้นนี้มากหลาย
 อันว่า โคมสีหน้าเสมือนพรหมเทวโลก โคมรูปหน้าทวะให้ดั่งเดียว แท้แหล่ว มีทั้งสบเครื่องย่อง
 ประณมนิ้วอยู่สลอนเจ้าเอ้ย บาจิงกวัดแก้วข้าสามเหล่าดวงมะณี ก็จึงเป็นขั้วค่านายเมืองถึงคุ่ม มี
 ทั้งเงินพร้อมเฮียงกันเป็นแผ่น อันว่าสองฟากข้างบุแก้วเฮือเฮือ มีทั้งมาบ ๆ เหลื่อมของช่อธงชัย
 พันเขย มีทั้งเศวตฉัตรพร้อมวันคำเฮืองเฮือ เฮือง ๆ เหลื่อมประคือคำยายหยาด เดียรดาษลันโคมิได้
 เฮือเฮือ มีทั้งพิดานกันภายบนมุงเมฆ ยาบ ๆ เหลื่อมกองแก้วคาดแขวน เดียรดาษกล้วยเครือคำชี
 นช่วย แกมหมู่ฮ้อยเลียนล้อมชอกทาง บรรวนแล้วเงินคำบังเกิด มีทั้งแก้วหลากเหลื่อมดวงแก้วยอด
 มณีทิพอาจคัณนานับหน่วยมะณีกองไว้ ท่านเอย

เมื่อนั้น บานบุญท้าวอินดิชมขึ้น เมื่อเห็นเหตุได้บุญสร้างแต่หลัง แท้แหล่ว คราวนี้สมควร
 แล้วบรรวนบุตรราช เสด็จขึ้นสู่ปราสาทแล้วเนาว์ห้องแทนคำ แต่นั้น บาก็ทรงทวยผ้าเมืองอินทร์
 หลากหลาก สวมเช็ดผ้าผะไบผ้าคาดเคียด ดูตระการนิ้วร้ามรงค์ฉมสอด ยอกระโจมใสแล้ว
 โคมเจ้าตั้งพรหม แท้แหล่ว เมื่อนั้น บาจิงจำเขาให้เอายายเทียม่าง อันว่า ย่าแก่นให้บมีผู้เมื่อคิง
 เถียรตรีค้อยกฏไทรตบปีกแสงสุริย์เป้งขึ้นทั้งค่ายตื่นมา ยาก็หลังหล่าเยี่ยมไปมาทุกแห่ง เห็นหมู่คน
 นั่งล้อมหลายถันถักัน เห็นทั้งบาบ่าวท้าวบุญมีหลานหลานย่า สถิตย้อยู่ห้องบัลลังก์แก้วแทนทอง
 แท้แหล่ว บาก็ทรงเครื่องท้าวภษตรา 5 อย่าง เมื่อนับยาก็อัศจรรย์แท้ในใจมีมาก ปเห็นมาฮ่อนผู้เห็น
 แท้หลากกะใจ ดั่งนี้ คิดเมื่อคราวเลี้ยงเจ้าบาคนตั้งแต่ก่อน แสนทุกขีฮ้อน คือ เจ้าสิปเริงแม่แล้ว
 พลอยเล่ามีบุญล้นโลกาลันโลกฉนนี้ เมื่อนั้นยังเล่าเอาภูขึ้นวิชัยยนต์สนุกยั้ง จิงนอ ยูต่างได้ทรง
 แทนแก้วชมฮ้อนเสื่อเอาคำ แท้แหล่ว ค้อมว่ายากแล้วแล้ว คะนิงอผู้มีดิง เถียรเมื่อยามพอดีขึ้นชมหัว
 หัว แต่นั้น ทั้งหลายพร้อมพากันมาเบึง เขาก็เห็นปราสาทท้าวอินดิสนั่นอ่อนขาม แท้แหล่ว

เมื่อนั้น ผู้ผ่านพื้นพระยาใหญ่ปัตถาน ทั้งสองหลานปาวเดินทั้งค่ายพระก็เดินขุนให้
 ประดับพลายคาดเครื่อง แล้วซึ่คล้องศรัทษ์ขึ้นสูตัว อันว่าสายประโคนข้างย่อยคำเบื่องบั้น
 ปกหน้าข้างคำเข้มแผ่นแดง มีทั้งเงินเสียงลือพานคอแถมไหล สองฝ่ายข้างคันไคแก้วกายลง
 มีทั้งปราสาทท้าวเฮืองเฮือคำแดง กะทิงทองแขวนสูตัวยายไว้ ผู่หม่อศตรม้าประดับตัวแขวนหึ่ง
 อานใสแล้วลอยลิวแสวงแดง ทุกถึถ้วนนายหมาอาชาไนย มือกำต้าวปล่อยไปประสงคัยอง ผู่หม่อชาว
 เมืองกำปัตถานประดับเครื่อง มีทั้งแดงขาวลิวเหลืองเขียวแกมมุย อันว่า กำฝ่ายเบื่องประเทศใหญ่
 สองหลาน สะไบอ่อนสับมุยดำแดงแหล่ อันว่า ฮ่มทั้งกั้งสองฟากซัวคำ อาชาไนยทั้งพลายสารยาต
 ย้วยยายไว้ ฟังเสียงระนาดพาดฆ้องแตตรงสับซลุ่ย ทั้งปีหื้อเคนได้กล่อมขอ ฟุ่นเยอ มีทั้งพินเพ็งสับ
 เสพงันบาท้าว

บัดนี้ จักกล่าวด้านถึงฝ่ายปัตถาน สิแห่งแห่นบาท้าวก่อนแล้ว อันว่า ราชาเจ้าสองเมือง
 ตกแต่ง ทั้งสำท้าวคองท่าแห่ไป แห่แหล่ว เมื่อนั้น พระกิลิลาเข้าเวียงชัยระวังราช พระกิลิงหล้าคุ้ม
 งามลั่นลั่นคน เขาก็บ่หื้อนฮื้อยามเดียวบังเกิด ฉนั้น เวียงทิพยแก้วปานนี้ก็จึงเห็นแห่นอ ค้อมว่า
 พระฮ้าแล้วขึ้นสูหอคำ แยกพระยาศรีกล่าวพรถลงด้าน บัดนี้ จักกล่าวถึงพระยาศรีเจ้านครหลวง
 ตุ่มไพร่ ก่อนแหล่ว พอเมื่อวันแสงใสสุ่งมาจวนแจ้ง พระกิลิงสร้งน้ำเสวยพาลาเลิก จึงเสด็จลวงฝ่าย
 มาเยี่ยมมั่งเกย ก็จึงเห็นซัวแก้วเงินทองหลายหลาก พาดผ่านพื้นเลยเข้าสู่เกย พระกียินตั้งอเห็น
 หลากอัศจรรย์ ฮ้อยว่าอินทร์พรหมมาตกแต่งแปลงจึงแท้ พระกิลิงแลเยี่ยมพิดานคำเฮืองเฮือ
 แห่นอ หมอทวยท่านบอกให้ครวณั้นแมนจริง แห่แหล่ว ค้อมว่าพระฮ้าแล้ว เสด็จจวนเมื่อใน
 ทันเสนาสูคนมาพร้อม พระกิลิงอาชฎูให้เสนาตรทั้งหลาย เฮาฮื้อหาเครื่องห้างเดี๋ยวนี้แต่งแปลง
 ท่านเคย ขุนกียอมีน้อยฮ้อยซลุ่ลูกแล่น บายหน่วยน้องจุมคำตีปาว อันว่า เสนาตรพร้อมทั้งค่ายหลัง
 มา เขาก็คับคั้งเข้าแยงเบ็งซัวคำกาบมณีทั้งแก้ว เฮาก็เกิดแต่น้อยได้ถ่ายสองพระยานี้แล้ว
 ก็บ่มีหลากกะใจฉนั้น อันว่า เงินเงินนี้ทองคำหายาก พลอยเหล้ามาเห็นตั้งนี้ยินจ้องีองีระอา แห่แหล่ว
 ตั้งแต่เฮาซอกใช้หาหมู่เงินค้ำนั้นนา อันว่า ปีเดือนพอกบ่มีพ้อฮ้อย แต่นั้น เขาก็สอนลอนยอมีฮ้อยชะ
 หม่อม เป็นแต่บุญท่านลั่นทั้งค่ายขึ้นชม แห่นอ ค้อมว่า จากันแล้วโภษนังตกแต่ง พร้อมทั้งเหมียง
 หมากพร้อมของเคี้ยวพลู ขุนกียเฮือพลันพั่วประดับดีทุกแห่ง ค้อมว่า ขุนแต่งแล้วทูลเจ้าพระยอด
 เมือง แห่แหล่ว

เมื่อนั้น ราชเจ้าพระยาสิทธิเทนท์ทองฝ้ายเบื่องบาทำวแต่งมา แท้แล้ว พอเมืองสุริย์
 แบ่งขึ้นใกล้เที่ยงถึงแล อันว่า สังกาทั้งเต็นคำฮานาองค์อ้าย ยามตีหากแมนอุดตมั่งแล้วราชาชัย
 โชค เสิญพีเจ้าเสด็จก่อนอนยานานที่เอ๋ย บัดนี้ จักกล่าวถึงเจ้าอินทร์แปลงตนที่ เจ้าสิเข้าสู่หอนคร
 กว้างอยู่เสวยก่อนแล้ว นับแต่ปากานทำวบุญมีตนที่ สวมเก็บแก้วทั้งเสื่อแสวคำทั้งสังวาลสร้อยพระ
 ชั้นคำเอื้องเอื้อ ทั้งเหล่าสวมสอดหม้าวเสมอเพียงดังพรหม แท้แล้ว แล้วจึงลาลงห้องสถิตอยู่ชั่วคำ
 อันว่า สองราชาก่อนบาอ่วนหน้า ถัดจากนั้นพระยาใหญ่ปิดถาน นำชั่วคำก่อนบาอ่วนหน้า
 อันว่าภายหลังไว้สังกาเต็นก่อน พระพี่น้องนำอ้ายไต่ตาม ถัดกันนั้น คำนิลเจ้าถือช่อธงชัย ทั้งชั้นคำ
 แทนบาทำว ดูระการลั่นบริวารบาปาว มีแต่ทิพย์แท้โถมหน้าแปลกพระจันทร์ ผุ่งหมู่เมืองมว
 เยี่ยมแยงดูแห่นแห่ เห็นหมู่พลทิพย์ทำวเขาท้วงคั้งชวง หลิงดูยาบ ๆ ย้ายนำทางคั้งคั้ง มีทางซ้าง
 แลมางสองซ้างนี่นั้น อันว่า ชั่วเงินไว้ตามเสนาตามไต่ ผุ่งหมู่ธงกระดาดห่อหมักกำไว้สู่คน มวลมีก้อง
 กองเสพพระขรรค์ชัย สอนไลทั้งห้องซอแคนแกมขุ่ยตีระนาดพาดกลองพร้อมแห่ไป พันเยอ ฟังยิน
 ฮ่อม ๆ ส่องหอยสังข์เดินปาวคนหลังเข้าในคุ่มเบ็งบา แท้แล้ว พอเมื่อถึงห้องประตูของอัดแจบ
 แลนา ผุ่งหมู่สาวพี่น้องตันไว้บให้ไซ ขุนแพงเอ็นสาวงามเสียงหม่วน น้องหล้าน้อยไซก่อนอย่าสิดัน
 ทางพี่ก่อน ไซเนอน้องบุญชูผู้เผินไซก่อน พี่ก๊วอนเหนียวน้องไซให้พี่สิไป สังสิมาตันประตูไว้ยืนชันชา
 ลั่นสิดายแล้ว พี่ปวดหมองกระดันแควกระด้างเหมื่อยมีน พี่แล้ว ไซเนอเจ้าบัพพาสร้อยอุสสุททอง
 เทียวทอง เยี่ยมเออย คำมาช่วยไ้ไซก่อนถอดไล แต่ก่อน ไซเนอสาวสี่สร้อยกัลยาชู้เผินอวนเออย
 กลัวตัววันบ่ถ้าพอใกล้เที่ยงยาม พี่นา ไซเนอ พรหมมาฝัฝิวงามดอกหมากเตือ เยี่ยมเออย ขอให้น้อง
 นารถให้ไซก่อน อย่าคนพี่ก่อน แต่ก่อน ผุ่งสาวเอ็นจาขุนขานตอบ ถ้าบได้เครื่องจ้างดูชอยบไซง่าย
 แล้วแมนว่า พี่นบแล้วสิยืนชันชาลั่นก็ตามก่อน ครั้นว่ามีเครื่องจ้างให้จึงสิไซ พี่เอ๋ย ค้อมว่าสาวกล่าว
 แล้ว ขุนก็ยอเอาให้คำแดงยกยื่นไปสามฮ้อย เอาเนื้อคำแดงเข้มเหลืองปานดอกประดู่อวนเออย
 ขอให้เป็นเครื่องจ้างพระอวนอ้ายผู้ประสงค์ น้อยเอ๋ย เมื่อนั้น สาวก็ยอมือเบื่องบายเอาแหวนฮีบ แต่
 นั้น สาวก็ชมชื่นได้คำเข้มเล่าไซ คนหลังเข้าในเมืองคั้งคั้งพระบาทเจ้าอวนทำวสู่หอ ถึงสถานห้อง
 เจียมพรหมปลูวด อันว่า พระบาทเจ้าอิงเท็งเสื่อลาย เมื่อนั้น พระยาสีเจ้าสีลาลงแทน ขุนเผ่าผู้บุญ
 กว้างอยู่สำราญแต่ลือ กับทั้งผู้ผ่านพื้นสาราชสองหลาน ยังค้อยเที่ยวคางอยู่สำราญหรือเจ้า
 อันว่า ปิดถานพร้อมสองหลานฮีบพากย์ ยังอยู่สุขอยู่ย่อนบุญเจ้าเหลือมง่า แท้แล้ว ค้อมว่าพระ
 กล่าวแล้วชมชื่นจากกัน ยังเหล่าไม่ตรีติดต่อกันเมือหน้า เมื่อนั้น พระยาศรีเจ้าโดยพลันเฮ้วฮีบ
 เสิญอ่อนน้อยนางแก้วลูกตน ขุนก็โดยอาชญาเจ้ายอมือลูกเล่น ถึงที่ปราสาทแก้วนางน้อยขาบพูล
 บัดนี้ ยามตีด้วยมหาชัยมาฮอดดีแล้ว เสิญแจ่มเจ้าลงห้องอนยานานเทียวเทอญ เมื่อนั้น สุชาติดาแก้ว
 ไซคำขุนกล่าวมานั้น นางนารถน้อยมิช้าแต่งตัว แท้แล้ว นางก็ทวยทรงผ้าสไบคำควรค่า

มีทั้งแหวนสอดนิ้วทั้งต่างใส่หู แล้วเล่าบิกปั้นเกลตาแลสวดจำมะลี สีผ่องผั้นลุปจันเจียงคู่ ดวงมลิน นางแม่นเสมอภาค อันว่า สาวล่ำใช้น้ำเจ้าจากหอ ยกย่างย้ายเปรียบดั่งพระยาอินทร์ อันว่า แขน แพนกลมดั่งคำชาวเบ้า มีทั้งเพิงแพงม้าวสังวาลเอื้องสูง ขึ้นสู่ห้องโถงกว้างพ้อพระยา แท้แหล่ว แต่่นั้น เสนาเข้าเชิญบาบุญมาก ลงสู่ห้องหอหน้าโสรจสง กับทั้งสุชาดาพร้อมทั้งบาคานยัวระยาตร คนแห่ล้อมสองข้างมีดมัว พอเมื่อไปถึงห้องหอสูงภายหลัง่ม สองแจ่มเจ้าเลยเข้าสู่กัน

ฟังยินคื่น ๆ ก้องฟ้าฮ้าเวหา พุ่นเยอ ปฐพีวังวนไหวขึ้นชมดอมท้าว ผุ่งหมู่เทพาพร้อม อินทร์พรหมชมชื่น ผายดอกไม้บูชาท้าวสู่ภาย รสหอมเข้าหอมทั่วเมือง มาลานิลอ้วงกุยหอมมลิน คนนั้นเข้าสาธุการทุกแห่ง แท้แหล่ว อันว่า ราชาเจ้าพระยาศรีชมชื่น เห็นบุญมากล้นพระยาเจ้า ขึ้นชมมากแล้ว มีทั้งโองคำเหลืออมมังกรฐูปนาค อันว่า สังฆราชเจ้ายอน้ำหลังล แต่แหล่ว อันว่า ลินเงินลินค้ำนั้น พญาหงส์เหินปีก ไวให้แก่พระบาทเจ้าทั้ง 5 โสดสงร ลินทองไว้เสนาเข้าพระบาท ให้แจ่มเจ้าสงพร้อมหมาขุน แท้แหล่ว เมื่อ่นั้น โสม ๆ พร้อมชาวเมืองสงโรสด เขาก็แปะใส่เกล้ายอน นีวหลังลง ฟังยินสาด ๆ น้ำคั้นโทหอมลื่น พอเมื่อบรวนแล้วชาวเมืองสงโรสด แล้วท่อนถวายไว้ที่ ควรก่อนแล้ว แต่่นั้น พระบาทเจ้าจูงจ่องสุชาดา ถึงสถานทองนั่งเนาว์สนามแก้ว แต่่นั้น ภูบาลพระ กกล่าวจาตอมท้าว

บัดนี้ พ้อจักวางเมืองให้บาคานอยู่ปนแปลงสร้าง พ้อก่อน แม่นว่าเงินค้ำแก้วมะณีโชติฉับ โภภักดีก่อน ช้างและม้าถวายเจ้าสู่อันพ้อแล้ว ค้อมว่า พระกล่าวแล้วบาคานฮับพากย์ นบนอบนีว ถวายท้าวพ้อพระยา ข้ำขอพรด้วยองค์ธรรมพระยาพ้อ ข้ำก็ยงหนุ่มน้อยปกครองขึ้นนั่งเมือง พ้อเอ๋ย ขอแก่ภูบาลพระอยู่เสวยสมสร้าง ข้ำก็ขอตอมตั้งสมภารภูวนารถ ขอแต่เป็นข้าใช้ตั้นเจ้าพ้อพระยา นั้นก่อน ค้อมว่ากล่าวแล้ว ราชากลอยกล่าว ขอแต่เจ้าบุญกว้างสืบเมืองพ้อก่อน อันว่า พ้อแม่นี้เฒ่า แก่ชรากาล ลูกเอ๋ย พ้อก็หวังเอาเจ้าเสวยเมืองแทนพ้อ นั้นแล้ว

พอเมื่อพระเหนียวน้อยมวอนว่าหลายที บาบขึ้นราชาฮับขันจอมเจ้าพระยาเมืองได้ยินดีชม ชื่น กับทั้งเสนาตรท้าวชาวบ้านหมู่ขุน แท้แหล่ว แต่่นั้น เสนาพร้อมมนตรีทั้ง 4 จัดแจงตั้งขวัญไว้ สู่ภาย โสม ๆ พร้อมบายศรีสองอ่อน มีเสนาตรล้อมประณมนิมอยู่สลอน อันว่า พราหมณาเฒ่าถวาย พรสองอ่อน นบนอบนีวประณมไหว้อ่านพร บัดนี้ ขอให้บุญสิ้นล้นสองศรียืนยั้งแสนขวบเข้าอย่าได้ หล่อยแสง แต่ก่อน ขอให้มิเตโชกล้าแสนพระยามาช่วย สิทธิเดชน้องสองเจ้าผาบแดน แต่ก่อน ขอให้เตโชแพ้โภภักยพิษพยาธี่ฮ้ายอย่าได้เบียดเบียน แต่ก่อน จงให้สมภารเจ้าสองศรีตุ้มไพร่ ทรงสืบสร้างบุญเจ้าเหลืออมงำ แต่ก่อน พอเมื่อถวายพรแล้วถอยพาลาเล็ก ผุ่งไพร่น้อยชุมเจ้าสู่ภาย อันว่า ราชาเจ้าพระยาหลวงบนบอก เสนาตรห่างแห่งเจ้าสู่สถาน แต่่นั้นบาบุญนำวมือนางจูงจ่อง ลงจากห้องโถงเจ้าพ้อพระยา กับทั้งราชาเจ้าพระยาศรีสัตตนาคน หลังกุ่มนำเจ้าแห่แหน ยาบ ๆ

ย้ายเจ้าผู้เสียดำ ฟันเยอ พลหลามไหลสู่หอปรางค์แก้ว แต่นั้น เขาก็แซว ๆ ขึ้นหอคำสาวบ่าวฝูงหมู่ ชาวเมืองเขาผ่องหลังเยี่ยมดูเวียงช่องซ้อ บางผ่องมือลูบทองท้วงขึ้นว่างาม ลางคนหลังแลเยี่ยมเมื่อ ถึงจอมเมฆ เห็นหมู่สูปแอนพอนตาระด้างเพื่อแล พอคราวน้อยทั้งหลายสะดุ้งตื่น เขาก็ผู้คิงแล้ว เล่าไป แท้แหละ อันว่า ฝูงเสียดำศรีโลมวอลมาก เขาก็ไหลหลังเข้าในคุ่มช่วงวัง อันว่า มณฑลกว้างมะณีโชติไสสอง ปราสาทกว้างเขาท้วงสูงทวง แท้แหละ เมื่อนั้น สองสี่ขึ้นเมื่อโงงสถานแทน มีทั้งขุนนึ่งล้อมเป็นถันถันแกว่งวี ยาบ ๆ เหลือมโกฎแกว่งจัมมะลี กับทั้งจำมงแกว่งโกฎขวาซ้าย ก็

หากบินวินหน้าสุชาติาเฮียงที่ บาบ่าวท้าวบุญกว้างสู่สถาน แท้แหละ แต่นั้น บานบุญเจ้าจำ เขาเก็บกระดูก ปางเมื่อเขาฮีบฆ่ากันนั้นฮีบกอง เทียวเทอญ ค้อมว่า แล้วเจ้าบอกชาวขุนสูฮีบไป เมืองเร่งเร็วมีช้า เขาก็พากันเก็บกระดูกคนกองไว้ แล้วจึงเมื่อทูลเจ้าบุญพามหาราช แต่นั้น สีแจ่ม เจ้าแพงล้านปนานบาก็บายเอาได้ทัณฑ์เลยล่วง ไปสอดแล้วบาท้าวซี้คีน แท้แหละ มีทั้งขุนเมืองพร้อมโยธามอรณาด เขาก็บังเกิดขึ้นคีนได้ตั้งเดิม ทั้งหลายน้อมประณมกรกัมซาบ นังอยู่ตามขอข้างค้อยเจ้าอยู่สะลอน อันว่า ราชาเจ้าพระยาเมืองชมชื่น อันว่า ฝูงไพร่น้อยชมเจ้าสู่ภายในแล้ว สังกว่าคนตายแล้วคีนมาฉันเก่า ก็เป็นนอ ครั้นว่าเป็นดังบ่มีย่านฮ่อมตายดอกนา เมื่อนั้น เขาก็โสม ๆ พร้อมวงสาโบกแล่นมาแล้ว ฝูงหมู่แม่หม้ายชูประสงค์ไธนต้อวเขาก็เฮอนให้ชลงนองเนตรชด ๆ น้ำตาย้อยต่อผัว ซ้อยหากคิดสอดเจ้าผัวมึงบ่มีลิม อันว่า วันคีนคิดบ่ตายทะเลอนเขื่อนเจ้าหากโลลาซ้อยตายไปประปล่อยเฮาแล้ว เหลือพี่ลาเป็นกำพร้าก็ยังผู้ดวนคีน แท้แหละ เจ้าหากปะเหย้าทั้งเฮือนหมองหม่น ปะช้อยเป็นแม่ฮ้างคาค้างค้ำบ่แพง แท้แหละ แม่นว่าฝูงลูกเต้าเขาแต่งโกลนซิ่ง ซ้อยก็มาบายกินปลงคาแค้น อันว่า ถึงเมื่อยามแลงนั้น ซ้อยก็แยงดูส่วนบ่เห็นอวนลักแห่งเห็นแต่คีนโดพาดไว้ก็เลยให้ต่อหมอน แท้แหละ พี่น้หมดเวรแล้วบุญหลังชูชวยเฮาแล้ว จึงได้พบเผ่าผัวแก้วเกิดมาเจ้าเอย บัดนี้ หายโคกแล้วก็จึงอยู่เทียรคา พี่เอย พี่น้ออยู่ย่นนำเมียแก้ว เมื่อนั้น แซว ๆ พร้อมทั้งหลายมาเบ็ง กับทั้งสาวพี่น้องฝูงซุ่มมิงมวอลปางนั้น เขาก็ให้ต่อชู้จายมารยา แท้แหละ อ้ายหากตายจากน้องเสียดำวังมุดมอดไปนั้น อวนหากทานมาลาตอกอาฮวนหาเจ้า อ้อยหากุศลสร้างทานอยู่จิงนอ จึงได้ชูช้อยให้พระอวนอ้ายจิงคีน พี่เอย เมื่อนั้น บานบุญเจ้าภูมิสถิตแทน ฝูงข้าสว่างใช้ประสงค์ตั้งเครื่องพาพอเมื่อจันโทขึ้นถึงแกไถลไถียงมาแล้ว สองแจ่มเจ้าบรรทม นิดทะเน่งหลับโชติช้อยในห้องปดิง พอเมื่อฮাত্রีค้อยกลองคร้วเข้าสู่ สองแจ่มเจ้าสรองน้ำพร้ากัน อันว่า ราชาเจ้าปัตถานภูวนารถ เสด็จสู่ห้องบาท้าวสังลาบทั้งเต็นค้ำพร้อมสังลาสองอ่อน นางเผ่าผู้ถือล้านสิตัวเมื่อก่อนแล้ว ฝูงข้าขอลาแจ่มเจ้าสิคีนเมื่อหนีจาก เสียดำแล้ว เจ้าจงทรงแทนแก้วเสถียรหมั้นหมั้นปี แต่ก่อน ก็หากดูนานได้เจ็ดแปดปีปลายถึงขวบ ฝูงไพร่น้องสิครองถ้ำห้วงมเหงา บ่อย่าแล้ว ค้อมว่า แล้วบาคานไซปากจาต่านจัน้องแม่นคลอง เจ้าอย่าได้โลภาด้วยหลายเมือง

มาช่วยนั้นห่อ เชื้ออย่าได้เต้าหมู่ข้างพลตื้อยาดเมืองแผ่นดินเนอ มันจักเป็นเวรต้องเวลาเวียนครอบ
กรรมบ่มีวนำใช้เมื่อลุน นั้นแล้ว เฝือกจทศราชแท้ตามแห่งคลองบูรณน เพื่ออย่าได้ไลคลองเมือง
ให้จ้อจำเอาไว้ เมื่อนั้น บานบุญเจ้ายอของบ้ายแจก เครื่องกินพร้อมบั้นให้สูคน มีทางเงินค่าแก้วบา
บุญทานทอด อันว่า ผู่ไฟร่น้อยมาเต้าฮับเอา เจ้าเอ้อย นั้นแต่เต็นค่าเจ้าทั้งสังกา ปาวพลเมืองบ้าน
หลังดู ยาบ ๆ ย้ายข้ามท่งนาเพียงพุ่นเยอ พระกัพาพลเขียวค้ำคีนนอนมุ้ง ก็หากดูนานได้เจ็ดเดือน
ทัดเพียง เมื่อนั้น อันว่า สองพี่น้องถึงบ้านสู่สถาน แท้แหล่ว

เมื่อนั้น สมควรท้าวบานบุญเสวยราชปรารังนั้น ผู่ต่าวต่าวมาน้อมช่วยทอง แท้แหล่ว
เจ้าก็อยู่สนุกสร้างโขงนครเป็นเอก ทศราชแท้เพียรไหว้ไว้ขาดสาย เจ้าเอ้อย

อันว่า เครื่องกินเจ้าสละจ่ายเป็นทาน ดีแก่ชาวนครสี่ขึ้นชมดอมเจ้า วันหนึ่งได้ 7 แสนค่า
ทานทอด มีทั้งเสื้อผ้าพร้อมเงินแก้วแจกทาน กับทั้งโภชนังเข้าชีราเหมียงหมาก บาบ่าวผู้บุญกว้าง
ทอดทาน เจ้าเอ้อย ก็บ่มีอากไ้สรรพสิ่งเงินค่า แม่นว่านานปานใดก็เกิดมาแถมไว้ แท้แหล่ว ยูถ่าง
ทรงศีลสร้างบารมีเผยแผ่ สุขแต่ได้ห่มฟ้าโฮมเจ้าผู้เดียวนี้แหล่ว อันว่า สุขาดาน้อยทรงครรรค์พิพะ
วีก จนแก่แล้วสิบสองเดือนใกล้ลือออก พอเมื่อยามดีได้อุตตมังชัยโชค เลยประสูติออกแล้วกุมารน้อย
แม่นชาย เจ้าเอ้อย ก็หากดูงามลั่นเสมอค่าเหลาหล่อ อันว่า พระบาทเจ้าแพงล้านแก๊งตา พระกัฮัก
แก่นแก้วเสมอเนตรทั้งสอง ก็เพื่อบุตรตางมดั่งคำในบ้ำา ถึงเมื่อวันดีแล้วหานามบุตรราชชื่อว่า
ภัทรคะตะนารถน้อยงามย้อยยิ่งเขียน แท้แหล่ว เมื่อนั้น ก็หากหลายเดือนได้หลายปีแถมถ้าย
มาแล้ว เจ็ดชวบเข้างามย้อยยิ่งพรหม แท้แหล่ว แต่่นั้น ผู้ฟ่านฟ้ามหาธรรมเอกราช เจ้าจึงเวรมอบ
บ้านเมืองให้แก่บา แท้แหล่ว พระกัฮอนสั่งให้ทุกสิ่งคลองธรรม บุตตาดนแต่งเมืองต่างให้
บัดนี้ สังฮอมแล้วบาดานดับชาติ พากันขึ้นสู่ฟ่านางแก้วเพ็งพระองค์ ดูสนุกลันดาวดิงส์ชมขึ้น
นางฟากฟ้าพลล้านแกวงวี ยูถ่างทรงรถแก้วเทียวทองดาวดิงส์ มีบริวารหลายโกฏิปลายนำเจ้า
พระกัเทียวมาไหว้จุฬามณีทุกเมื่อ เทียนรูปได้มีพร้อมเครื่องหอม ผู่หมุ่นางแมนไหว้เจดีย์มหาธาตุ
ถวายดอกไม้ประณมนิวสูนาง มวนมัดเมียนปิดกวาดลานเจดีย์ สะไบเคียนคิงสูนางเทียนได้
พอประมาณแล้วบูชามหาธาตุ เลยล่งขึ้นรถแก้วนางฟ้าแห่แหน เจ้าก็ขึ้นสู่ห้องปราสาทมุงมะณี
อันว่า สุขาดาเทียมแทบพระองค์แผงให้ บัดนี้ เจ้าก็ถึงที่แล้ว ตรัสสองศรญาณ ภายหลังจัก
เทียบเคียงมาไว้พอให้คนเห็นผู้เป็นนิทานธรรมจำจ้อ เว้าสืบไปหน้าอย่าอ้า เจ้าเอ้อย

บัดนี้ จักไขความให้ถึงธรรมสุดยอดจึงแล้ว อันว่า ราชาเจ้าสองหลานปอระเทศ
ปางนั้น ชวงหากกินมอกเมี้ยนวันนั้นบไซไผ เจ้าเอ้อย ก็หากแม่นอุตทายีเถรเจ้าทรงธรรมตนประเสฐ
ก็หากแม่นสาวกแนบข้างองค์หน่อพุทโร เจ้าเอ้อย

อันว่า อินทรีสักกภูณานกใหญ่ เอ็นดำท้าวกำพำปางนั้นบไซไผ บัดนี้ ก็หากแมนเทวทัต ผู้กระทำเวรพุทธบาทปางนั้น บาปแล่นต้องมันจมอยู่พื้นในหม้อแผ่นแดงพูนแล้ว กับทางแพงแสน สร้อยสักกภูณามะมิง มันนั้นก็หากแมนกัญจิมานวิกา ผู้กระทำแก่พระพุทธเจ้าคราวนั้นต่อมา ที่มันเอาท่อนไม้เคียนคาคกับเอว สองมือโถมต่าพุทโธคำฮ้าย หาว่าองค์พุทธเจ้ามีจจาจารย์สมเสพร ธรณียะปล่องให้ลงพื้นแผ่นแดง

อันว่า สาระพิชฮ้ายเมี้ยนคาบเป็นนกกมานั้น บาก็บายเผดให้เอาแก้วตอບคุณ บัดนี้ ก็หาก แม่นุรุทธเถรเจ้า ทิพพะจักษุญาณตนประเสริฐ ตรัสสองแจ้งธรรมเจ้าสูอัน แท้แหล่ว

อันว่า สักกภูณาน้อยเต็นคำปางก่อน บาบอกให้เป็นเจ้านั่งปอง บัดนี้ ก็หากมหาอาณนทีเถร เจ้าทรงธรรมฤทธิ์มาก ตรัสสองผู้ธรรมเจ้าปั่นแปล แท้แหล่ว

อันว่า สักกภูณาน้อยสังกาปางก่อน เมื่อขาบโหว้นางแก้วปอดกระสันต์ บัดนี้ ก็หากแมน มหาโมคคัลลาน์เถรเจ้า มีฤทธิ์มากคำชวดพื้นสุเมรุได้ตั้งใจ

อันว่า วิสุกรรมเทวบุตรเจ้าอินทาใช้ชาติ ลงมานีรมิตปราสาทแก้วปางนั้นบไซไผ บัดนี้ ก็หากแมนสารีบุตรเถรเจ้า ทรงธรรมแวนประเสริฐอัครสวากข้างเจ้าขวาได้ชื่อดัง

อันว่า เทโวให้สักโกเทวราช ผายเผดให้ท้าวกำพำปางนั้นบไซไผ บัดนี้ หากเป็นสุทโธได้ ราชาเฮืองโลก เป็นพ่อพระพุทเจ้าองค์ล้าโลกถือ นันแล้ว

อันว่า อัยยะกาเผ่ายายสวนปางก่อน เลี้ยงแต่หลานกำพำครวนั้นบไซไผ เจ้าเฮย บัดนี้ หากแมนสิริมหามาयाเจ้าฤทธิ์ลงเป็นแม่ ของพุทธองค์เที่ยงแท้ คราวนี้สืบมา

อันว่าสุชาดาสร้อยนางแมนเสมื่อนหล่อ เทียมแทบท้าวกำพำปางนั้น บไซไผ ผู้ใดไทย ต่างหน้า บัดนี้ หากแมนยโสธราพิมพาเจ้า เป็นแม่ราหุลเถรเจ้าสมภารมีมาก บอกให้แม่แจ่มเจ้าทรง สร้างส่วนดี

อันว่า ราชาเจ้าพระยาศรีครองราชย์ ปางก่อนพูนแคมบ้านมอบเมืองก็หากแมน พระมหากัสสปะเถรเจ้า ทรงธรรมดวงประเสริฐเป็นสวากแทบข้างจนเท่าฮอยนิพพานพูนแล้ว

อันว่า เทวีแก้วพระยาเมืองเทียมแทบปางนั้นบไซไผ หากแมนโคตรมีแม่เลี้ยงอ่อนราหุล มาเป็นภิกษุณีสองญาณตรัสแจ้ง

อันว่า สุภัทรคะตะท้าวเสวยเมืองแทนพองปางนั้น บไซบุคคลผู้ใด ไทยผู้อื่นได้นาม ขึ้นต่อมา ได้แก่พระราหุลเถรเจ้าทรงธรรมดวงประเสริฐ

อันว่า ราชาเจ้าทุกตะเกราชปางนั้น บุญมากล้นฤทธิ์กล้าเกรียงพรหม เจ้าก็ทำบุญสร้าง
 บารมีเผยแพร่ บุญส่งคำขุเจ้าสุสุวรรณค์ ปไชเยวชนชั่วสามาลัยชั้นต่ำ ก็หากแม่นนาเจ้าองค์พุทโธลง
 โปรด ทั้งเจ็ดชั้นฟ้าพระองค์เจ้าโศคผาย กับทั้งหลายคนเชื้อดาวตึงส์ครุฑ นาค คนธรรพ์พราหมณ์
 นางน้อยเมขลา สอนลอนน้วยมือหยั่งชะหม่อม ใจชื่นช้อยฟังเจ้าเทศนาพระกัณาสัตว์เข้านิรพาน
 ให้พ้นโศก วางคำสอนล่วงได้ถึงเจ้าพระเมตไตรย

บริบูรณ์ถ้วนศรัทธาธรรมฟังเทศน์ ขอจงจำจื่อไว้นิทานอ้างกล่าวมาเป็นปรัมปรานิทานไว้
 พระโพธิญาณเสวยชาติหมดบาทม้วนกันขี้ท่ายสี่ตัวลง
 เอง ก็มีด้วยประการฉะนี้ ฯ จบชาดกเรื่องนกกกระเต็นด่อน

สรุปเนื้อเรื่องในกัณฑ์ที่ 5

เมื่อพระราชามือเมืองนครศรีทราบจึงเกิดความปลื้มปิติเป็นอย่างมากจึงมีรับสั่งให้นำขบวนนั้นเข้ามาพักผ่อนในเมือง พร้อมกับให้พราหมณ์หาฤกษ์ยามที่จะจัดงานแต่งงานให้กับท้าวทศตะเมื่อท้าวทศตะแต่งงานกับนางสุชาดาแล้วพระราชามือเมืองนครศรีทราบก็ยกให้ท้าวทศตะนั้นครองเมืองนี้สืบไป ท้าวทศตะครองเมืองนี้ด้วยการบริจาคน้ำแก่ผู้ยากไร้ทุกวัน

ในส่วนสังกาศกับกระเด็นด่อนนั้นก็กลับไปปกครองบ้านเมืองของตนเองต่อไป เมื่อทั้งสามได้สิ้นชีวิตลงก็ได้ไปเกิดอยู่บนสวรรค์ และตอนท้ายเรื่องจะมีการบอกถึงประวัติความเป็นมาของตัวละครที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องนี้ ได้แก่

นกอินทรี ในอดีตคือ ท้าวเทวทัตผู้กระทำเวรพุทธบาทปางนั้น

เมียของนกอินทรี ในอดีตคือ นางกัญจิมานวิกา ผู้กระทำแก่พระพุทธเจ้าคราวนั้นที่มันเอาท่อนไม้เคียนคาคับแหว สองมือชี้หน้าด่าพระพุทธเจ้า หว่าองค์พุทธเจ้ามีจฉายาสมเสพ

นกกระเด็นด่อน ในอดีตคือ พระอานนท์เถระเจ้าทรงธรรมฤทธิ์มาก

นกสังกาศ ในอดีตคือ พระมหาโมคคัลลาน์เถระเจ้า มีฤทธิ์มาก

ท้าววิสุกรรมเทวบุตร ในอดีตคือ สารีบุตรเถระเจ้า

อัยยะกาเฒ่า ในอดีตคือ สิริมหามายาเจ้าฤทธิ์ลงเป็นแม่ ของพุทธองค์เพียงแท้

สุชาดาใน อดีตคือ ยโสธราพิมพาเจ้า

พระราชามือเมืองนครศรี ในอดีตคือ พระมหากัสสปะเถระเจ้า

พระมเหสีเจ้าเมืองนครศรี ในอดีตคือ โคตรมีแม่เลี้ยงอ่อนราหุล

ท้าวทศตะ ในอดีตคือ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า